

90-3
L 1273

m/f

Arvids Atvots

34

Politiskās Partijas

I. Saeimā

1922. — 1925.

~~85-50-6561~~

LATVIJAS VALSTS
BIBLIOTEKA

~~90 34.870~~

0306124476

Cewadam.

Laukfaimneef! Tu, warbuht, pabrihnefees, fanembams fcha grahmata. Pametisi us to pawirfchu ftatu un pateiffi:

„Pats karstakais darba laiks... Babiba plaujama... Kad lai tagad lafa grahmata!“

Un tai sinā tem taiſiniba, ka laika tiſ maſ. Darbs dſen darbu, un tu neſini, kā wehl ar wineem galā tiſt. Dihds wehlam rudenim tā buhs, kamehr wiſa fcha gada raſcha buhs nowahkta.

Bet waj tu, dſihdams arflu un apfehdamſ lauku, pahrlaiſdamſ iſdeenas azis pahr plaukſtoſcheem waj breeſtoſcheem laukeem, zila-dams iſkapti plawā un tihrumā, — eſi pahrdomajis weenu ihſu, weenu pawifam ihſu jautajumu:

„Kam mana raſcha peederēs?“

Lew leekas ſawads mans jautajums?

„Kā tā war jautat,“ tu teiſi, „tee taſfchu mani lauki, taſ mans ihpaſchums. Tur eeguldiſts mans laiks un darbs. Kam tad wehl zitam, ja ne man, war ſchi raſcha peederet?“

Ta bij pareiſa atbilde. Bet eſ jautafchu wehl:

„Waj naw tem kahdreif bijis tā: pehz garā wafaras darba zehleena, wehlā rudeni tu apmeerinats ſkatiſees eewahkta raſchā — tawſ ſmagais darbs bij ſwehtits. „Nu warefchu, laiſkam, ſahkt apbuhwetees... Gegahdaſchos wehl weenu gowi,“ tu praſtoji waj eri: „Gegahdaſchos ſahdu maſchinu, uſliſfchu nahkoſchgad iſtabai jaunu juntu. Daudſas zitas wajadsibas wehl ir, nu taſfchu taſ warēs apmeerinat...“ Bet pawafari tu ſkatiſees tukſchos apzirnos, pahrſteigts un wihlees: „Kur wiſs taſ palika?“

Deſmiteem zelu atrodas, pa kureem aiſeet tawa raſcha, tew paſcham pat lahgā nemanot. Un ihgns tu jautā: „Kamdehl eſ neteeſu uſ preeſfchu?“ Bet neiſdomajis lihds galam fcho jautajumu, tu ſahz jaunu darba zehleenu — un attahrtojas atkal taſ pats.

Iſdomā reiſ, laukfaimneef, fcho jautajumu lihds galam! Warbuht, ſchi grahmata tew palihdſes wiņu atrifinat. Warbuht, wiņa parahdis, kur ſlehpjas daudſu neweiſſmju zehlonis. Tamdehl atrodi brihdi walaſ un pahrfchir turpmatās lapas puſes.

Par ko tur buhs rakſtits?

Par to, ſapehz tu neſi par ſawu raſchu kungs. Par to, ſas noſaka tawu raſchojumu zenas. Par to, ſas ſamaſina tawas ſaimnee-zibas eenahkumus, bet ſadahrdſina raſchoſchanas lihdslekuſ. Par to, ſapehz tew jagahdā par daudſu tahdu zilweku labtlahjibu un ehrtibam, kuri to nemaſ naw pelnijufchi. Par teem daſchadeem zeleem, pa kureem aiſeet tawa darba ſwehtiba, un par fcho zelu gludinatajeem un taſlakeem wiņu nodomeem.

Schaf grahmata ir atſkats uſ pagahjuſcheem trijeem gadeem. Weens pee otra te ſarindoti tee notifumi, ſas likumboschanas eefſtahde

aifšehrušči tos jautajumus, par kureem es mineju. Un ščajos no-
stumos tu atradiši dasču labu atbildi us jautajumu: „Kapehž es
steteeku us preešču?“

„No darija Saeimā ta partija, kuru es fuhtiju tēvi aistahwet?
Nā balsoja wina par manām prasibam un wajadšibam?“ — Us to
atbildēs weena grahmatas rinda pehž otras, nosaužot ari datumu
un wectu, kur tas ir notizis.

Tew pateiks šči grahmata wispirms, kā katra partija ir balso-
juši par waišis droščibas jautajumeem — lai semē waldītu kahrtiba
un meers. Ta pateiks tahšaf, kā stiprinata agrarā reforma — kas ir
balsojis par winaš nostiprinaščanos un kas ir bijis pret to. Tah-
šafas nodalas atbildēs, kas bij par laufšaimneezibas weizinaščanu,
kas šefmeja taiwu raschojumu zenas, kas zentās šamasiinat taiwus
ijbewumus — un kas bij pret to.

Nā jau mineju, grahmata šefos datums pehž datuma, un wisur
šchee diwi jautajumi — par waj pret. Sinaš par Saeimas pagah-
jušho triju gadu darbibu šafopotas pehž peefihmeim par balsošča-
nam un debatēm, pehž šefšču stenogramam un atreferejumeem.

Tu atzerces, warbuht, ka preešč trijeem gadeem, wehlesčanu
preeščwafarā — nebij neweenas partijās, kas nesolijas tēvi aif-
stahwet. Apšatees, waj tas ari Saeimā wisus trijus gadus bijis
tapat! Tew jafin, kas ir bijušči tawi draugi, kas tawi eenaidneefil!

Un ja tu ščas rindas buhši islasijis — weena, oira weeta tew,
šagahdās, warbuht, leelu pahrsčteigumu — tad, man leefas, tu ne-
teifši wairs: kas man dasas gar politiku. Pahrsčezinajees, kā Sa-
eima špreešč par tēvi teefu, kā iswehrtē taiwu rasču, kā dala to, kā
usleef tew klausčas un nodoklus — tu kluhši, warbuht, ihgns. Det
ščis ihgnums aizinās tēvi aistahwet šawas teefibas ar
tahdu pat šparu un neatlaidibu, tahds tēvi neatstahj sehtā un laukā
ikbeenas darbā. Št lapas puše, kura stahstis par pagahjušcheem tri-
jeem gadeem, lai aizina aistahwet teefibas us šawa darba augleem,
teefibas us dišwi, teefibas us gaisčafu nahšotni!

Saeimas šastahws.

Saeima šastahw no 100 tautas wehleteem preeščstahwjeem,
7. un 8. oktobri 1922. gadā pirmā Saeimā tifa eewehleti:

Kreifce sozjaldemokrati — 31 deputats.

Sozjaldemokrati-mafincefi — 7 deputati.

Demokratiskais zentrs — 6 deputati.

Šaunsemneeku šaweeniba — 3 deputati.

Latgaleešči — 13 deputati.

Šemneeku Šaweeniba — 17 deputati.

Šespartejiskais nazionalais zentrs — 4 deputati.

Kristigee nazionalisti — 4 deputati.

Ščihdi, kreewi, wahzeesči un polis — 15 deputatu.

Rà peenem litumus.

Lituma projektus (cerofinajumus) Saeimai eefneef waj nu waldbiba, waj ari paščas Saeimas frakcijas. Lituma projektus, ja Saeimas wairalums pret teem nezeef eebildumus, nobod wišpirms weenas waj wairatu komiſiju apspreeſšanai.

Saeimas komiſijas ſaſtaħbas no ſinama ſkaita deputatu, furus eeweħl no wiſam partijam waj grupam, ſameħrigi ar wiņu preefſchſtaħwu ſkaitu Saeimā. Schahdu komiſiju pawiſam ir 20, peemeħram: agrarpolitiſas un lauffaimneezibas leeu komiſija (ſaſtaħw no 16 lozeffeem), aħrleetu (11), budſcheta (16) u. t. t.

Litumprojektu apspreeſch un nobalfo komiſijās un kopſchēdē 3 laſijumu os: 1. laſijums ir wiſpahrejās debates par wiņu litumprojektu kopigi; par 2. laſijumu ſauz atſemīſchu pantu zaurſtatiſchanu; 3. laſijumā apſtata toš pahrlabojumus, furi eefneegti pee 2. laſijumā peenemā projekta, un beidſot nobalfo par wiņu litumu kopigi.

I.

Ihſis pahrlats par balſojumeem pee litumu zaurſtatiſchanas un to peenemiſchanas.

Schāi nobalā ihſumā apſtatīts, ſahdos jautajumos un pee ſahbeem litumeem muħſu partijas balſojuſčas par waj pret. Pehz ſkaita, furſch peeweenots ſatrai rindai, laſitājs uſees nahkoſchās nodatās ſiħtakus paſſaidrojumus par notikuſcheem balſojumeem. Weħl ſiħtakas ſinas par wiſeem iſcheem jautajumeem atrodamaš Saeimas ſeħſchu stenogramās un protokolos. No ſcheem awoteem, tā ari no perſonigām atſiħmem un daſchos gadijumos no laikraſteem, nemitas wiſas ſchāi apzerejumā peewestās ſinas.

Brotams, ſchāi ihſā apzerejumā naw eefpeħjams ſneegt iſmeleſchu un pilnigu pahrlatu par wiņu 1. Saeimas darbibu. Beſ tam, wiſpirmā ſahrtā mani interejeja ſinas, furas atteegas uš lauffaimneefee u tuwu ſtaħwoſcheem jautajumeem. Tamdeħl apzerejums ihſumā apgaiſmos partiju iſtureſchanos galwenā ſahrtā ſchajos jautajumos.

Kreifee ſozialdemokrati

ir uſſtaħjuſchees un balſojuſchi

par:

Agrarās reformas aptureſchanu — 20, 24.

Amneſtiju noſeedsneefeeem.

Apelſinu atſwabinaſchanu no muitas — 89.

Atliħdſibas jautajuma aiſklahtu nobalfoſchanu — 33, 34.

Atliħdſibu muiſchneefeeem-aħrſemneefeeem — 34, 35, 36.

Atliħdſibu muiſchneefeeem peħz preefſchkata zenam ſeltā — 32.

Atliħdſibu „ſolideem“ aħrſemneefeeem — 36.

Beſdarbneefu nodroſchinaſchanu — 168, 170.

Buħtofoku cerobeschoſchanu jaunſaimneezibu buħwem — 69,

- Darba algu noteikšanu lauksaimniecībā — 171.
 Darba inspektoru kaita paleelinašanu — 181.
 Darba laika erobēšosšanu lauksaimniecībā — 162.
 Darba laika likuma piemērošanu jaunajam lauksaimniecībā — 29.
 Darba laika likumeem daļēdēem — 164, 165.
 Cerednu algu pastahvigu paaugstinašanu — 172.
 Cēvedmuitas atzēšanu uš apelšineem un fweešhu milteem —
 89, 90.
 Cēvedmuitas ušlikššanu lauksaimneeka darba rihšteem —
 95, 96.
 Gašas zenu šamašinašanu — 98 peef.
 Išglitības ministrijas mahžības lihdsēku biroja likvide-
 ššanu — 156.
 Išvedmuitas ušlikššanu šweestam — 97, 98 ar peef.
 Jaunšaimneekēem peefškirto atweeglojumu štrihpošča-
 nu — 27.
 Jaunšaimneezību putešanu un „apweenošanu leelafās šaim-
 neezibās” — 69, 71.
 Kartupeļu zenu šamašinašanu — 98 peef.
 Kreditu paleelinašanu leeltirgotajeem un ruhpneekēem uš
 lauksaimneezības reškina — 110, 111.
 Kreemu walodas atjaunošanu wišās školās — 154.
 Labības rejerwes fondu — 98.
 Lauksaimneezības departamenta budžeta šamašinašanu — 53.
 Lauksaimneezības departamenta likvidešanu — 59.
 Lauksaimneezības rašhojumu eksporta nolēegšanu — 98 peef.
 Lauksaimneezības šfolu likvidešanu — 148.
 Lauku nekustamā ihpašchuma nodokļa paleelinašanu — 126.
 Mahžības lihdsēku šamašinašanu lauksaimneezības školam —
 146, 151, 152.
 Minoritatu eedabušanu Latwijas bankas padomē — 112.
 Nepilnteesigu personu peekaušanu beedribu waldbēs — 8.
 Pabalsteem bešdarbneekēem — 176, 177, 178.
 Pensijam jaunām — 169.
 Pilšētu eefšpaida pamairošanu zentralā semeš eer. š-jā — 21.
 Politifkās apšardšības likvidešanu — 9, 10.
 Šlimo kašu leeleem pabalsteem no walšts — 173, 174.
 Šweesta zenu šamašinašanu — 98 peef.
 Šchautenu atnemšanu aissargeem — 16.
 Wešelības dep-ta nodoššanu tautas labli. ministrijai — 180.

pret:

- Agraro reformu — 18, 19, 25.
 Misleegumu aizinat eedšihwotajus uš waras darbeem — 2.
 Misleegumu aizinat uš walšts apwehšumu — 2.
 Misleegumu graut pastahwošho eefahrtu — 2.

- Afleegumu israhdit lihdsjuhtibu ahrejeem eenaidneekent = 2.
 Afifargeem nepezeesçhamo lihdsjeku atwehlejçhanu — 15, 16, 17.
 Afifargu organifazijam wispahrigi — 17.
 Atlidjibu par afawinato femi pehz widejam 1918.—1920. g.
 zenam — 30, 31, 32, 33.
 Bafnizu atjaunoçchanu — 159.
 Buhwofoku iffneegçchanu laufstrahdneeku dhihwolkeem — 81.
 Buhwofoku iffneegçchanu pafthawoççam fainneeçibam — 73, 80.
 Buhwofoku iffneegçchanu pehz 1920. g. 21. dez. lifuma noteiku-
 meem — 61, 80.
 Buhwneeçibas fondu — 71, 72, 74.
 Darba laika lifuma rewidesçhanu — 163.
 Darba ministrijas litwidesçhanu — 179.
 Dhihwes atjaunoççanas budjçetu — 54, 58.
 Genahkuma nodokla atzelsçhanu laufçainneeçibã — 116, 117,
 118, 119, 121, 122, 123.
 Genahkuma nodokla atlaisçhanu laufçainneekeem neraçças
 gadã — 82, 85.
 Genahkuma nodokla çamasinaççhanu laufçainneekeem —
 124, 125.
 Gewedmuitu uf gakaç lopeem — 93.
 Gewedmuitu uf gaku — 92.
 Gewedmuitu uf rudseem — 91.
 Fwedmuitas atzelsçhanu fweestam — 97.
 Fpostito apgabalu atjaunoççhanu — 60, 61, 62, 63.
 Fpostito apgabalu nodoklu nastas atweegloççhanu — 64, 65, 66.
 Fpostito apgabalu fipri bojato zelu iflaboççhanu walfts lih-
 dsjekem — 67.
 Faunçainneeeku apbuhwesççanos — 63.
 Faunçainneeeku nofiprinaççanos — 19.
 Faunçainneeeku nodoklu nastas çamasinaççhanu — 27, 28, 64.
 Faunçainneeeku teefibam pahrdot mejçu — 44.
 Faunçainneeeku teefibam paturet mejçu — 43.
 Roku iffneegçchanu tilteem femes zelu labotajeem par brihwu —
 132, 140.
 Kreditu fehklas truhkuma nowehrççhanai — 82, 83.
 Laufçainneeçibas pabalstisççhanu wispahrigi — 87.
 Laufçainneeçibas raççojumu ekfportu — 106, 107, 108, 109.
 Linu zenu paavgufinaççhanu raççotajeem — 99, 102, 103, 104.
 Mahjturibas ifglihtibas weizinaççhanu — 147, 149, 151, 152.
 Mahzibas lihdsjeku iffneegçchanu truhzigeem ffolneekeem — 150.
 Mesça peefçkirççhanu ilggadigeem rentneekeem beç atfewisçças
 nowehrteççanas — 40.
 Mesçu ifpirkççanas maçças paçeminaççhanu — 45.
 Meatmaççajamu awanfu iffneegçchanu ifpostiteem apgabaleem —
 60, 61.

- Nederigā 30. junija buhwtoku lituma laboſĉanu — 75.
 Nodofku termiau pagarinaſĉanu neraſĉas gadā — 84.
 Babalſtu agronomiſtai palihdſibai — 48.
 Babalſtu atmatu uſplehĉanai — 51.
 Babalſtu baſnizai — 159, 160.
 Babalſtu jaunſaimneeku un iſpoſtito buhwem — 62, 63.
 Babalſtu mahtſligo mehſlu eegahdaſĉanai — 49, 55.
 Babalſtu maſĉinu kopleetoſĉanas punktu eerihkoſĉanai —
 47, 57.
 Babalſtu nederigu ſemju kultiveſĉanai — 51.
 Babalſtu ſelekzionetas ſehklas iſplatiſĉanai — 46, 50, 54.
 Babalſtu ugunſdroſĉu buhwju weizinaſĉanai — 54.
 Babalſtu waiſlas punktu eerihkoſĉanai un lopu eegahdaſĉa-
 nai — 46, 54.
 Preekſĉlikumu neſamaſinat munitu uſ greſnuma un ſahruma
 preekſĉmeteem — 89.
 Rigas pilſehtas rentas mahju nodofĉanu wiau ſeetotajeem — 25,
 Sabedriſka meera nodroſĉinaſĉanu — 1.
 Slimo kaſu reorganizeſĉanu — 174, 175.
 Litumibaſ aiſſargaſĉanu — 1, 3.
 Tiltu laboſĉanas klaucĉu ſamaſinaſĉanu laukſaimneekem —
 138, 141.
 Walſts droſĉibaſ liſumu — 11, 12, 13, 14.
 Walſts meſĉu apliſĉanu ar nodolli par labu lauku paſĉ-
 waldbibam — 126.
 Walſts meera un droſĉibaſ noſargaſĉanu — 3, 4.
 Walſts peemaſſam inwentara eegahdaſĉanai iſpoſtitoſ apga-
 baloſ — 52.
 Walſts peemaſſam pee mahtſligeem mehſleem jaunſaimneez-
 ham un iſpoſtiteem — 49.
 Zeku fondu — 129, 131, 139, 144.
 Zeku klaucĉu ſamaſinaſĉanu laukſaimneekem — 127—145.
 Zeku klaucĉu uſliſĉanu walſts meſĉeem un ihpaſĉumeem —
 137, 143.
 Zeku liſumu wiſa wiſumā — 145.
 Zeku paſahpeniſtu pahrnemĉanu walſts laboſĉanā — 129,
 131, 135, 136, 142.

Sozialdemokrati — maſineeki

ir uſſtahjuſĉees un balſojuſĉi

par:

Amneſtiju noſeedsneekem.

Apelſĉinu munitas ſamaſinaſĉanu — 89.

Beſdarbneeku nodroſĉinaſĉanu — 168, 170.

Darba inſpektoru ſkaita paleelinaſĉanu — 181.

- Darba laika eeroberšošānu laukšaimneezibā — 162.
 Darba laika likumeem, daščadeem — 165.
 Dšihwei nepeemehrotā 30. jūnija buhwofoku likuma labo-
 ūšanū — 75.
 Ģewedmuitas ūamašinaūšanū apelfineem — 89.
 Ģimenes mahjiau zelūšanū laukūtrahdneekēem.
 Iūglihtibas ministrijas mahzibas lihdsjeklu biroja likwide-
 ūšanū — 156.
 Labibas fondu — 98.
 Labibas zenu ūamašinaūšanū — 98.
 Lauku nekustamu ihpaūšumu nodoūka paaugūstinaūšanū—126.
 Mahzibas lihdsjeklu ūamašinaūšanū laukšaimneezibas ūkolam —
 150, 151, 152.
 Pabalsteem beūdarbneekēem — 176, 177, 178.
 Pabalstu ūamašinaūšanū atmatu usplehūšanai un nederigu
 ūemju kultiveūšanai — 51.
 Penūijam jaunām — 169.
 Politiskās apūardšibas likwideūšanū — 10.
 Sliimo ūaūu leeleem pabalsteem — 174.
 Weūelibas departamenta nodoūšanū tautas labūlabhības mini-
 strijai — 180.
 Ūeku fondu un ūlauūū ūamašinaūšanū.

pret:

- Agrarās reformas iūweūšanū dšihwē — 25.
 Nisleeegumu aizinat eedšihwotajus us waras darbeem — 2.
 Nisleeegumu aizinat us walsis apwehrūumu — 2.
 Nisleeegumu israhdit lihdsjuhtibu ahrejeem eenaidneekēem — 2.
 Nisleeegumu graut pastahtwoūūo eefahrto — 2.
 Buhwofoku iūūneegūšanū laukūtrahdneeku dšihwoūkeem — 81.
 Buhwofoku iūūneegūšanū pastahtwoūūām ūaimneezibam —
 73, 80.
 Buhwofoku iūūneegūšanū pehž 1920. g. 21. dez. likuma — 80.
 Darba laika likuma rewideūšanū — 163.
 Darba ministrijas likwideūšanū — 168.
 Dšihwes atjaunoūšanas budūūetu — 54.
 Ģenahūuma nodoūka atlaikūšanū laukšaimneekēem neraūūas
 gabā — 82, 85.
 Ģenahūuma nodoūka atzelūšanū laukšaimneezibā — 123.
 Ģenahūuma nodoūka ūamašinaūšanū laukšaimneekēem — 124.
 Ģewedmuitu us galas lopeem — 92.
 Iūpostito apgabalu atjaunoūšanū — 60, 61.
 Iūpostito apgabalu nodoūku nastas ūamašinaūšanū — 66.
 Jaunūaimneeku teeūibam pahrdot meūūu — 44.
 Jaunūaimneeku teeūibam paturet meūūu — 43.
 Kreemu walodas atjaunoūšanū wiūās ūkolās — 154.

- Laukfaimneetu rajhojumu eksporta noorganisešanu — 106.
 Mahjturibas isglichtibas weizinaschanu — 147, 151, 152.
 Meschu ispirkšanas maksas paseminaschanu ilggadigeem rent-
 neeem — 45.
 Meschu peesckiršanas ilggadigeem rentneeeem bes atsewisch-
 kas nowehrteschanas — 40.
 Neatmaksajamu atvanšu isfneegšanas ispostiteem — 60, 61.
 Nodoflu termiau pagarinaschanu neraschas gadā — 84.
 Babalstu basnizai — 159, 160.
 Babalstu mahkfligo mehflu eegahdaschanai — 55.
 Babalstu maschinu kopleetoschanas punktu eerihkoschanai — 57.
 Babalstu selekzionetas sehklas isplatischanai — 54.
 Babalstu ugunsdroshu buhwju weizinaschanai — 54.
 Babalstu waislas punktu eerihkoschanai — 54.
 Preefchlikumu nesamasinat eewedmuitu us gresnuma un tah-
 ruma preefchmeteem — 89.
 Riakas pilsehtas rentes mahju nodofchanu wiau ilggadigeem lee-
 totajeem — 25.
 Slimo kasu reorganisešanu — 174, 175.
 Sweesta, gasas un olu eksporta weizinaschanu — 107, 108, 109.
 Tikumibas aissargaschanu — 3.
 Walsis meschu aplikšanas ar nodofli par labu lauku pasch-
 waldbibam — 126.
 Walsis meeta un droshibas fargaschanu — 3.

Demokratiskais zentrs

ir usstahjees un balsojis

par:

- Agraras reformas aptureschanu — 20.
 Ahrsfemneetu mahkflineetu importu — 155.
 Amnestiju noseedsneeeem.
 Apelšinu muitas samasinaschanu — 89.
 Buhwofku isfneegšanas jaunfaimneeeem tikai peh3 pilnas un
 faaugstinatas taksas — 70.
 Buhwofku kreditu eerobeschojumeem — 79.
 Darba inspektoru staita paleelinaschanu — 181.
 Darba laika lifumeem, daschadeem — 164, 165.
 Eewedmuitas samasinaschanu apelšineem — 89.
 Kreiso soziodemokratu nostiprinaschanos Zentrālā semes eerih-
 zibas komitejā — 26.
 Preamu walodas atjaunoschanu — 154.
 Babibas zenu samasinaschanu — 98.
 Laukfaimneeziabas departam. budsheta samasinaschanu — 53.
 Laukfaimneeziabas departamenta likwidšanasu — 59.
 Mahzibas libdseflu samasinaschanu laukfaimneeziabas skolam —
 150, 151, 152.

- Pabalsta ņamajinaņšanu ņemju kultiweņņanai — 51.
 Pabalņteem beņdarbneekem — 176, 178.
 Penņijam jaunām — 169.
 Pilņņetu eeņpaida pawairoņņanu ņentralā ņemes eerihņibas ko-
 mitejā — 22.
 Politiskās apņardņibas likwiweņņanu — 10.
 Sozialiweņratu eeņpaida pawairoņņanu iņglihtibas mini-
 ņtrijā — 157.
 Sozialiņtu garā iņņtrahdato preņeņ likumu — 8.
 Steidņigu 1920. g. 21. beņ. likuma atņelņņanu — 70.
 Glimo ņaju leeleem pabalņteem — 173, 174.
 Weņelibas departamenta nodoņņanu tautas labņlahņibas mini-
 ņtrijai — 180.

pret:

- Agrarās reformas iņweņņanu — 25.
 Buhwņofu iņņneegņņanu laukņtrahdneeku dņihwņoņkem — 81.
 Buhwņofu iņņneegņņanu paņtahwņoņņām ņaimneezibam —
 73, 80.
 Buhwņofu iņņneegņņanu pehņ 1920. gada 21. beņ. likuma —
 70, 80.
 Darba laiņa likuma rewiweņņanu — 163.
 Darba ministrijas likwiweņņanu — 179.
 Dņihweņ atjaunoņņanas budņetu — 54, 58.
 Genahkuma nodoņka atlaiņņanu neraņņaņ gadā — 82, 85.
 Genahkuma nodoņka atņelņņanu laukņņaimneezibā — 116,
 117, 122.
 ņewedmuitu uņ galas lopeem — 93.
 ņewedmuitu uņ rudņeem — 91.
 Iņpoņtito apgabalū atjaunoņņanu — 60, 61, 63.
 Iņpoņtito apgabalū nodoņku naņtas atweegloņņanu — 65, 66.
 Laukņņaimneezibas raņņņojumu eeņporta noorganizeņņanu —
 106, 107, 108, 109.
 Linu ņenu paaugņtinaņņanu — 102, 103, 104.
 Mahituriibas iņglihtibas weizinaņņanu — 147, 151, 152.
 Meņņu iņpirkņņanas maņņas paņeminaņņanu — 45.
 Meņņu peeņņņirņņanu ilggadiņeem rentneekem beņ atņewiņņņas
 nowehrteņņanas — 40.
 Neatmaņņajamu awanņu iņņneegņņanu iņpoņtiteem — 60, 61.
 Nedeņigā 30. juniņa buhwņofu likuma laboņņanu — 75.
 Nodoklu terminu pagarinaņņanu neraņņaņ gadā — 84.
 Pabalņtu baņnizai — 160.
 Pabalņtu jaunņaimneeku un iņpoņtito buhwem — 63.
 Pabalņtu mahņņlgo meņņu eegahdaņņanai — 55.
 Pabalņtu maņņinu kopleetoņņanas punktu eerihkoņņanai — 57.
 Pabalņtu ņeleņzionetas ņehņlas iņplatiņņanai — 54.

Buhwofku ifsneegſchanu peh̄ 1920. gada 21. bezēmbro likuma
prinzipecem — 68, 70, 80.

- Darba laika likuma rewideschanu — 163.
Darba ministrijas likwideschanu — 179.
Dihweš atjaunoſchanas budžetu — 54, 58.
Genahkuma nodokļa atzelschanu laukſaimneezibā — 110,
117, 122.

Cewedmuitu uš gaſas lopecem — 93.
Ispostito apgabalu atjaunoſchanu — 60, 61, 62.
Ispostito apgabalu nodokļu naſtas atweegloſchanu — 66.
Jaunſaimneeku teeſibam pahrdot meſču — 44.
Jaunſaimneeku teeſibam paturet meſču — 43.
Laukſaimneezibas raſchojumu ekſporta noorganifeſchanu —
106, 107, 108, 109.

Linu ženu paaugſtinaſchanu — 103, 104.
Mahjturibas iſgļihtibas weizinaſchanu — 147, 151, 152.
Meſču iſpirkſchanas maſſas paſeminaſchanu — 45.
Meſču peeſchirſchanu ilggadigeem rentneekem beſ atſewiſch̄as
nowehrteſchanas — 40.

Meatmaſajamu awanſu iſsneegſchanu iſpoſtiteem — 60, 61.
Nederigā, 30. jūnija buhwofku likuma laboſchanu — 75.
Nodokļu termina pagarinaſchanu neraſch̄as gadā — 84.
Babalſtu baſnizai — 160.
Babalſtu karā nopoſtitām beſehtu ſaimneezibam — 62.
Babalſtu mahkligo mehſlu eegahdaſchanai — 55.
Babalſtu ſelekzionetas ſehklas iſplatiſchanai — 54.
Babalſtu ugunšbroſču buhwju weizinaſchanai — 54, 68.
Babalſtu waiſklas punktu eerihkoſchanai un lopu eegahdaſchanai
— 54, 56.

Ķlino kaſu reorganifeſchanu — 174, 175.
Sweeſta, gaſas un olu ekſporta weizinaſchanu — 107, 108, 109.
Liltu laboſchanas klaufču ſamaſinaſchanu ſemneekem — 138.
Walſts meſču apliſchanu ar nodokli par labu lauku paſch-
waldibam — 126.

Želu pakahpeniſtu pahrnemſchanu walſts laboſchanā iſſatā
laikā — 136.

Besparteiſſais nazionalais zentrs

ir uſſtahjees un balſojis

par:

Apelſinu muitas ſamaſinaſchanu — 89.
Darba ministrijas likwideschanu — 179.
Cewedmuitas ſamaſinaſchanu apelſineem — 89.
Cewedmuitas ſamaſinaſchanu kweeſču milteem — 90.
Cewedmuitas uſliſchanu laukſaimneeka darba riſheem — 95.

Izglītības ministrijas mācības lihdsektu biroja likvidēšanu — 156.

Kreiso sociāldemokrātu nostiprināšanas Ģentralā jemes eerihzības komitejā — 26.

Lauku nekustamu ihpašdumu nodokļa paaugstināšanu — 126.

Mācības lihdsektu šamasiņāšanu laukšaimneezības školam — 146, 150, 151, 152.

Minoritatu eedabušanu Latvijas bankas padomē (R. Kalnings) — 112.

Pabalstu erobesehošanu šlīmo kašem — 173, 174.

Pabalstu šamasiņāšanu nederīgu šemju kultīvesšanai — 51.

Pilšehtu eespaīda patvairošanu Ģentralā jemes eerihzības komitejā — 21.

Šlīmo kašu reorganīsešanu — 175.

Strahdneektu komiteju atzelsšanu ruhpnēezības ušnehmumos — 166.

Walšts drošības līfumu — 11, 12, 13, 14.

Walšts meeru un drošību — 3.

Zelu līfuma noraidīšanu — 133, 134.

pret:

Alšfargu organīšazīju likvidēšanu — 15, 16, 17.

Amnestīju nošēdsneekēm.

Besdarbneektu pabalstīšanu — 168, 170, 176, 177, 178.

Duhvneezības fondu — 72, 74.

Darba laīfa līfumeem.

Dšīhves atjaunošanas budšhetu — 54, 58.

Genahuma nodokļa atlaišanu neraščas gadā — 82, 85.

Genahuma nodokļa atzelsšanu laukšaimneezībā — 116, 123.

Genahuma nodokļa šamasiņāšanu laukšaimneekēm — 124.

Ģewedmuitu uš galas lopeem — 93.

Ģewedmuitu uš rudseem — 91.

Išres līfumu.

Išpostīto apgabalu atjaunošanu — 60, 61, 63.

Išpostīto apgabalu štipri bojato zelu laboššanu walšts lihdseekēm — 67.

Koku išneegšanu tīltu laboššanai zelu labotajeem par brihtu — 140.

Laukšaimneektu atšwabinašanu no zelu klausam — 133.

Laukšaimneezības rašhojumu eššporta noorganīsešanu — 106.

Mahšturības išglīhtības weīzīnašanu — 151, 152.

Mahras bašnīzas peeshkīršanu luteranu un Zekaba — katolu katedrales eerihkošanai — 158.

Mešha peeshkīršanu ilggadigeem rentneekēm bes atšewīščas nowehrtesšanas — 40, 41.

Neatmašajamu awanšu išneegšanu išpostīteem — 60, 61.

- Neberigā 30. jūnija buhvroku likuma labošānu — 75.
 Nodokļu terminu pagarināšanu nerašās gadā.
 Pabalstu bajnizai — 159.
 Pabalstu ispostito un jaunšaimneeku buhvem — 63.
 Pabalstu mašīnu kopleetošanas punktu eerihkošanai — 57.
 Pabalstu selekzijas tehnikas izplatīšanai — 54.
 Pabalstu ugunsdrošību buhvju veizinašanai — 54.
 Pabalstu vaišlas punktu eerihkošanai — 54.
 Pilsetneeku pērvilkošanu pē zēlu labošanas — 133, 144.
 Politiskās apšardzības likvīdešanu — 9, 10.
 Preekšlikumu nešamasinat eevēdmuitu uš grešnuma un šah-
 ruma preekšmetēem — 89.
 Tiltu labošanas klaušu šamasinašanu šemneēem —
 138, 141.
 Valsts drošību apdraudošēem preekšlikumeem — 2.
 Valsts mešu aplikošanu ar nodokli par labu lauku pašval-
 dibam — 126.
 Zēlu fondu — 131, 133, 139, 144.
 Zēlu klaušu ušlikošanu valsts mešēem un ihpašchu-
 meem — 143.
 Zēlu labošanas nodokli no pilsetneēem — 133, 144.
 Zēlu pašapšēntu pašreņkošanu valsts labošanā — 129,
 133, 135, 136, 142.

Kristīce naziōnālīstī

ir ušstahjušēes un balsojušči

par:

- Apšēnu multas šamasinašanu — 89.
 Darba ministrijas likvīdešanu — 179.
 Kreiso šozialdemokratu nostiprinašanos šentralā šemes eer-
 komitejā — 26.
 Lauššaimneezības dep-ta likvīdešanu — 59.
 Lauku nekustama ihpašchuma nodokļa paaugštinašanu — 126.
 Mahzības lihdsēku šamasinašanu lauššaimneezības ško-
 lam — 152.
 Pabalstu eerošēkošanu šlimo šašem — 173, 174.
 Penšijam, jaunām — 169.
 Pilsetu eēšpaīda pavairošanu šentr. šemes eerihz. šomi-
 tejā — 21.
 Šozialīstu garā ištahdato prešes šikumu — 8.
 Šlimo šaju r šorganīšešanu — 175.
 Valsts drošības šikumu — 11.
 Zēlu šikuma noraidīšanu — 134.

pret:

- Nīššargu organīšaziju likvīdešanu — 17.
 Amneštiju nošēdsneēem.

Besdarbneeku pabalstīšanau.

Buhvātofu iisneegšanau pehž 1920. g. 21. dez. līfuma — 69.

Buhvneezības fondu — 72, 74.

Darba laika līfumeem.

Dīlmes atjaunošanas budžetu — 54.

Ģenahkuma nodokļa atlaišanau par nerašas gadu — 85.

Ģenahkuma nodokļa atzelsšanau lauksaimneezībā — 123.

Ģenahkuma nodokļa šamasinašanau lauksaimneekēm — 124.
Žhres līfumu.

Īspostito apgabalu nodokļu nastas šamasinašanau — 66.

Īspostito apgabalu stipri bojato zēlu labošānu valsts lī-
bjeekēm — 67.

Kofu iisneegšanau tiltu labošānai par brihwu — 140.

Lauksaimneezības rašhojumu eksporta weizinašanau —
108, 109.

Mahjturības isglīhtības weizinašanau — 152.

Mahras basnizas peeshķiršanau luterānu un Ģekaba — ka-
tolu katedrales eerihkošanai — 158.

Meschu peeshķiršanau ilggadigeem rentneekēm bes atšewišķas
notwehrteshanas — 40, 41.

Nederigā 30. jūnija buhwātofu līfuma labošānu — 75.

Pabalstu šeležionetas šehklas išplatišanai — 54.

Pabalstu ugunsdrošchu buhwju weizinašanai — 54.

Pabalstu maišlas punktu eerihkošanai — 54.

Pilšehtneeku peewilššanau pee semes zēlu labošānas —
133, 144.

Politiškās apšardšības lītwideshanau — 9, 10.

Preekščlīfumu nešamasinat eewedmuitu uš grešnuma un šah-
ruma preekščmeteem — 89.

*Tiltu labošānas klaušchu šamasinašanau šemneekēm —
138, 141.

Walsts drošchību apdraudošcheem preekščlīfumeem — 2.

Walsts meschu apliškānu ar nodokli par labu lauku pašch-
waldbībam — 126.

Zēlu fondu — 138, 144.

Zēlu klaušchu ušlīškānu walsts mescheem un ihpašchurūem —
137, 139, 143.

Zēlu labošānas nodokli no pilšehtneekēm — 133, 144.

Zēlu pašahpeniškū pahrnemšānu walsts labošānā — 135,
136, 142.

Ģemneeku Ģaweenība

ir ušstahjusees un balsojuši

par :

Agararās reformas išwešānu un nostiprinašanau — 25.

Atlīhbšību atšawinatās semes ihpašchneekēm pehž tirgus ženam
1918.—1920. g. — 31.

Buhwofoku iſſneegſchamū jaunſaimneeziham un paſtahwofchām
ſaimneeziham pehž 1920. g. 21. dež. liſuma — 68, 73, 80.

Buhwofoku iſſneegſchamū laufſtrahdneeku dſihwofku zelſchanai — 81.

Buhwneezihaſ fondu — 74.

Buhwneezihaſ fonda paleelinaſchamū — 71.

Darba laifa liſuma eerobeſchoſchamū — 163.

Darba miniſtrijaſ budſchetu 1923. un 1925. g. — 178.

Darba miniſtrijaſ liſwideſchamū — 179.

Dauſonibaſ aptaroſchamū — 14.

Dſihwei nepeemehrotā 30. jūnija 1924. g. buhwofoku liſuma la-
boſchamū — 75.

Dſihweſ atjaunoſchanaſ budſchetu — 54.

Genahſuma nodokka atlaiſchamū laufſſaimneeſeem neraſchaſ
gabā — 82, 85.

Genahſuma nodokka atlaiſchamū laufſſaimneeſeem — 117, 118.

Genahſuma nodokka ſamaſinaſchamū laufſſaimneeſeem —
124, 125.

Gevedmuitu uſ laufſſaimneezihaſ raſchojumeem — 91, 92, 93, 94

Iſpoſtito apgabalu atjaunoſchamū — 49, 51, 54, 60, 61, 62.

Iſpoſtito apgabalu draudſchu atjaunoſchamū — 159.

Iſpoſtito apgabalu nodokku naſtaſ atweegloſchamū — 28, 64,
65, 66.

Iſpoſtito apgabalu ſtipri bojato žeku laboſchamū walſta liſ-
dſeſkeem — 67.

Jaunſaimneeſeem peeſchkirto ehſu tarifu paſeminaſchamū — 42.

Jaunſaimneeſu nodokku naſtaſ atweegloſchamū — 28, 64, 66.

Jaunſaimneeſu raſchoſchanaſ ſpehju paželſchamū — 49, 54,
55, 57.

Jaunſaimneeſu teeſibam pahrdot meſchu — 44.

Jaunſaimneeſu teeſibam paturet meſchu — 43.

Jaunſaimneezihu noſtiprinaſchamū — 31.

Ōoku iſſneegſchamū tiltu laboſchamū par brihwu — 128, 140.

Ōomuniſma aptaroſchamū — 14.

Ōopmoderneezihu weižinaſchamū — 110 (eewadaſ).

Ōrahi-kaſu nodibinaſchamū uſ laufeem — 110 (eewadaſ).

Ōrediteem laufſſaimneezihai — 110 (eewadaſ).

Laufſſaimneezihaſ raſchojumū eſporta noorganieſchamū un
weižinaſchamū — 105, 106, 107, 108, 109.

Laufſſaimneezihaſ ſkolu attiſtibū — 150, 151, 152.

Linu ženu paaugſtinaſchamū raſchotajeem — 99, 100, 101, 102,
103, 104.

Lopbaribaſ un ſeſklaſ truſkuma nowehrſchamū 1924. gada pa-
waſari — 86.

Mahjurihaſ iſglihtibaſ weižinaſchamū — 151, 152.

Mahraſ baſnižaſ peeſchkirſchamū luteranu un Žetaba — katalu
katedraleſ eerihkoſchamū — 158.

Meschu isprirkšanas mašas pašmināšanai ilggadigeem rentneekēm — 45.

Meschu pērkšķiršanai ilggadigeem rentneekēm bez atšerīšanas novērtēšanas — 39, 40.

Neatmašajamu avaru isneegšanai ispostitām šaimneezibām — 60, 61.

Babalsteem laukšaimneezības atjaunošanai un veizinašanai, Babalstu atmatu ušplehšanai un nederīgu šemju kultivešānai — 51.

Babalstu šasnīzu atjaunošanai — 159, 160, 161.

Babalstu eerobeshošanai šlimām šlimo šošēm — 173, 174.

Babalstu mahšfligo mehšlu eegahdašanai — 55.

Babalstu maščinu šopleetošanas punkteem — 57.

Babalstu šelešzionetas šehšlas isplatīšanai — 54.

Babalstu ugunsdrošchu buhvu veizinašanai — 54.

Babalstu waišlas lopu eegahdašanai un punktu eerīhkošanai — 54.

Bornografijas aptarošanai — 14.

Rīgas pilšeštas rentes mahju nodošānai wīnu leetotajeem — 25.

Šehšlas apgahdašanai nerašāš gadā — 82, 83.

Šlimo šāšu reorganīšešanai — 175.

Štrahdneeku šomiteju atšelšanai ruhšneezības ušnehmumos — 166.

Šiltu labošānai waišts lihššekēm — 138, 141.

Širgotaju un ruhšneeku lihššdalību šemes želu labošānai — 129.

Šaišts drošchības šifumu — 11, 12, 13, 14.

Šaišts meschu aplikšanai ar nodokli par labu lauku pašwal-dibām — 126.

Šaišts meeru un drošchību — 3.

Šelu šondu — 129, 139, 144.

Šelu klauschu šamašinašanai laukšaimneekēm — 127, 144.

Šelu klauschu ušlīkšanai waišts mešcheem — 130, 137.

Šelu pašahpenīšku pašraemšanai waišts labošānai — 129, 135, 136.

pret

Šgrarās reformas apturešanai — 20, 23, 24.

Šiřšargu organīzāciju šitwīdešanai — 15, 16, 17.

Šimneštīju nošēdšneekēm.

Špelšīnu atšwabinašanai no eerwedmuitās — 89.

Štlihššību muišchneekēm ahršjemneekēm — 35, 36, 37.

Ššdarbneeku nodrošinašanas šifumu — 168, 170.

Ššdarbneeku pašalsteem — 176, 177, 178.

Šuhtwofu isneegšanas eerobeshošanai jaunšaimneekēm —

77, 79.

- Darba algu norīmesšanu lauksaimniecībā — 171.
 Darba inspektorū flaita paleelināšanu — 181.
 Darba laika e robežslojšanu lauksaimniecībā — 162.
 Darba laika likumeem, daščadeem — 164, 165.
 Darba padomem — 167.
 Ģerednu algu pahrmeštrigu paaugstinašanu — 172.
 Ģres likumu.
 Ģreivū walodas atjaunošanu wišās skolās — 154.
 Ģabibas rezerves fondu — 98.
 Ģabibas zenu grauššanu — 98. peef.
 Lauksaimneeka darba rišķu apliškšanu ar eewedmuitu —
 95, 96.
 Lauksaimneeku ismantoššanu — 101, 103, 104.
 Lauksaimniecibai atwehlamo lihdselku šamasinašanu.
 Lauksaimniecibas departamenta likwidēšanu — 59.
 Lauku nekustamu ihpaščumu nodokļa paaugstinašanu — 126.
 Muitas šamasinašanu šahruma un grešnuma preekščme-
 teem — 89.
 Pilnas taškes peemehroščšanu šaunšaimneekem iššneefšameem
 bušwokošem — 70, 76.
 Politiskās apšardšibas likwidēšanu — 9, 10.
 Walšts droščibu apdraudoššem preekščlikumeem — 2.

II.

Beedribu, šapulšču un prešes likumi.

1. 12. janwarī 1923. g. publiško teefibu komišijā apšpreekš li-
 kumprojektu par beedribam, šaweenibam un politiskām organišazi-
 jam. 1. pants nošaka: „Wišeem Latwijas pilšoneem ir teefiba šča
 likuma robeščās břišwi apweenotees beedribās, šaweenibās un poli-
 tiškās organišazijās. Ģuru darbiba un mehŗi naw pret kriminalem
 likumeem un šabeedrišku meeru un tikumibu“. Ģrešee šozialdemo-
 krati ar šchahdu pantu to mehŗ naw apmeerinati un winu preekšč-
 stahwji *Beelens* un *B. Kalniņš* peeprašā, lai šrišwo pantā
 wahrdus „šabeedrišku meeru un tikumibu“.

2. 17. maijā 1923. g. tai pat komišijā, apšpreekšot likumprojektu
 par šapulzem, *fr. šozialdemokrats Bruno Kalniņš* leef
 preekščā šrišpot 11. pantā wahrdus: „Šapulžēs aišleegts išrahdit
 lihdsjuštibu ahreššem eenaidneekem, aizinot weenu eedšihwotaju
 dalu uš waras darbeem pret otru, graut pašahwoščo Latwijas
 eefahrtu un aizinat uš šozialās un politiskās eefahrtas pahrgroši-
 ūšanu ar waras darbeem.“ Ģemneeku Šaweeniba aši noštahjās pret
 šchahdu walšts droščibu apdraudošču *Br. Kalnina* preekšč-
 likumu, to mehŗ ar *fr. šozialdemokratu*, mašineeku, šchihdu un wah-
 cešču balšim augščmineto noteikumu šrišwo.

3. 25. maijā 1923. g., apspriestot likumprojektu par beedribam, Saeimas kopsēdē eesneegs preekščlikums atjaunot 1. pantā noteikumu, ka beedribu darbība nedrīkst apdraudēt tīkumību, valsts meeru un drošību. Ar fr. sociāldemokrātu, masīneku, sčihdu, kreemu un wahzeesču balsim šcho preekščlikumu noraida.

4. 1. junijā 1923. g., turpinot kopsēdē apspriest likumprojektu par beedribam, wišos jautajumos wahzeesči atbalsta fr. sociāldemokrātus: sociāldemokrāti eesneegs pahrlabojumus, kuri nahē par launu valsts drošībai, wahzeesči pahrlabojumeem peetriht un balso par teem.

5. 1. junija sēdē krešo sociāldemokrātu un wahzeesču weenprahštiba turpinās. Meeru un fahrtību apdraudošcho likumu par šapulzem ar fr. sociāldemokrātu, wahzeesču, Latgales darba partijās, sčihdu un kreemu balsim peenem 2. lasījumā.

6. 19. junija kopsēdē fr. sociāldemokrāti balso pret sčahdu pantu: „Beedribas waldē war eevehlet tikai pilnteesīgas peršonas.”

7. 11. jūlija 1923. g. kopsēdē ar fr. sociāldemokrātu, masīneku, latgaleesču, sčihdu, kreemu un wahzeesču balsim peenem 3. lasījumā pahrschileto likumu par beedribam.

Sau no laita gala sociāldemokrāti praša likumdošanas eestahdē, lai beedroššanās un šapulščū sūnā nebuhtu nekahdu eeroberšojumu. Sewiščhi wini zihnijsčees par to, lai dotu pilnigu rihzības brihwibu komunistu partijai. Satwersmes šapulzē sociāldemokrāti mehginaja panahšt komunistu partijās legalisēšanu (atšihšanu par likumigu partiju). Tas neisdewās. Zotees Saeimā likums par beedribam un šapulzem zentās padarit tahdus, lai ari komunisteem dotu brihwās rofās organizētes „beedribās” ar newainigu nošaulumu un brihwī pāst jāvus graušošchos eestatus šapulzēs. Tā šaprošana fr. sociāldemokrātu zensšanās srihpot likumā noteikumus, ka beedribu mehrti nedrīkst apdraudēt šabeedrihtu meeru, drošchību, tīkumību un šapulzēs nedrīkst ijrakdit lihdschubību ahrejeem eenaidneekēem, graut pastahwošcho Latvijas eelahrtu un aizinat us pastahwoščās eelahrtās grofšchanu ar waras darbeem.

Wisrafturīgals, ka pee šcho „brihwibu” islaroššanas fr. sociāldemokrātus wisdebsīgal atbalstija wahzeesči. Ar teem pee laira panta un pahrlabojuma fr. sociāldemokrāti gabja rofās. Sawada draudšiba, waj ne? Wet to mehš redšim wehl daudšos žitoz gabijumos. Beedribu un šapulščū likumu apspriestšanas gaita peeteesofči šaidri norahda, ka walsts drošības sūnā neta newaram gaidit no sociāldemokrateem, wahzeescheem, sčihdeem, kreeweem.

8. 12. dezembri 1923. g., Saeimas kopsēdē pahreju us prešes likuma lasičšanu pa panteem peenem ar fr. sociāldemokrātu, masīneku, křištigo naziwalistu, dem. zentra, jaunsemneku, Latgales darba partijas, sčihdu, kreemu un wahzeesču balsim.

Peē prešes likuma fr. sociāldemokrāti prasija tahdu pašču neeeroberšochotu rihzības brihwibu, it pee eeprešchejeem diņeem likumeem. Sewiščhi tee ruhpejās, lai komunistu literatura waretu Latvijā brihwī isplatitees un lai eesčhleetu ministrim buhtu eeroberšochias teežības apturet waj apšhlat nošedšīguš idemumus. Alkal sociāldemokrātu wisdebsīgalee atbalstītaji ir wahzeesči, tāpat sčihdi un kreemi. Peenemi tahdu prešes likumu, kura dehl tagad eesčhleetu ministrim laupita eespehja zihnitees ar komunistiška miršena un pornografisheem laifrašteem un ščurnaleem. — palihdsēja sociāldemokrateem

ari dem. zentrs, jaunsemneeki, latgaleešči un pat kristīģes nacionālisti, kuri sehd pašā lobā spāhnrā.

Balsfodami kopā ar fr. sozjaldemokrateem par pahreju uš preses likuma lasiščanu pa panteem, teem beigās tatschu bij peetruhgis duhsčas balsot par sozjaldemokratu garā peenemto likumu wišā wījumā. Domehr 2 kristīģo naziōnalistu deputati — mahžitaji S a n d e r s u n J r b e — balsfodānā peerahdija fawu peefriščanu sozjalistu garā peenemtam preses likumam ar to, ka nepezehlās ari pret likumu. (Sanders, tā sinams, ir weens no „nacionālās semneeku faweenības“ lidereem).

Politiskā apšardšiba.

9. 23. martā 1923. g. budšeta komijijā fr. sozjaldemokrati leek preeškā strihpot politiskās apšardšibas budšetu. Šcho preešklikumumu tomehr noraida.

10. 8. aprīlī 1924. g. ar fr. sozjaldemokratu, mafineeku, dem. zentra, jaunsemneeku, dalas latgaleešču, šihdu, kreemu un wahžu balsim peenem steidsamības fahrtibā likumu, ar kuru patstahwiga politiskā apšardšiba likwideta.

Sozjaldemokrati, zihnā dehl komunistu rihzības brihwibas, neapmeerinājās ar panahkumeem beedribu, fapultschu, preses un amnestijas likumos. Labi faprasdami, ka politiskā apšardšiba ir weens no bihstamateem komunistu eenaideeneekem, tee sahla prasit politiskās apšardšibas likwidēšanu, mehginadami wispirms to panahit ar budšeta strihpofčanu. Tas neisidodas. Išdewiba žertees pee politiskās apšardšibas pahrweidošanas radās 1924. gadā, tad nodibinājās S a m u e l a waldbiba, kura atbalsitjās uš dem. zentra, jaunsemneekem, latgaleešchem, šihhdeem, kreeweem un fr. sozjaldemokrateem. Uš fr. sozjaldemokratu rihhojuma, Samuela waldbiba pehz sozjalistu norahdijumeem isstrahdaja un eefneedja Saeimai likumprojektu, ar kuru patstahwiga politiskā apšardšiba bij likwideta. Rašturiga bij šā projekta apspreešanas gaita Saeimā. Dem. zentrs un jaunsemneeki, kuri senal bij stahwejuschi pret patstahwigas politiskās apšardšibas likwidēšanu, tagad balsoja kopā ar fr. sozjaldemokrateem, aistahwebam daubšas wiuu prakšas, pret kurām tee pašči agrak bij usstahjuschees. Wahzeeschi un šihhdi, tā weenmehr, sozjaldemokratuš wifos jautajumos atbalsitja.

Walsts droščības likums.

1. dezembra 1924. g. rihstā Kewelē notikās komunistu mehginajums gahst paštahwošcho walsts eelahrju un nodibinat „padomju Zgauniju“. Putschu apšpeeda, un Zgaunija, kurā sozjaldemokrati bij jau panahkuschī komunisteem pilnigu brihwibu, tagad špehra stingrus solus, lai nošedšigeem spēhteem pefschirtās brihwibas eerobefschotu un nodroščinatu walsti no jaunām pašwehrestibam un putšchem.

Zgaunijas putšs issauza pee mums S a m u e l a waldbības križi: zentrs apkehrās, ka sawā draudšibā ar fr. sozjaldemokrateem tas gahjis par tahlu; fr. sozjaldemokrati sabijās, ka, atfahrtojotees komunistu putščam Latwijā, teem, tā waldbības partijai, nahštees west zihnu pret faweeem idejiseem beedreem. Tā S a m u e l a waldbiba aishgājā un Semneeku Saweenības wadibā listahbijās pilsoniska waldbiba. Jaunā waldbiba par weenu no faweeem galweneem ušdewumeem usskatija walsts droščības nostiprināšanu. Tamdehl ta isstrahdaja un eefneedja Saeimai walsts droščības likumprojektu, ar kuru buhtu majinatas tās newehlamās parahdības, kuras bij raditas ar pahral brihweem beedrošanas, preses u. ž. eepreešchejeem likumeem. Likums paredseja stingratuš jodus par dāšchem nošegumeem un leelatas teesības eefschēetu mini-

strim ziņā pret nosēdšības. Kamehr zentra partijas no bailem par komunistu fāzēšānos nebij atšchirgufāš, tās jauno likumprojektu ar preeku apfweizga. Bet tiklihdš fāšs bailes bij pahrgahjufāšs, zentrs mekleja attal draudšibu ar fr. sozjaldemokrateem. Lahtā peewestās balsofāšanas to labi raksturo.

11. 24. februārī 1925. g. waldbibas eefneegto walsts drofchības likumprojektu Saeima pret fr. sozjaldemokratu, schihdu Maisela un Lasersona balsim, pahrejeem schihdeem un kreweem atturptees, nodod publisko teesibu komisijas apspreefchānai.

12. 5. martā publisko teesibu komisijā Semn. Saeeneniba nahf ar preekfchlikumu eefahft walsts drofchības likumprojekta apspreefchānu. Pret to nostahjās fr. soz.-dem., eerofinadami likumprojekta nodofchānu apafschkomisijai. Uf soz.-dem. weedohta nostahjās ari wahzeefshi un schihdi, jo walsts drofchības likumprojekta apspreefchāna warot aistawet minoritatu autonomiju peenemfchānu. Ar fr. sozjaldemokratu, wahzeefshu un schihdu balsim Semneeku Saeenenibas preekfchlikumu noraida.

13. 20. martā Semneeku Saeeneniba fawu preekfchlikumu atfahrtu. Schoreif dem. zentra deputats Peters Bergis prafa likuma nodofchānu apafschkomisijai, jo tas efof par stingru. Semn. Saeenenibas preekfchlikumu — pahreet uf walsts drofchības likuma lasfchānu pa panteem — noraida ar sozjaldemokratu, schihdu un Petera Berga balsim. Ar tām pat balsim peenem P. Berga preekfchlikumu: nodot projektu apafschkomisijai, ar norahdijumeem, tā likumprojekts apzehrpams. Tiklihdš tas padarits, ar sozjaldemokratu, schihdu, wahzeefshu un P. Berga balsim nolemj fahft apspreeft schihdu autonomiju, un daudfās sehdeš no weetas turpinajās „fwarigee“ schihdu fawfstarpejee fawi par fofchergaku, mazem un peifakeem. Uzimredfof, tee bij fwarigaki par walsts drofchibu.

14. 26. martā Semn. Saeeneniba wehl reis eefneedja preekfchlikumu — usdot apafschkomisijai nobeigt likumprojekta zaurflati-fchānu 7 deenu laikā. Ari to noraida. Tā likumprojekts fwinigā fahrtā no sozjaldemokrateem, zentra, schihdeem un wahzeefcheem tifa aprahfs un augfchā wairš netika.

No walsts drofchības likums buhtu dewis, ja tas buhtu peenemts tahdā garā, tā to prasija Semneeku Saeeneniba? Birnfahrt, atweeglota buhtu waldbibas ziņā pret komunisteem un ziteem muhsu walstij naidigeem fpehteem. Otrfahrt, waldbiba buhtu warejuši nowehrti tās neglihtās eelu ziņās un fflandalus, furus rihto „strahdneetu sportisti“ un winau „draugi“; winaš rihtibā buhtu peeteefofchšs daudšums lihbfeku ufstahtees pret organizajiam, furu mehrtis iffawt walsti nemeerus un fadurfmes, lai ziteem fpehteem atweeglotu zihnu pret walsti. Frefchfahrt, waldbibai buhtu eefpehjamšs aptarot famaitajofcho pornografiju, kas Latwijā pehz prefes likuma peenemfchānas ufseedejuši. Šā redsejam, sozjaldemokrati, zentrs, schihdi un wahzeefshi nebij ar meeru waldbibai fchās teesibas peefchirt.

Alifargi.

Wlufš armijai un polizijai, par muhsu walsts drofchibu arween modri fshaw brikmprahtigā aiffargu organizajija, furas nofihme parahdijufees jau

daudžās ziņās un panākumus pret noscebdzigeem elementeem. Bet ko dara
daschac muhsu partijas?

15. 23. aprīlī 1923. g. budžeta komisijā fr. sozialdemokrats
Dihlmanis budžeta komisijā leļ preekščā strihpot jau tā nee-
zigos lihdžklus lauku aissargu wajadšibam. Preekščlitumu tomehr
noraida. 26. aprīlī fr. soz.-dem., šchibdi un kreewi atkal balžo
strihpot.

16. 25. februārī 1924. g., budžeta komisijā fr. sozialdemo-
krati atfahrto šawu prašibu strihpot aissargeem lihdžklus un atnemt
ščautenes.

17. Āpat 1925. g. 15. maijā, kopschēdē fr. sozialdemokrati pēpra-
šija strihpot budžetā wišas aissargeem, šamehrā ar wiku wajadšib-
bam neleelās sumās. Panākumu fr. sozialdemokrateem tomehr
nebij.

Wesschējās droščības šargeem — aissargeem nahžees pag. 8 gados dšir-
del no fr. sozialdemokrātu pufes daudžus nepelnitus usbrufumus. Fr. sozial-
demokrati par wiku waru gribeja panākt aissargu lihwidēščanu. Wisbišsta-
mats šahwofšis bij 1924. g., kad fr. sozialdemokrati pēprašija no Samueša
waldības aissargu lihwidēščanu, šuru gribeja eewabūt ar tā šauktu aissargu
„demokratiseščanu“, atnemot aissargeem šā bedribai teešības lemt
par weena waj otra šandibata usnemsčanu. Ar šchahdu noteikumu, šapro-
tams, aissargi newaretu wairs pašargat šawu organizāciju ari no tašdeem
elementeem šuru noluhšos nebuhtu walšis meera un šahrtības špirinaščana,
bet gan aissargu organizāijas grausčana un aissarga teešibu isletoščana
noleedžigos noluhšos. Gewehrojot sozialdemokrātu, Latgales darba partijas
un minoritatu noleedžoščo ištureščanos pret aissargeem, šā ari dem. zentra
leelo gatawibu atbalstīt sozialdemokrātu preekščlitumus, pag. Šaeimā bij šoti
neišbedwigi šertees pat pēe aissargu šatweršmes ištahdaščanas. Aissargu
šatweršmes apšpreekšana šatrā šinā buhtu beigusees waj nu ar aissargu orga-
nizāijas lihwidēščanu waj šatroploščanu.

Agarā reforma un jaunšaimneezības.

Šalwenos agrarās reformas likumus gan pēeņemusi jau Šatweršmes
Šapulze, tomehr wairaku šwariģu jautajumu iščškirščana palīša Šaeimai.
Deš tam Šaeima šanehma no Šatweršmes Šapulzes šā mantojumu — pēe-
ņemumu nostiprināt agraro reformu. Šchāi agrarās reformas nostiprinaščanai
wispirmā šahrtā wajadšeja išpausšees jaunšaimneezību išweidoščanā par šeh-
žigām šaimneezibām. Ne wišas šratžijas wadijuschās Šaeimā no šchās atši-
nas. Dawščas nahšošchās nodatas leezinās, zīt noleedžošči išturejuschās wai-
rakas no wixām tišlab pret jaunšaimneeku išpatnejām wajadšibām, šā pret
laujšaimneezību wispašr. Ne weenreis ween no weenas un gīras šratžijas
išteiktas šchaubas par agrarās reformas leelo nosiħmi. Dasčas pat eedrošč-
nas uššlatit agraro reformu par šuhdu, par newešlamu parašdību. Ašš-
mesim wispirms kreijo sozialdemokrātu Šaeimā išteiktās domas par agraro
reformu:

18. 7. dezembrī 1923. g., agrarpolitikas komisijā debates pēe
likumprojekta par krediteem lauku buhwneezībai. Uš deenas šahrtības
bij nahžiš eerošinajums par 1920. g. 21. dez. likuma atželščanu,
kuršch pēeščkir jaunšaimneekēm teešības pēezu gadu laišā šanemt
nepecezeščamos buhwofokus par 1/5 taški. Dasčām partijām šchahda
buhwofoku pēeščkirščana nebij pa prahtam, to štarpā ari fr. sozial-

demokrateem (tumafas sīnās par to nodalā „Buhwōku iſſneegſchana lauku buhwneezibai.). Kr. ſozialdemokrati ſchēlojas par „neleetderīgu buhwōku iſſchēejchanu“ un wīnu deputats R u d j i s iſſafas, ka agrarā reforma neefot pareiſi iſweſta. Weena dala jaunſaimneeku iſputeſhot. Ar to jarehkinotees jau pee buhwōku iſſneegſchanaſ!

19. 7. februari 1924. g. tai pat komiſijā, apſpreeshot to paſchu likumu, R u d j i s ſawas ſrakzijas uſſtatu atfahrto: Sozialdemokrati newar peekriſt agrarās reformas iſweſchana; ta gan bij nepeezeſchama aiſ politifkeem eemeſleem, bet ſaimneezifkā ſinā wīna newehlama; tuhlfſtoſchās jaunſaimneezibas nahſoſchos gados iſputēs. Scheem Rudſcha uſſkateem tuhliſt peeweenojās wahzu deputats un bijuſchais barons Girkſs, iſteikbamees: „Wehs to weenmehr eſam uſſwehruſchi. Jaunſaimneeki jau no walſts kaſes daudſ naudas iſtihrijuſchi un wehl iſtihriſ, bet neſahda labuma no ta nebuhs.“

War iſliktees ſawabi, ka kr. ſozialdemokrati, kuri katrā tautas ſapulžē uſ laukeem behwē ſewi par „iſſteem“ un „weenigeem“ agrarās reformas aiſſtahwjeem, il, tenibā ir weeni no wīnās niſnakeem pretineekeem. Bet tā tas ir. Jau Saitwerimes Sapulžē ſozialdemokrati, redſedami, ka agrarās reformas likumu peenems tahdā garā, kurſch peeſchir jaunſaimneekeem priwatihpaſchuma teeſibas uſ ſemi, atſtahja ſahli, kad bij jabalſo par agraro reformu un likumu peenehma beſ wīnu balſim. Rā no augſchejeem peemehreem redſam, ari Saeimā ſozialdemokrati atklahti paſata, ka wīni newar peekriſt iſweſtai agrarai reformai. Wehl gaiſchal ſcho paſchu atſiau redſam kr. ſozialdemokratu partijas kongreſos. 17. un 18. aprili 1924. g. ſanahza wīnu 10. kongreſs. Wiſrakſturigakais, ka par agrarās reformas n o ſ t i p r i n a ſ c h a n u ſchāi kongreſā neeteef runats nemaj. Wiſās runās un reſoluzijās iſſfan weenigi n e m e e r s par agraro reformu. Weena reſoluzija, peemehram, ſtan tā: „Agrarā reformas iſweſchana un laukſaimneezibas pazelſchana praſijūſi no walſts ahrfahrtingus lihdselſus, walſts reſertwu (meſchu) pahrmehringu iſmantojchanu un plaſchās eedſihwotaju ſchēiras apgruhtinaſchanu ar ſmagām noboklu naſtam; dominejoſchā agrarpolitika aiſſawejuſi ruhpnēezibas atjaunoſchanos, kas ſawufahrt ſaiſtas ar paſiwu tirdſnēezibas bilanži, neſamehringu iſejweelu ekſportu un fabrikatu importu, beſdarbu pilſehtās, bet darba truhkumu (?) laukſaimneezibā.“ (St. „Sozialdemokratu“ 1924. g. Nr: 93.) Redſeet, kahdas breeſmas, pehž pilſehtas fabriku ſtrahdneeku partijas eefkateem, dewuſi agrarā reforma! Un weens no ſozialdemokratu lidereem, apſkatijis agrarās reformas „launumus“, nahk pee ſchahda ſlehdsēena: „Umeſtā aina naw eepreeziſchā, bet ſtrahdneeziba nebuhtu nahſotnes kaleja, ja wīnās zihna buhtu beſ iſredſem uſ uſwaru: neaktarigi no muhſu wadoſchās, ap Semneeku Saweenibu grupejoſchās pilſonibas eefkateem un gribas, Latwija pehž ſawa geografiſkā ſtahwōkka ſpeeſta buhwet ſawu nahſotni uſ

ruhneezibas un tirdsneezibas attihstibu un lihds ar to weizinat
strahdneezibas eespaida peeaugshanu". („Soz." 1924. g. Nr. 93.)

Šchajos wahrdos parahdas pilsehtas fabrikas strahdneeku
partijas ruhgtums un fashutums par to, ka walsts lihdselli
aishahjuschi pirmâ kahrtâ agrarâs reformas iswešchanai un jaun-
šaimneezibu nostiprinašchanai, kâ to gribejuši Semneeku Sameeniba,
un newis fabriku zeljchanai, kâ to wehlejuschees sozieldemokrati. Bet
sozieldemokrati tomehr wehl šaka, ka zihna neefot „bes isredsem us
uswaru", ka wini peešpeedi šchot „buhwet nahkotni us ruh-
neezibas un tirdsneezibas attihstibu".

Kamdehl tahds nemeers ar agraro reformu, kamdehl tif flaki
aizinajumi projam no laukšaimneezibas pee ruhneezibas un tirds-
neezibas? Utbildi atrodam jau augšchajos teikumos. Wehl flai-
draf to pateiza kahds no fr. sozieldemokratu lidereem tai pat kon-
gresâ: „Ar agrarâs reformas iswešchanu us laukem strahdneezibas
eespaids neishbegami masinašees. Šcho parahdibu nowehrst kaut zil
plafchakos apmehros us ilgafu laiku nespehs ari atlihdsibas jauta-
juma nokahrtoschana rewoluzionarâ besatlihdsibas zelâ". („Soz."
Nr. 93.) Tâ tad agrarâ reforma atrahwuši sozieldemokrateem bal-
šotajus. Bessenneeks, kluwis par jaunšaimneeku, nonahzis lauk-
šaimneeku šaimê, kuram ar sozieldemokrateem newar buht neka ko-
piga. Un kahds no soz. dem. deputateem šaka gluschi atklahti: „Šr
paredšams — un tas weenâ otrâ weetâ ir notizis ahtraki, nekâ weens
otrs to domaja — ir paredšams, ka daka jaunšaimneeku pagreesis
muguru sozieldemokratijai, un ja ari balsos, warbuht, par to nahko-
šhâs wehlešchanâs, tad tomehr buhs tikai sozieldemokratijas lihds-
šrehjeji". („Soz." Nr. 93.) Tâ tad tos jaunšaimneekus, kuri wehl
teem šeko un gatawi šawâ nesinašchanâ par teem balšot, fr. sozielde-
mokrati pašchi nizinoschi apšihmê par šaweem lihdsšrehjejeem. Pat
par pilnteesigu šawas partijas beedri tee jaunšaimneeku newehl aš
atšiht. Tas, pehz wiau eeskateem, war buht tikai balšotajs, tikai pil-
sehtas fabrikas strahdneeku partijas ferras wilzejs un padewigs
kalps. Waj teescham ir wehl kahds no špehzigâs jaunšaimneeku šai-
mes, kas gataws peenemt šcho sozieldemokratu partijas „šchehligi"
bahwato tituli?!

Nr. sozieldemokratu šch. g. kongresâ 4. un 5. aprili sozieldemo-
kratu partijas norobeshošchanâs no jaunšaimneekeem ispaudâs wehl
šchaidraf. (Št. šch. g. „Soz." Nr. Nr. 77, 78, 79). Sozieldemo-
kratu wadonis apleezina: „Agrarâ reforma ir isnihzinajuši muiš-
neezibas šaimneezifkos pamatus un no weenas, stipri eewehrojamas
bessenneeku dakas radijuši jaunu šihlihpachneeku šlahni — jaun-
šaimneekus. Bessenneeki, kuri agraf pluhda muhsu šapulžes, kuri
nahza ar šawâm prašibam pehz semes us muhsu kongreseem — šchee
bessenneeki, par jaunšaimneekeem kluwuschhi, weenâ šawâ daka aisees
no sozieldemokratijas. Jaunšaimneeki ir tas šlahnis, kusch, sinamu

Jaumu soziaalu pamatu eeguvis, nu mekle few politifku isteikmi." Un pateesi — sozialedemokratu kongresâ gan bij pilsehtu strahdneeku preekschshahwi, inteligenti, eeredni un pa retam laufstrahdneekam, bet jaunfaimneeku schai kongresâ wairs nebij. No strahdneeku pufes jau pazehlas balzis, ka jaunfaimneekem wajagot pilnigi atmeft ar rofu, jo pilsehtas strahdneeka intereses ar jaunfaimneeka interesem naw fawenojamas. To atfina ari deputats B a s t j a h n i s: „Naw noleedsams, ka abu mineto nopeetno soziaalo spehtu materialas intereses naw weenadas. Tas fajuhtams bij ari pehdejâ frakzijas darbibas gadâ, kad frakzijai nahzas sibtaki apspreeft lauku buhwneezibas, zeku un zitus likumus. Ar jaunfaimneeku nostiprina schanonos, plaifa stary teem un strahdneezibu top leelaka.“ Kad daschi kongresa dalibneeki issakas, ka jaunfaimneekus tomeht wajadsetu wismaf ka balstotajus faistit pee partijas, B a s t j a h n i s atbild: „Daschi delegati runaja par jaunfaimneeku faistifchanu pee partijas. Tas pareisi, bet newajag aismirst, ka deesgan gruhiti ir partijâ apweenot strahdneekus ar jaunfaimneekem. Katrai grupai ir fawas spezifiskas intereses, kas jinamâ mehrâ abas grupas schkir.“ Un sozialedemokratu partijas stahwofli deklare Zeelens: „Dsejot wehleschjanu zihnâ, isschkiroschais moments ir ta politifkâ linija, tas politifkais wirseens, pa kahdu partijas grib eet. Pa kahdu zeku ir gahjufti sozialedemokratu frakzija Satwerfmes Sapulze un Saeimâ? Wina ir aisstahwejufti algas strahdneeku soziaalas un ekonomiskas prasibas.“

Tâ sozialedemokratu wadoni fawâ preekschwehleschjanu kongresâ fklaidri pateiza; ko wini aisstahwejufti un ko wini aisstahwes. Algas strahdneeku prasibas! Pilsehtas fabriku strahdneekus! Teem wini katru brijdi jau upurejufti pee wiseem likumeem jaunfaimneeka intereses, teem wini upures jaunfaimneeka intereses ari turpmaf, jo jaunfaimneeks, ja tas dabuschot nostiprinatees u! fawas femes, pee partijas nebuschot wairs dabujams.

Sa nu man tagad kahds jaunfaimneeks, warbuht, jautâ, ka tad faprotama sozialedemokratu ufstahchanas tautas fapulzes, kur wini wilnâ mutê fajas jaunfaimneekus aisstahwet, tad atbildi ari us scho jautajumu, tas war atrakt tai pat kongresâ. Gepreeksch tikai gribu aistrahdit, ka fabriku strahdneeku delegatu starypâ pret jaunfaimneekem bij juhtams tik leels nemeers, ka tee jau prasija pilnigu norobeschofchanos no jaunfaimneekem. „Kâ war eet kopâ ar jauno, mantigo schkiru,“ teiza tee, „kura jau apehdusi walfis meschus u. t. t. fiant gan to wifu wareja isleetot ari fabriku zelschana, besdarbneeku pabalsteem, Doles kanalam.“ Uzimredhot, schajâs aprindâs jau mostas doma par to, waj nebus laiks „jaunâ burschuja“ mantu dalit, neris ar to kopâ eet. Bet winaus nomeerinaja un gudru padomu dewa weens no sozialedemokratu lidereem. Tas teiza kongresa dalibneekem: „Pilsehtas strahdneeziba, ja wina grib aissargat fawus

lihdššchinejos eekarojumus, nedrihšt atstunt no fewim to jaunšaimneeku dalu, kura wehlas eet kopā ar strahdneezibu. Sozialdemokratijai tapehš pehš eespehjas ilgak jazenščas ušturet bloks šharp šihšsemneezibu (jaunšaimneekteem) un proletariatu. Tas ir weens no pamata ušbewumeem, kas sozialdemokratijai Latwijā jareališē šawā taktiškā, protams, neapgreeshot leetu otradi, zensdamees proletariatu nostahdit šihšo ihpashneeku pawadā." Tā liberš apmeerinaja pilšehtas strahdneekus, kuri jau škatas greišam azim uš „jauno burššuju" ar šho paškaidrojumu, ka jaunšaimneeki nepeezeeshami pee balšošanas, lai pilšehtas strahdneekteem buhtu Šaeimā wairaf reekšstahwju, kas ihwešu to prašibas; žitadi sozialdemokrateem gar jaunšaimneeku naw dakas. Winaš ir derigs, famehr tas paklawigi eet pilšehtas proletariata pawadā.

Biteem wahrdeem šakot: lai tas jaunšaimneeks šfreen mums, šožildemokrateem, lihdš, neleegšim winam to, bet wehl škubināšim, lai winš tā dara. Tad mums buhs wairaf balšu, tad mehš Šaeimā buhšim štipraki, tad mehš šawās (ne jau nu jaunšaimneeka) intereies warešim aišstahwet. Weš jaunšaimneeka balšim mehš buhšim Šaeimā wahji — tamdehl, žif ilgi ween eespehšams, turešim jaunšaimneeku proletariata pawadā. Un ja winš par mums balšoš — waj tad tapehš mums japilda winu prašibas? To wišu sozialdemokratu kongrešš šaprata — un nolehma turet jaunšaimneekus šawā pawadā. Ur tahdeem noluhštem eet sozialdemokrati wehleschanās pee jaunšaimneeka, nesdami lihdš glaimus un melus!

Peewedam ščas sozialdemokratu kongrešos išteiktās un „Sozialdemokratā" nodrukātās domas, lai gaišchat parahditu to faktu, ka sozialdemokrateem agrarās reformas ihwešchana dara leelus širdšeštus. Wuišneekteem agrarā reformā ihnehma no rotam winu politiškō un šaimneeziško ipehtu, sozialdemokrateem — politiškō; wuišneeki ar agrarās reformas ihwešchanu šaudejā šemi, sozialdemokrati — balšotajus.

Ar. sozialdemokrati, tā noteikti agrarreformas pretineeki, zentušchees apturet tās gaitu, kur un tā ween eespehšams. Tas špilgt parahdišes ari pilšehtu šemju šautajumos. Un te tee atradušči few palihgus ari wairatās pilsoniškās pilšehtneeku partijās, tā to leezina šemat peewestee balšojumi.

20. 8. nowembrī 1923. g. demokratiškā zentra deputats Arw. Kalniņš agrarpolitiškās un laukšaimneezibas leetu komiškā eesneedš šchahdu preekščlikumu: „Apturet to šemju preekščiršchanu jaunšaimneekteem, kuras atrodas pilšehtu tuwumā un uš šurām pretendē pilšehtas". Kreiše sozialdemokrati šho preekščlikumu šoti dedšigi aišstahw, turpretim Šemneeku Šaweeniba atrod šchahdu prašibu par nepamatotu un nešaprotamu. Katra pilšehta, peenemot nenoteikto Kalnina preekščlikumu, waretu šawu 10—20 werštu apšahrtne apturet jaunšaimneezibu preekščiršchanu. Preekščlikums pašleek nepeenemts.

21. Lai tomehr pawairotu eespehju pilšehtam iščširt daudšus šautajumus uš lauku rehkina šew par labu un paleelinat uš lauku rehkina šawu šektoriju, tuhliit pehš tam ir. sozialdemokrati nahš ar

ihpašhuma nodokļa pašvaldības daļas. Šo preekšlikumu sociāl-
demokrati aistahveja, kamēr dabuja zauri.

28. 18. februārī 1925. g. agrarpolitikas komisija pret kreiso
sociāldemokrātu balsim peenam Semneeku Saeenības preekš-
likumu atšvabinat uš 6 gadeem no valstij maksajamas nekustamā
ihpašhuma nodokļa daļas jaunšaimneezības un išpostitās šaimnee-
zības.

29. 14. februārī 1925. g., apšpreekšot likumprojektu par darba
laika normeshanu laukšaimneezibā, kreise sociāldemokrati išfakaš:
„Darba laika likums taišni uš jaunšaimneekem wišwairaf atteezi-
namš, jo tee šavus šrahšneekuš wišwairaf iššjen.“

Nepeewedišim wairaf atšewiškšu peemehru, jo par sociāldemokrātu nai-
bigo ištureshanoš pret jaunšaimneezibam leezinās šatra našloškā no-
dala.

Atlihdšiba par atšawinato semi.

Išpilbot Satweršmes Šapulžē peenemā agrarās reformas likuma 20. pantu,
kurš nošaka, ka atlihdšiba par atšawinato semi nošakama ar šewiškšu likumu,
Šaeimai bij janofata atlihdšības leelumš.

30. 23. oktobrī 1923. gadā agrarpolitikas komisija eesahš ap-
špreekst likumprojektu par atlihdšibu atšawinatās semes ihpašhnee-
teem. Kreise sociāldemokrati leek preekšhā nonemt likumprojektu
no deenas šahrtības, nemaš to nepahrrunajot, jo wini našhšot ar
šavu eerošnajumu atlihdšibu par semi nemakfat. Semneeku Sa-
weentša, turpretim, praša, lai jautajumu nošaidro: kad šrakšijas
buhs išteikuščas atlihdšības jautajumā šavus eekatus, buhs išklee-
betas ori tās haumas, kuras tagad mehšš šahsttit par weenu waj
otru partiju. Ar kreiso sociāldemokrātu, mašneeku, jaunšemneeku
un Šatgales darba partijas balsim nolemj tomehr nonemt likum-
projektu no deenas šahrtības.

31. 5. martā 1924. gadā agrarpolitikas komisija šahš apšpreekst
kreiso sociāldemokrātu eekneegto eerošnajumu, atlihdšibu par atš-
awinato semi nemakfat. Semneeku Saeenība išfakaš: „Mehš šah-
wam noteikti par agraro reformu un semes beekšhrišhanu jaun-
šaimneekem dšimtā ihpašhumā un mehš grībam, lai jaunšaimnee-
zības buhtu štipras un jaunšaimneekos buhtu droškā aššina par
šawām teekšbam. Šamdehl, lai nomehrstu wišas pretensijas uš ag-
rarās reformas groššhanu, mehš atlihtam atlihdšības prinšipu.
Mehš grībam, lai atlihdšības šuma buhtu, žif ween eekšehjams, maša,
bet juridiski pamatota. Šar widejo semes išpirkšhanas maksu no-
teikti 10 Šš par hektaru, 1920. g. widejā semes žena. Atlihdšiba par
atšawinato semi nedar buht leelaka. Nemot widejo semes ženu lai-
metā no 1918.—1920. gg., t. i., no walšts tapšhanas, lihšš agrarās
reformas išwešhanei, widejā žena išnahš šikai ap 8 Šš par ha. Ne-
mot wehrā mehš to, ka walšts nodemeji atlihdšibu nešanems, par wišu
atšawinato semi mums nahtkees šamakfat ne wairaf šā 1 miljardu

rublu, waj 20 milj. latu. Čāi sumā ir tīkai weena ašlotdala no muhju walšis budžeta. Ta jāismakšā buhs pamāsam."

32. 28. martā 1924. g. eerošinajumu šah apšpreešt kopšehdē. Kreiše sozjaldemokrātu preekščstahwis iſſakas: ja par ſemi gribot makšat atlihdšibu, tad ta jamakšajot pehz preekščštara zenam ſeltā. Čāim weedoklim bedšigi peekriht wahžeetis Širkšs: jamakšajot pehz preekščštara zenam ſeltā.

33. 3. aprili sozjaldemokrātu eerošinajums nahšt nobalšoščanā. Pirms nobalšoščanas wahžeēšči atstahj šahli. Kreiše sozjaldemokrāti eešneedš preekščliķumu nobalšot par pahreju uš pantu laſiķhanu aiſſlahti! Wiſſlahti balšojo, ar 50 pret 35 balšim peenem pahreju uš likumprojekta laſiķhanu pa panteem. Uri pee tahlakāš balšošanas sozjaldemokrāti ſawus ſabeedrotos ruhpiģi ſlehpj. Pee laira panta tee atfahrto ſawu preekščliķumu balšot aiſſlahti. Pat par wirsraſtu balšo aiſſlahti. Wiſā wiſumā likumu peenem 2. laſijunā ar 49 balšim. Ūzimredšot, par to, kopā ar sozjaldemokrateem, balšojušči wehl ſchihdi, kreewi, poſi un daſči zentra deputati.

34. 14. aprili nobalšo par sozjaldemokrātu eerošinajumu atlihdšibu nemakšat 3. laſijunā. Kreiše sozjaldemokrāti atkal peepraſa aiſſlahti balšoščanu. Tilihdš sihmites ijdalitas, wahžeēšči atstahj ſchdi. Wiſſlahti balšojo, likumu peenem 3. laſijunā ar 49 balšim.

Tilihdš sozjaldemokrātu eerošinajums bij peenemis, no ahrwalſtim ſahša eenahšt proteſti. Ahrwalšis peepraſa atlihdšinat winu piſhoneem. No nu dara ir. sozjaldemokrātu waldbiba? Samuela-Rudewiģa waldbiba apoſa ahrſemneeķem par atſawinatām muiſķam ſamaſat, un ſchāš waldbiſas ſinanšu ministrs R. Kalningš peepraſa ſķam noluhķam tā pirmo ſumu 1 milj. Œš. (50 milj. rublu).

35. 25. aprili 1924. g. Saemas budžeta komiſija apšpreeſķ Samuela-Rudewiģa waldbiſas ſinanšu ministra Ringolda Kalninga preekščliķumu, atwehlet weenu miljonu latu ahrſemneeķu ſemju ušpirķčanai. Semueķu Saweeniba jautā, waj ſči ſuma naw maſlota atlihdšiba muiſķneeķem-ahrſemneeķem. Kreiše sozjaldemokrāti to noleedš, bet Dubins atgahdina, ka pehz ſinanšu ministra R. Kalninga paſkaidrojumeem ſahdā eeppreekšēģā ſlehgā budžetkomiſijas ſehdē wiſeem biģis ſkaidrs, ka ſči ſuma iſleetojama atlihdšibas jautajuma nofahrtoščanai. Šhpaiſhneeķem makšāčot par zentreem til augſtas zenas, ka ar to buhščot ſegta wiſas atſawinatāš ſemes wehrtiba. Demokratiſķā zentra deputats Arw. Kalninič atlihdštas, ka tā tas teeſķam biģis domats, bet iſſakas, ka ſagad ſči ſuma paredšeta pawiſam ziteem noluhķeem. Jauſsemueķš Pačmaniš wehl nopuķoģas, ka Dubins „iſplahpaiģis ſlehgāš ſehdēs noſlehpumus". Praſito ſumu peenem.

36. 12. juniģā 1924. g. Saemas kopšehdē apšpreeſķ ſčo paſķhu jautajumu. Semueķu Saweeniba eešneedš preekščliķumu, ſchahdu ſumu, kas domata atlihdšibas iſmakšāščanai ahrſemneeķem, pat beſ likuma, ſtrihpot. Kreiſais sozjaldemokrats Beelens iſſakas, ka atlihdšiba ahrſemneeķem buhščot tomehr jamakšā: ja ari wiſeem

ne, tad wismaj „solibateem ahrsemneekem”. Masineeks Bin
dinšch pahrsteigts par freizeem sozjaldemokrateem: wišu laiku
kreisee, duhres wihtidami, runajuschi, ka atlihdjibu maksat newaja-
got, bet tagad pašči stahwot par atlihdjibu ahrsemneekem.

37. 13. juniĵa Semn. Saweenibas preekschlikumu par lihdselku
stribposchanu ahrsemneeku muišchu uspirkschanai peenehma, bet, us
kreiso sozjaldemokratu preekschlikumu, atwehleja 1 milj. Is „semes
uspirkschanai sikhsemneeku un bessemneeku wajabsibam”.

Fonda semju nowehrteschana.

38. 20. martĵa, 1923. g. kopschdē apspreesch likuma projektu par
walsts semes fonda peeschkiramo semju nowehrteschana un pahrd-
schana. Wahzeetis Firks zel eebildumus, ka ispirkschanas
maksā nolikta par masu. Sozjaldemokrateem, wahzeescheem, schi-
deem un freeweem atturotees, peenam likuma 1. pantu, kas nojata
semes ispirkschanas widejo zenu us 10 Is par hektaru.

39. 10. aprili, 1923. g. Semneeku Saweeniba eesneeds preekschli-
kumu meschus tā atsemijchku wehrtibu newehrtet. Turpretim jaun-
semneeks Nonahzs peeprasa meschu atsemijchku nowehrteschana.
Ar fr. sozjaldemokratu, masineeku, jaunsemneeku, dem. zentra,
latgaleeschu, bespartejistu, kristigo nazionalistu, schihdu, freewu un
wahzeeschu balsim peenam Nonahza preekschlikumu.

40. 17. aprili 1923. g. Semn. Saweeniba wehl reis prasa, lai me-
schus ilggadejeem leetotajeem atsemijchki nenowehrtē. Par preeksch-
likumu balso tikai Semneeku Saweeniba; ar wišu pahrejo fratziju
balsim to noraida.

41. Pee ta pašča panta eesneegts preekschlikums: meschs no-
wehrtejams tikai tiktahl, ziktahl tas pahrsneeds 1920. g. 21. dez.
likumā — par buhwoktu issneegschana paredsetās normas. Uri pret
schu preekschlikumu balso bespartejistais nazionalais zentrs, kristige
nazionalisti un wahzeeschī, tomehr ar balšu wairakumu to peenam.

42. 27. februari 1924. g. zentralā semes eerihz. komitejā Sem-
neeku Saweenibas preekschstahwis aishda, ka ishtrahdatee tarifi par
peeschkirto ehku nowehrteschana naw faskanoti ar atteezigo likuma
pantu; likumdewei naw domajuschī tik augstu nowehrtejumumu, kahdi
paredjeti tarifos, ne tik ween pee ehkam, bet ari mescheem, un tapeh
zapeeleef wišas puhles, lai schie tarifi tiktu grositi semes eeguwejeem
par labu; tāpat newar peespeest jaunšaimneeku eepirkt us nowehr-
teschanas pamatu tās ehkas, kuras naw peemehrotas wina šaimnee-
gibai un kuras tās newar ismantot.

43. 19. maijā 1925. g. Saeimas kopschdē, apspreeschot likumu par
mescha likwideschana us peeschkirtās fanda semes, Semneeku Sawee-
niba prasa peeschkirt jaunšaimneekem teešbas paturet meschu, nene-
mot wehrā koku wezumumu. Ar fr. sozjaldemokratu, masineeku

un jaunsemneeku balsim Semneeku Savenības preekšlitumu noraida.

44. Ar tām pat balsim noraida Semn. Savenības preekšlitumu atlaut jaunfaimneekem lihdš faimneezibas koroboreščanai pahrdot $\frac{1}{3}$ no mešča wehrtibas.

45. Ar fr. sozjaldemokrati, mašineeku, jaunsemneeku un demokratiskā zentra balsim noraida tai pat sehde pahrejas formulu, kurā Semneeku Savenība prafa pašeminat ilggadigeem rentneekem išpirkščanas maksu par meščeem.

Laukfaimneezibas wezinasčana.

46. 7. junijā 1923. g. budsčeta komisija apšpreeš pabalstus waiflas lopu un selekzionetas sehklas eegahdaščanai. Ar. sozjaldemokrati usstahjās pret ščo pabalstu.

47. 8. junijā 1923. g. fr. sozjaldemokrati P. R a l n i a š č un B a s t j a h n i s leek preekščā strihpot pabalstu maščinu kopletoščanas punktu eerihkoščanai. Pabalstu ar balsu wairakumu šamajina.

48. 9. junijā 1923. g. budsčeta komisija šahš apšpreešt agronomiskās palihdšibas budsčetu. Ar. soz. dem. P. R a l n i a š č tuhliit šaka: „Šhi ir weenigā weeta, kur budsčeta war ko nonemt!“ (Un nonemt wajag tapehž, lai waretu prašit leelakas sumas besbarbneekem!).

49. 18. junijā 1923. g. budsčeta komisijā fr. soz. dem. P. R a l n i a š č šaka par walsts peemašām pee mahšfligeem mehšleem ispostiteem un jaunfaimneekem: „Šhis sumas leekas, strihpot!“ Pret fr. soz. dem. balsim tomehr peenem budsčeta paredsetos 300.000 Is.

50. Selektionetas sehklas pawairoščanai bij paredsets 200.000 Is, leels pabalsts. Ar. sozjaldemokrati 18. junijā leek preekščā ščo sumu strihpot. Ar 7 pret 6 balsim sumu strihpo.

51. Šča pašča gada budsčeta bij usnemti ari 300.000 Is pabalsta atmatu usplehščanai, nederigu semju kultiveščanai u. t. t. Pret pabalstu usstahjās fr. sozjaldemokrati. P. R a l n i a š č šaka: „Da buhs premija šliakeem.“ Weenigi Semneeku Savenība balso par pilnu sumu. Ar pahrejo partiju balsim pabalstu atmatu usplehščanai u. t. t. 18. junijā 1923. g. šamajina us puši.

52. Tai paščā deenā ar kreišā špahrna balsim šamajina dešmitšahrtigi pabalstu nedsihwā inventara eegahdaščanai šabeedriškai leetoščanai.

53. Kad pehž daudseem strihpojumeem laukfaimneezibas dep-ta budsčetu apšpreeš kopsehde, 17. julijā fr. soz. dem. U l p e tomehr šaka: „Weenigā weeta, kur wehl war ko strihpot, ir pabalsta sumas laukfaimneezibai.“ Un deenu wehlafr fr. sozjaldemokrats B a s t j a h n i s šcheložas: „Laukfaimneezibas dep-ta budsčets ir pahraš

trekns." Tappeh3 jau komisijâ par wina apzirpçhanu esot stahre-
juschi ne tikai fr. sozjaldemokrati, bet ari zentrs.

54. 20. julijâ Semneeku Saweeniba eefneeds kopsehdei preekçh-
likumu atjaunot schas komisijâ strihpotas sumas: dshwes atjaun-
nosçhanai 500.000 Is, selezionetas sehklas isplatishçhanai 100.000 Is,
waislas punktu eerihkosçhanai 100.000 Is, ugunsdroshçu buhwju
weizinasçhanai 500.000 Is. Par scho preekçhlikumu tomehr balso
tikai Semneeku Saweeniba un dala latgaleesçhu. Ar sozjaldemo-
kratu, dem. zentra, jaunsemneeku, bespartejifko, kristigo nazionalistu,
schihdu, kreewu, wahzeesçhu un dasçu latgaleesçhu balsim lauffaim-
neezibai nepeezeesçhamos pabalstus noraida.

55. 25. aprili 1924. g. budsçheta komisijâ ar sozjaldemokratu,
schihdu, kreewu un zentra balsim strihpo pabalstu mahçfligo mehslu
eegahdasçhanai. Par budsçhetâ usnemtâs sumas paturesçhanu balso
weenigi Semneeku Saweeniba.

56. Tai pasçhâ deenâ fr. sozjaldemokrati, jaunsemneeki un
kreewi balso pret budsçhetâ paredseto pabalstu waislas lopu eegahda-
sçhanai, un scho sumu samasina no 135.000 Is uf 100.000 Is.

57. Tai pasçhâ deenâ ar wifam pret Semneeku Saweenibas un
jaunsemn. balsim strihpo wifu pabalstu masçhinu kopleetosçhanas
punktu eerihkosçhanai.

58. Dshwes atjaunosçhanas fondam budsçhetâ bij usnenti
600.000 Is. Wiju scho sumu ar fr. sozjaldemokratu, bespartejifko,
demokratiskâ zentra un jaunsemneeku balsim strihpo.

Nâ jaw no teem nedaudsajeem peemehreem, kas te peewesti, redsam,
zihnâ pret pabalsteem lauffaimneezibas atjaunosçhanai un weizinasçhanai
pirmâs rindâs arween stahwejuschi fr. sozjaldemokrati. Domehr weeni paschi
lauffaimneezibai atwehlamo sumu eerobesçhosçhanu un strihposçhanu we ne-
buhtu panahkuschi. Zihnâ pret lauffaimneeku wajadsibam tos atbalstijust
wefela rinda lihdsstrehjeju no pilsoniskam partijam. Sahdas partijas sozjalde-
mokratureem palihdsjesuçhas, to jau lasitajs reds no peewestem peemehreem.
Atshmesim wehl weenu Samuela waldibas laika „peemiau“. Tai wee-
glat buhtu eerobesçot lauffaimneezibai atwehlamos lihdsjeklus, fr. sozjalde-
okrati sahla prasit lauffaimneezibas departamenta likwidesçhanu (welsti gaidit,
ta wini buhtu prasijuschi likwidet sahdu darba ministrijas nodalu!) Likwide-
sçhana noriçinas schahdi:

59. 17. martâ 1924. g. fr. sozjaldemokrati peeprasa pirmo reis
lauffaimneezibas dep-ta likwidesçhanu. Schoreij par preekçhlikumu
balso tikai wini paschi. 15. aprili fr. soz. dem. B a s t j a h n i s pee-
prasa dep-ta likwidesçhanu otrreis, un nu scho preekçhlikumu peepeeschi
sahk dedigi aistshahwet dem. zentra deputats Arw. Kalninsch.
Ar fr. sozjaldemokratu, Arw. Kaluina un 1 latgaleesçha balsim no-
lemj departamentu likwidet. 30. maijâ 1924. g. Saemas kopsehde
Semneeku Saweeniba prasa departamenta atjaunosçhanu. Ar 44 fr.
sozjaldemokratu, demokrat. zentra, kreewu, dasçu schihdu un Lat-
gales darba partijas balsim Semneeku Saweenibas preekçhlikumu
noraida. Iščhkiroscho lomu spehle pasçha semkopibas ministra

Bauerā (jaunsemneeka) un dašču Kristigo nazonalistu deputātu isturesčanās: tee sahlē gan ir, bet par Semneeku Sawaenibas preekšč-likumu nebalšo (to starpā ari „nazonalās semneeku saweenibas“ lo-želis Sanders).

Atal sojaldemokrati, atbalstīti no daščeem pilsoņeem, panahza fawu.

Ispostito apgabalu atjaunoščana.

Jau Satweršmes Sapulžē, 14. juniā 1922. g. Semneeku Sawaeniba eefneedša likumprojektu par neatmaksājama awanša isfneegščanu karā no-pestītām faimneezibām uš kara saudejumu reščlīna.

Likumprojektā bij paredsets: „Lihds kara saudejumu atlihdsības fanem-ščanai no Latvijas bijuščeem pretineeķeem kara laulā waj ari saudejumu atlihdsības preekščščanai uš zitu lehmumu pamata, Latvijas walsts walbiba ismaksā fawem pilsoņeem ščat likumā paredsetos gabijumos neatmaksājama awanša weidā 2 miljardi Latvijas rublu 4 gadu laikā, flaitot no šči likuma spēhla nahščšanas beenas. Awanšu isfneeds tītai teeščai zeetufščās mahjturības waj usnehmuma atjaunoščanai waj turpināščanai faimneezifčās nepeezeeščamības robeščās, nepahršahpjot weenu tresčo daku no ščat likumā apšihmeto saudejumu atsihtās kopsumas. Awanšu isfneeds par saudejumeem, kuri zeļhufčees no teeščas kara darbības laučfaimneezibai un tai tuwu stah-woščeem usnehmumeem, atteezinot awanšu uš saudejumeem pee a) dšhwo- jamām, darba un faimneezības ehām, b) sirgeem un ziteem mahjstusoneem, c) maščinām, darba riščeem un nepeezeeščamām mahjturības leetām“.

Satweršmes Sapulžē likumprojektu beš leeleem eebildumeem nodewa bu- dščeta komiščijai. Bet Saeimā likumprojekts noguleja Saņna Weřmana waditā budščeta komiščijā weřelu gadu, kamehr to sahta apspreešt. Likumprojekta tah- kalais listenis bij ščahds:

60. 6. nowembrī 1923. g. budščeta komiščija saht likumprojektu apspreešt. Itin wiřas fraščijas isfakas pret neatmaksājamo awanšu isfneegščanu, isņemot weenigi Semneeku Sawaenibu, kura tos at- jihšt pār walsts neatleekamu peenahķumu. Dem. zentra deputats J a h n i s W e ř m a n i s leek preekščā noraidit likumprojektu, ne- mas wiau tuwat neapspreeščot. Jaunsemneeks B a č m a n i s tam peeweenojaš. Ar. sojaldemokrats B e l m s pařaka pat tā, ka tas buhtu noseegums — apgruhtinat walsts kaři, isfneedsot awanšu ispo- siiteem. Tā 6. nowembrī budščeta komiščija ar wiřām pret Sem- neeku Sawaenibas balķim likumprojektu noraida, neapstahjotees ne- mař tuwat pee ta řatura un atķemiščķeem panteem.

61. 23. un 27. nowembrī 1923. g. noriřinajās ziņna par ščo ļautajumu Saeimas kopsēhdē. Wairaki Semneeku Sawaenibas preekščstahwi, sihti rakšturodami ispostito stahwoķli, aistahw likum- projektu Turpretim wisu zitu fraščiju runataji uřstahjas pret awanšu isfneegščanu. Wisafak pret ispostito wajadšibam nostah- jas fr. sojaldemokrati. Wespartejiřko nazonalistu preekščstahwis R. K a l n i n g s uřaizina wiřus balřot pret likumprojektu. Kristi- gais nazonalists B u r g a l s kritiřē projektu un leek preekščā no- dot wiau atpakaļ komiščijai pahřstrahdat, bet dem. zentra deputats J. W e ř m a n i s isfakas, ka eřot neleetderīgi nodarbotees ar ščah- du projektu lahpiščanu, kad eřot zitas, wehl steiđsamakas wajadš-

baš. Par pāreju ūs likuma iatīšanū pa panteem balso weenigt Semneeku Saweeniba un 2 kristigeē nazionalisti. (No 4 kristigeēem titai 2!). Ar fr. sozjaldemokrātu, māšineeku, bespartejisko, dem. zentra, jaunsemneeku, latgaleešu, šāhdu, kreewu un wahzeeschu balšim iipostito pamatoto prašibu 27. novembrī 1923. g. noraida.

Šai swarigā jautajumā pret iipostito preekščstahwja — Semneeku Saweenibas — prašibu apweenojās wišas pilšehtneeku partijas, tā sozjalistu, tā pilsonu. Tāhdu pašču weenotu franti pret iipostito wajadsibam nahgās no wehrot wehl daudsoš zitos jautajumos, peemehram:

62. 20. junijā 1923. g. sīhwas zihnas budščeta komišijā pee wal dibas paredsetā pabalsta karā nopostitām bešešku šaimneezibam (322.430 Ls). Wiši Semneeku Saweenibas preekščstahwji noteikti praša šāis sumās atwehlešanu. Pehz garatās zihnas, sumu peenem pret fr. sozjaldemokrātu, Latgales darba partijas un jaunsemneeku balšim.

63. Kad 9. novembrī 1923. g. budščeta komišijai jašah apšpreest likumprojekts par pabalsta iisneegšanu iipostito un jaunšaimneeku buhwnem, bespart. R i n g. K a l n i n g s i s fakas: „Difumu naw nemas ko apšpreest, jo naw wehlams apgruhtinat budščetu par wairat gadeem ūs preekšču. Tas noraidams.“ Kr. sozjaldemokrats Z e l m s atbalsta Kalninga preekščlikumu. Dem. zentra deputats J. W e s m a n i s: „Pabalsta iisneegšana buhwneezibai ahrpus budščeta kahtības naw eespehjama. Bes tam wišpahr lihdseku truhtums: drihsumā jaišneeds, peemehram, darba ministrijai preekšč flimo kašem 17 milj. rbl. papildbudščets.“

64. 18. februārī 1925. g. agrarpolitikas komišija, apšpreeschot jauno likumprojektu par nodokli no nekustamas mantas, peenem pret fr. sozjaldemokrātu balšim Semneeku Saweenibas preekščlikumu — atšwabinat ūs 6 gadeem no lauku nekustamas mantas nodokla walstij maksajamās dalas jaunšaimneezibas un karā iipostitās šaimneezibas.

65. Šcho pašču preekščlikumu Semneeku Saweeniba aištahw ari paščwaldibas komišijā, bet tur pret iipostiteem aši nostahjas ne titai fr. sozjaldemokrati, bet ari dem. zentra deputats, un 26. febr. paščwaldibas komišijā S. S. preekščlikumu atteezibā ūs iipostiteem noraida.

66. Apweenotā finanšu, paščwaldibas un agrarpolitikas komišiju sehde 26. martā 1925. g. Semneeku Saweeniba aištahw šarvu preekščlikumu — atšwabinat no nekust. mantas nodokla walsts dalas ūs 6 gadeem iipostitos un jaunšaimneezibas. Par šāi preekščlikuma atteezināšanu ūs iipostiteem balso titai Semneeku Saweeniba un 1 latgalectis, tā tā to noraida, un beigās peemehro iipostiteem titai 3 gadus ilgu terminu.

67. 29. maijā 1925. g. Semneeku Saweeniba eesneeds Saeimas šopšehde šāhdu pārejas formulu: „Dee 2. šākiras zeli, kas kara apgabalos štipri bojati un tapušči neleetojami, šawedami kahtibā walšis lihdsekteem un titai pehz tam nobodami zelu ūsturetajeem, ja

walsts los neeffaltitu walsts uskuramo zelu staitā." Preekščluku mu noraida ar fr. sozjaldemokrātu, wahžeešču, kristigo nazionalistu un bespartejisko balsim.

Rā wispahre pret laufšaimneeku wajadsibam, tā ari pret ispostito prasibam il reises redsam pazelamees fr. sozjaldemokratus. Bet wineem zeenigi blafus nostahjuschees ir masineeki, jaunsemneeki, dem. zentrs, kristigee nazionalisti, bespartejiskee, latgaleešči, minoritates.

Buhwlotu issneegščana.

Lai weizinatu jaunšaimneezibu drihsatu apbuhweščanos un nostiprinaščanos un lai uslabotu kara gados stipri zeetufcho pašahwoščo šaimneezibu ehku atjaunoščanu, 1920. g. Ullmana waldiba isstrahdaja likumu par buhwlotu issneegščanu lautu buhwneezibai, kurfch stahjās spēhā 21. dez. 1920. g. Likums noteiza, ka buhwloti issneedsami jaunšaimneezibam un pastahwoščām šaimneezibam no walsts mešcheem par weenu peektbalu takšes turpmalo peežu gadu laifā. Likumam bij ahrfabrtiga nosihme laufšaimneezibas weizinaščanā. Bet jau pahris gabus pehž likuma spēhā nahščanas sahšās pret to kara gahjeens.

68. 17. julijā 1923. g. Šaeimas kofpehdē, debatēs pee semkopibas ministrijas budščeta zeļ eebildunus pret 21. dez. 1920. g. likumu — ka domajeet, kas? — semkopibas ministrs un jaunsemneeku deputats Bauerš. Deela daša no issneegteem buhwkoteem esot „neleetderigi illeetota un neatkautā kahrtā iswahdita.“ Šifafas ari pret pabalsteem ugunddrošču ehku buhwem jaunšaimneezibās un ispostitos apwidos. Semneeku Šaweeniba: „Semkopibas ministra atšaufšme pawifam šawada. Pateesibā 21. dez. likums par buhwkoteem bijis par leelu šwehtibu laufšaimneezibas attihstibai. Deela nosihme ari pabalsteem ugunddrošču ehku zelščanai.“

Semkopibas ministrs Bawers isstrahdaja jaunu likuma projektu, ar kuru 1920. g. likums buhtu atzels. Projektu waldiba peenehma (Semneeku Šaweenibai wairafuma waldibā nebij) un Semneeku Šaweenibas ministru presidentam nahjās nodot šcho projektu Šaeimai. Tur sahšās afa šiņa.

69. 4. dezembrī 1923. g. agrarpolitikas komištija sahļ apšpreest Bawera isstrahdato likumprojektu par buhwneezibas weizinaščanu, pehž kura kofi naw wairs issneedsami par weenu peektbalu takšes, bet aisdewumu weidā par pilnu takši un ištjetras peektbalas semkopibas ministrija war dšehst, ja ehšas zeltas pehž winas ploneem un eewehroti wehl dasči noteikumim. Pastahwoščās šaimneezibas, kurām 21. dez. likumā kofi bij paredseti par diwām treschdalām takšes, nekahdu atweeglojumu nesarem.

Wispahrejās debatēs Semneeku Šaweenibas preekščstahwoji atšihst par nepareisu projektā wispirms jau to, ka lausti 1920. gada 21. dez. prinziipi: „Šas bij us 5 gadeem; eedšihwotaji ar likumā paredseto termiņu rehšinajās. Ja tagad atzels likumu pirms paredsetā termina, neusturot wairs spēhā minā peechširtās teesibas, waj tad nemasinašim eedšihwotajos zeenu pret likumu? Un waj tad nezeetis taišni tee truhzigakee laufšaimneeki,

turi pirmos gados wehl pee buhwem newareja fertees, bet, palaudamees us likumâ noteikto terminu, atlika buhwofoku jaunemſhanu us wehlaku laiku?" **Kriſt. naz.** Urbe jauno likumprojektu apſweiz. **Kreifee ſoz.-dem.**, tureem nepatihk neweens likums par buhwneezibas weizinaſhanu, juhdſas, ka agrarreforma nepareiſi iſweſta, jaunſaimneezibas puteſhot un buhſhot jakaufe leelakâs weenibâs, tamdehl ar to jarehſinotees ari pee buhwofoku iſneegſhanas un wajagot gabdat par to, lai meſchi netiktu „neleetderigi iſſchkeeffti“.

70. 7. dez. dem. zentra dep. **U r w. R a l n i a ſ c h** leef preefſchâ 21. dezembra 1920. gada likumu tuhlit atzelt un, famehr iſſtrahdasſhot jaunu likumu, buhwmaterialu iſſneegt wiſeem tikai pehz takſes, tura bes tam eſot wairaf peemehrojama tirgus zenam, tâ tad paaugſtinama. Lihdſigas domas iſſaka ſenk. miniftrſ jaunſemneekſ **B a u e r s**: Ja palikſhot ſpehſâ wezais likums un jauno tik drihſi newareſſhot iſſtrahdat, laulſaimneeki ſchſſhot „ſchturnet“ buhwofokus us wezâ likuma pamata; lai to nowehrſtu, wajagot wiſmaf eewefſt wezâ likumâ tahdu pahrgroſijumu, ka buhwofoki turpmaf iſſneedſjami newis par paſeminatu, bet par pilnu takſi. Tâs paſchas domas aiſſtahw ari otrs jaunſemneekſ **R o n a h z s**. Semneeku **S a w e e n i b a** loti noteikti uſſtahjas pret ſcheem preefſchlitumeem un tee neteef peenemti.

71. 25. martâ 1924. g. apſpreefſch likumprojektu pa panteem. Pee 1. panta **kreifee ſozialdemokrati** uſſtahjas pret noteiktu fondu buhwneezibas wajadſibam: lihdsjeku peehſchirſhanâ wajagot atſtaht budſcheta komiſijai drihwas roſas; zil budſcheta komiſijai lihdsjeku atliſſchotees, tik doſſhot. **Kreifeis ſoz.-dem.** **R u d i s** pee tam atkal atfahrto, ka agrarâ reforma neeſot pareiſi iſweſta un ſaka: jaunſaimneeki tik un tâ iſputes un jaunſaimneezibas nahſkees apweenot „leelakâs ſaimneezibâs“, kadehl ar jaunſaimneezibu apbuhweſſhanu newajagot wiſpahr ſteigtees. Pret **kreiſo ſozialdemokratu** halſim fondu tomehr peenem. Us **Semneeku S a w e e n i b a** preefſchlitumu, buhwneezibas wajadſibam atwehlamo ſumu paaugſtina.

Turpinotees jaunâ likumprojekta apſpreefſſhanai agrarpolitikas komiſijâ, **fr. ſozialdemokratu** wadibâ komiſijas wairatums arween wairaf atahſinajâs no 1920. g. 21. dez. noteikumeem. Gewehrojot to, pee galigâs nobalſofchanas agrarpolitikas komiſijâ, 22. maijâ 1924. g. **Semneeku S a w e e n i b a** par jauno likumu nebalſoja, lai paliktu ſpehſâ wezais likums. Agrarpolitikas komiſija rahdâ Iabritâ Davera projektu, papilbinato ar jauneem eewebefſhojumeem no **fr. ſozialdemokrateem**, noraidija. Budſcheta komiſija turpretim winu peenehma.

6. juniâ 1924. g. likumprojekts nahſ **Saeimas** kopſehdê. Paredſedama, ka jaunâ likuma peenemſhanu **fr. ſozialdemokrati** jau nodroſchinajufſchi, **Semneeku S a w e e n i b a** zensſchas pee katra panta atjaunot 1920. g. prinzipus. Turpretim **fr. ſozialdemokrati** zensſchas likuma noſihmi wehl wairaf ſamaſinaat.

72. 6. juniâ 1924. g. **fr. ſozialdemokrats B a ſ t j a h n i s** leef preefſchâ ſtrihpot buhwneezibai paredſeto fondu. **R. R a l n i n g s** Baſtjahni atbalſta. Ur **kreiſo ſozialdemokratu**, wahzeefſchu, ſchihdu, **kreemu**, beſpartejifſto un kriſtigo halſim fondu ſtrihpo. (Lihdſ ar to wiſſ likums, iſhtenibâ ſaude ſaturu.)

73. Semu. Sawaenibas preekschlikumu, issneegt buhwneezi-
bas kreditus ari pastahwoščam fainneeziham, ar kreiso sozjaldem.,
masineeku, demokratiska zentra, jaunsemneeku, latgalešču, šchihu
un freewu balsim noraida. Likumu peenem 2. lasijumâ wišâ wišumâ
ar kreiso sozjaldemokratu, dem. zentra, jaunsemneeku, kristigo nazio-
nalistu un bespartejisko balsim.

74. Upspreeščot likumprojektu 3. lasijumâ 17. juniâ 1924. g.,
ar kreiso sozjaldemokratu, wahzešču, šchihu, kristigo nazionalistu
un bespartejisko balsim noraida Semneeku Sawaenibas preekschliku-
mu — atšanonot srišhpoto fondu (120 milj. Ls apmehros).

Šcho balsoščanu rezultati drihs ween bij šajuhjami. Fonds buhwneezi-
bas krediteem bij srišhpots, un nahloščâ seemâ buhwneeziha gandrishs apstahjas.

75. 21. novembri 1924. g. eenahč preekschlikums labot dšihwei
nepeemehroto 30. junija likumu par krediteem laufšainneezihas
buhwneezihai. Par šcho preekschlikumu tomehr balso tikai Sem-
neeku Sawaeniba, masineeki un Latgales kristige. Ar kreiso sozjal-
demokratu, bespartejisko, kristigo nazionalistu, dem. zentra, jaun-
semneeku, dalas latgalešču, šchihu, freewu un wahzešču balsim
preekschlikumu noraida.

Tad no lauteem pazehlas arween skalakas protesta balsis, ari šcham parti-
jam nahzās tomehr beidsot peelahptes, un komisijsas šahās par jaunu 30.
junija likuma apspreeščana. Tomehr ari tagad ne kr. sozjaldemokrati, ne zentra
frakcijas neisrahda gandrishs netahdu pretimnahščanu eedšihnotaju prasibam.

76. 10. februari 1925. g. jaunsemneeks Nonahzs iškakas, ka
pee buhwkofu issneegščanas buhščot leetderigi peemehrot ari jaun-
šainneekeem pilnu takki, eesneegdamš atteezigu preekschlikumu.
Semneeku Sawaeniba ustahjas pret šchahdu dihwainu „jaunsem-
neeku aissahwja“ preekschlikumu. Tad Nonahzs šamu preekschlikumu
nonem, bet bij. barons Širkšs Nonahščha preekschlikumu ustur,
tomehr beigās winau noraida.

77. 23. aprili 1925. g., šastanojot agrarpolitikas un budsčeta
komisiju wariantus, kreise sozjaldemokrati, tapat ka eepreekschjās
sehdeš, mehgina wehl erobesčot jaunšainneeke teefibas, pastahwe-
dami us to, ka šainneeziham, kurās ir meščs, kaut ari masak par
3 ha, issneedsama tikai istruhsttoščâ buhwkofu dala. Semneeku Sa-
weeniba aissahw weedotli, ka meščs sem 3 ha pee buhwkofu issneeg-
ščanas naw wehrâ nemams, un tās usfats guhst wairakumu.

78. 5. maijâ 1925. g. jauno likumprojektu šahč apšpreeft 2. la-
sijumâ Šaeimas kopsehde. Wišus pahriteids kreiso sozjaldemokratu
pasinujums, ka wini wairš nebalsoš par budsčetkomisijas, bet par
agrarpolitikas komisijas warianteem. Dihš šchim tee bij stahwe-
jušchi un kritušchi par budsčetkomisijas warianteem, kuros wini
pahči bij zentušchees (it fewišchi W a s t j a h n i s) erobesčot, zil
ween eespehjamš, tiklab jaunšainneekeem, ka pastahwoščam šain-
neeziham paredsetos atweeglinajumus un atwehlamos lihdselus.
Ažimredšot, šawu eespaidu us kreiseem sozjaldemokrateem bij atstah-
juši wehlesčanu tumoščanās.

79. Lifumprojekta 24. pantâ bij noteikts, ka no buhwmeezibai iſſneedjamâ aiſdemuma nowelkama atteezīgâ daſa par katru jau ſaimneeziĶâ paſtahwoſĶu nepeezeēſĶamu ehku. Semneeku ſameeniba 26. maijâ praſa ſĶoerobeſĶojumu ſtrihpot, bet winaſ preeſĶĶlikumu ar kriēſo ſozialdemokratu, maſineeku, demokratiskâ zentra un jaunſemneeku baſim noraida.

80. 5. pants projektâ bij iſteikts ſĶahdi: „Ehku zēſĶanai buhſkofuſ iſſneedi par paſtahwoſĶo taſkeſ zenu uſ kredita waj pret tuhliteju ſamakſu.“ Semneeku ſameeniba ta meetâ eeſneedi ſĶahdu pantu: „Dtrâ pantâ minetâm ſaimneeziĶam, iſnemot paſtahwoſĶâſ no kara nenopostitâſ, leelakaſ par 27 Ķa, uſ ſĶi likuma pamata teeſiba ſanemt ehku zēſĶanai buhſkofuſ uſ kredita waj pret tuhliteju ſamakſu par $\frac{1}{5}$ taſkeſ zenu; paſtahwoſĶâm, no kara nenopostitâm ſaimneeziĶam, leelakâm par 27 Ķa (kurâſ no lifumprojekta pilnigi iſſleĶgtaſ. A. A.) kofu ehku buhwei par $\frac{2}{3}$ taſkeſ zenu, bet ugunſdroſĶu ehku zēſĶanai par $\frac{1}{3}$ taſkeſ zenu.“ (1920. g. 21. deĶ. liſ. prinĶipi!) Semneeku ſameenibaſ preeſĶĶlikumu ar kr. ſoz.-dem., maſineeku, Latgaleſ darba partijaſ, dem. zentra un jaunſemneeku baſim noraida.

81. Ar tām pat baſim 26. maija ſēhdē noraida ori Semn. ſameenibaſ preeſĶĶlikumu iſſneegt par $\frac{1}{5}$ taſkeſ zenam buhſkofuſ lauſſtrahdneeku dſihwoſku zēſĶanai.

Maſ te wairſ ko peeſiĶmet. Ja jautāſim, kâ iſſkaidrojama kr. ſozialdemokratu noleedſoſĶâ iſtureſĶanaſ pret buhſkofu iſſneegſĶanu, tad atgereſimeeſ wina reſoluzijaſ, kaſ peeweſtaſ nodatâ „Agrarâ reforma“. — „Jaunſaimneeſam jaiſput!“ taĶda ir ſozialdemokratu apſleĶpta wehſeſĶanaſ, kurâſ peeſpilbiſĶanaſ wina ſelmē wiſeem liĶdſeĶkeem. Ja jaunſaimneekſ turpretim noſtiprinaſeeſ, weli zeret uſ wina baſim; un beſ ſĶâm baſim ſozialdemokrati tiſpat kâ putejuſĶi. Ne weli kr. ſozialdemokrataſ Biſlmaniſ „Sozialdemokrata“ ſĶ. g. 78. numurâ lej ſĶahbaſ aſaraſ: „Datwijaſ meſĶu bagatiba aiſeet par reenu peeĶidatu no wehrtibaſ un atweeglota kredita weidâ jaunâſ mantigaſ ſĶĶiraſ radīſĶanai“. No jaunſaimneeku eedomatâ mantiguma kr. ſozialdemokrataem wiſwairâſ bail. Un tomeĶr wina peĶĶ ſaweem leeleem noſelneem pee 1920. g. 21. deĶ. likuma atzēſĶanaſ nelautrejaſ eet pee jaunſaimneekseem ſweĶot wina baſiſ jaunai zihnai pret jaunſaimneeku noſtiprinaſĶanaſ.

LauſſaimneeziĶaſ kriſeſ nowehrſĶana.

Pee wiſâm daudſâm gruĶtibam, ar kurâm jau zihniĶâſ lauſſaimneekſ, 1923. gada rudenī peeweenojâſ weĶl aĶſſahrtigi neiſdemīgâ raĶĶaſ nowahrſĶanaſ laika ſeſaſ. NepeezeēſĶama bij aĶſſahrtiga un ſteidiĶa walſta palihdſiba, lai ſaut pa daſai nowehrſtu un apturetu ſmagâſ kriſeſ ſeſaſ. WiſſaĶpiĶakee lauſſaimneekam bij ſeĶklaſ labibaſ, lopbaribaſ un nodoklu nomakſaſ jautājumi. No darija ſaeima, lai kriſi nowehrſtu?

82. 7. janwari 1924. g. budſĶeta komiſija apſpreeſĶ Meieroſwiza walbibaſ eeſneegto papildbudſĶetu 1923./24. g., kurâ paredſeſtſ 1 milj. latu kredita ſeĶklaſ labibaſ eepirſĶanai un 1 milj. latu eeſnahkuma nodokla atlaiſĶanai lauſſaimneeziĶâ par tekoſĶo nera

ſchas gadu, kas nekahdus eenahkumus natv dewis. **Kr. fr. ſozialdemokratu, kreewu, ſchihdu un beſp. R. Kalninga** balſim nolemj jautajumu par ſehklas fondu atlitt, „tomehr noſkaidroſchotees zil ſehklas truhſtot.“ Kreditu eenahkuma nodokla atlaiſchanai laufſaimneezibā, uſ **R. Kalninga** preekſchlikumu, ar wiſam pret **Semneeku Saweenibas, 1** latgaleeſcha un jaunſ. balſim ſtrihpo.

83. 15. janwari 1924. g. **Semneeku Saweeniba** budſcheta komiſija no jauna atgahdina, ka nedrihſt wilzinatees ar lihdsleku atwehleſchanu ſehklas apgahdaſchanai. Atwehl peeprafito 1 miljonu lš pret **ſozialdemokratu, ſchihdu un kreewu** balſim.

84. 22. janw. budſcheta komiſija apſpreeſch **Meierowiza** waldbibas eefneegto likumprojektu pagarinat lauku nekustama ihpaſchuma nodokla nomafſas terminu lihds 15. oktobrim. Neſtatotees uſ **Semneeku Saweenibas** aifrahdiijumeem par laufſaimneeku kritiſko ſtahwolli, ar **Kr. ſozialdemokratu, maſineeku, dem. zentra, jaunsemneeka** **Bachmana**, beſpartejifko un minoritatu balſim waldbibas preekſchlikumu noraida.

85. 1. februari **Saeimas** kopſehde **Semu. Saweeniba** wehl reiſ praſa atjaunot ſtrihpotos lihdslekus progrefiwa eenahkuma nodokla djeſchchanai laufſaimneezibā 1923./24. budſcheta gadā, aifrahdidama, ka ſmagās kriſes dehl laufſaimneekem „eenahkumu“ nodokli buhſ ahrfahrtigi gruhiti nolihdsinat. **Kr. ſozialdemokrati** preekſchlikumam pretojas un **Baſtjanis** ſata, ka nodoklus jau nemafſajot laufſaimneeki, bet ſtrahdneeki, tirgotaji un ruhpneeſi. Ja runajot par atlaiſchanu, tad to drihſat warot atteezinat uſ tirgotajeem un ruhpneekeem, newis laufſaimneekem. Pret progrefiwa eenahkuma nodokla atlaiſchanu laufſaimneezibā balſo **Kr. ſozialdemokrati, maſineeki, ſchihdi, kreewi, wahzeefſchi, beſpartejifke** un **kriſticee**. Par atlaiſchanu balſo **Semneeku Saweeniba**, pahris latgaleeſchu un **l zentra** deputats (ziti zentra deputati pa balſoſchanas laiku ſahli atſtahjuſchi, lai preekſchlikuma noraidiſchana buhtu droſcha un ar to weenu deputatu wini tomehr waretu aiſbildinatees, ka „ſtahwejuſchi“ par nodokla atlaiſchanu). **Semneeku Saweenibas** preekſchlikumu noraida.

86. Janwara beigās ar **Kr. ſoz. dem., zentra, latgaleeſchu, ſchihdu un kreewu** balſim nodibinas **Samuela** waldbiba. Taſ laikā, kad no laukeem naht nemitigas balſis pehz palihdsibas, **Samuela** waldbiba „tihra“ armiju no nazionaleem wirſneekem, „reformē“ politiſko apſardſibu, „fargā“ ſlimo kaſes un tā aiſnemta ar daſchadu **Kr. ſozialdemokratu** politiſku praſibu pildiſchanu, ka par laufſaimneezibas kriſi pat nedomā. Sakarā ar ſchahdu ahrfahrtigu ſtahwolli, **Semneeku Saweeniba** eefneedſ **Saeimas** 1. aprila kopſehde waldbibai jautajumu, kahdus ſolus ta domā ſpert lopbaribas un ſehklas truhkuma nowehriſchanai.

87. 4. aprili uſ **Semneeku Saweenibas** jautajumu waldbibas wahrdā atbild ſemkopibas **miniftrs Bauers** (jaunsemneeks) un

finansu ministres R. Kalnings (bēsp.). Baueris šāvā runā gari taiņņojās, ka viņš par laukšaimneeku stahwokli ņen jau domajis, bet ka hā dā stahwokli un zīt ta hlu esot kredita jautajums, to viņš neņinot. Finansu ministres R. Kalnings ka hpi katedri ar šuhl hni papiru, un la a garas ņkailu rindas, zīt laukšaimneeks no walstis ņanehmis agrakos gados, bet nerunā, ko wal diba nodomajust darit. ņhsto atbildi uš ņemneeku jautajumu de wa pe hz abu ministru runam wal dibas galwenā fra k zija — fr. sozjal demokrats. Tee, a i s t ah wedami Samueka wal dibas politifu, pateiza ņkaidri un gais h i : laukšaimneeziba lih d s ņhim jau esot pabalstita par daud s un tur p ma k tai ne fa hdu pabalstu dot wairs newajagot!

Šho pa hdu atbildi wehl waram papil dinat ar ņetos ho: 4. aprill Samueka wal diba de wa ari atbildi uš fr. sozjal demokratu jautajumu par bes dar b neeku stahwokli Deepaja. Tee m wal diba paņņoja, ka par bes dar b neeku nodros hinas hānu ta ga h das h ot un ja darbu ne bu h s h ot, ap ga h das h ot tos „para ņtā zela”.

Un wehl waram peeshmet, ka tai pat 4. aprill ņemkopibas ministres Baueris un ministru presidents Samuels a i s ga h ja no Sa eimas, nenoflau s i j u s h ees ne ma s lih d s beigan debates par to, kas darams laukšaimneeku trises nowehrs hānai.

Bet Ringolds Kalnings, tur s h 4. aprill a i s b i l d i n a j ā s ar lih d s eku truhsumu, pirms un pe h z 4. aprila neat laidigi prasija, lai Sa eima atwehl 20 miljonu latu (1 miljardu rublu!) wina refora wjad s i b am.

Muita.

88. 16. jun. 1923. g., ap s p r e e s h ot finansu un tird s neezibas ru h p neezibas komi s i j ā m u i t a s tarifu, fr. sozjal demokrats Wi h l m a n i s leek p r e e s h ā ņ a m a s i n a t m u i t u u s a h r ņ e m j u a u g l e e m . P r e e s h l i k u m s a t r o d a t b a l s i u n 20. j u n i j a ņ e h d e k o m i s i j a p a s e m i n a w a i r a k f a h r t i g i m u i t u u s r e e k s t e e m , m a n d e l e m , w i r z e m , t r i f e l e e m , ņ h a m p i n j o n e e m , w a n i l u , ņ a s t r a n u u . t . t . (S a m a s i n o t m u i t u u s a h r ņ e m j u a u g l e e m , p a w a i r o j a s t o e e p l u h d u m s m u h s u ņ e m e , z a u r k o ņ a m a s i n a s m u h s u a h r ņ e m j u w a l u t a s k r a h j u m i , k u r i n e p e z e e s h a m i z i t u , l e e t b e r i g a l u p r e s h u e e g a h d a s h ā n a i) .

89. Weena no raksturigakam gan buhs, laikam, apelsina muitas wehsture. Jau 16. jūnijā fr. sozjal demokrats D o r e n z s p e e p r a s a finansu komi s i j ā pilnigu eewed muitas atzels hānu apelsineem. Noteikti usstahjas pret to Semneeku Saweeniba, a i s r a h d i d a m a , ka apelsinu pilnigi waram usstatit par gresnuma p r e e s h m e t u . A p e l s i n a w e e t u g l u s h i l a b i w a s i p i l d i t d a s h a d i m u h s u p a s h u d a h r s a a u g l i . L a m d e h l , l a i n o w e h r s t u a h r ņ e m j u w a l u t a s a i s p l u h s h ā n u p a r s h o k a h r u m a p r e e s h m e t u u n n e r a d i t u k o n t u r e n z i m u h s u d a h r s k o p j u r a s h o j u m e e m , u s a p e l s i n e e m p a t u r a m a p e e t e e k o s h i a u g s t a a i s f a r g m u i t a . A r . s o z . d e m . s h a i ņ e h d e b a l s o p a r p i l n i g u m u i t a s a t z e l s h ā n u a p e l s i n e e m . T o p a n a h t w i n e e m n e i s d o d a s , b e t k o p ā a r z i t e e m t e e p a n a h t m u i t a s ņ a m a s i n a s h ā n u .

Rā sinams, jauno muitas tarifu galigi nepeenehma, jo eesahās muitas tarifu ņa s k a n o s h ā n a a r ņ g a u n i j u . S o z i a l d e m o k r a t i t o m e h r

nevareja nozeestees un šahka atkal nahkt ar šaveem preekščli-
meem par muitas atzelschanu us apelsineem. Samuela-Kubewiza
waldibas laikā teef isstrahdats un eesneegts Saeimai ihpafchs likum-
projekts par muitas atzelschanu apelsineem. 19. dezembrī 1924. g.,
fešjas beigās, fr. sozialdemokrati peeprasa, lai steid samibas
kahrtibā štata zauri šcho likumprojektu par muitas atzelschanu us
apelsineem, kaut gan deenas kahrtibā daudsi steidsoščaki un nepee-
zeesčhamaki likumprojekti. Ar fr. sozialdemokratu, masineeku, dem.
zentra, jaunsemneeku, šihdu Maijela un Lasersona balsim preekšč-
likumu peenem un šahk likumprojektu apšpreest. Pee pahrejas us
likuma lasišchanu pa panteem, Semneeku Saweenibai isdobas to-
mehr panahkt likumprojekta nonemšchanu no deenas kahrtibas, un
sozialdemokrati 1924. gadā pee lehteem apelsineem wehl neteef.

Nahsoščas fešjas p i r m ā sehde — 20. janvarī 1925. g. — fr.
sozialdemokratu weetā stahjas wahzeetis S a h n s un ari peeprasa
„apelsinu likuma“ apšpreekšchanu ahrpus rindas. Atleef likumpro-
jektu par semes zekeem, kurfch stahw pirmā weetā, un šahk špreest
par apelsineem. Ar. sozialdemokrati atkal pastahw us pilnigu mui-
tas atzelschanu. Beigu beigās ar fr. sozialdemokratu, masineeku, bes-
partejisko, kristigo nazionalistu, Latgales darba partijas, šihdu,
krewu un wahzeesču balsim pret Semneeku Saweenibas un dalas
latgaleesču balsim multu apelsineem paseminaja no 300 šant. us
50—75 šant. par kilogramu.

Drihs pehz šcheem špihdoscheem panahštumeem sozialdemokrati,
lai aishildinatos strahdneeku preekščā par šamu isturesčanos, šahk
šamā laikraštā melst, ka Semneeku Saweeniba esot gahdajusi par
lehteem apelsineem burschuju behrneem. Bet kad 29. maijā 1925. g.
Semneeku Saweeniba eesneeds Saeimai pahrejas formulu: „multa
us gresnuma un kahruma preekščmeteem, kas kaitē mušju lauk-
šaimneezibai, naw paseminama, un us apelsineem pazelama lihds
eepreekšchejam apmehram,“ tad fr. sozialdemokrati par šcho pahrejas
formulu tomehr nebalso. Kopā ar wineem p r e t šcho pahrejas for-
mulu balso masineeki, bespartejiskee, kristigee nazionalisti, demokra-
tiskais zentrs, šihdi, krewi un wahzeesči — un to noraida.

90. Likpat kahri kā us apelsineem, fr. soz. dem. ir us šmal-
teem Amerikas kweesču milteem. Multas atzelschanu šahk praht
fr. sozialdemokrats L o r e n z s jau 13. junijā 1923. g., apgalwo-
dams, ka šmaltee Amerikas milti esot „plasču masu patehrina
preekščmets.“ Lorenza usfkateem peemeenojas ari bespartejisko
preekščstahwis B i r k h a n s. Par pilnigu muitas atzelschanu us
kweescheem fr. sozialdemokrati karo ari wehlat, reiše ar „apelsinu li-
kumu“ un beigās panahk likmes šamasinaschanu. (Gewedmultas ša-
masinasčana us Amerikas kweesču milteem, šaprotams, nosit zenas
mušju laukšaimneeka rasčoteem kweescheem).

91. 8. jun. 1923. g. multas komisiā teef eerošinata rudsu ap-
liščhana ar neleelu eewedmultu (lai ahrsemes rubši pahraf nen-

šveestu rudšu zenas weetejā tirgū). Pret to ufstahjas fr. sozialdemo-
krati, bespart. deputats Birkhans un dem. zentra Arw. Kal-
ninsk. Ar fr. sozialdemokratu, bespartejisko, šahidu, kreemu un
wahzeeschu balsim eewedmuitu us rudseem noraida.

92. 28. jun. 1923. g. fr. soz. dem. balso pret neleelu eewed-
muitu us galu. (Eewedmuita us galu un galas lopeem nostiprinatu
galas zenas weetejā tirgū).

93. 29. juniā 1923. g. ar soz. dem., bespartejisko, fristigo,
dem. zentra, jaunsemneeku, latgaleeschu, šahidu, kreemu un wah-
zeeschu balsim noraida Semneeku Saweenibas preekščlikumu uslikt
neleelu eewedmuitu ari us galas lopeem.

94. Tai pat sehde ar 8 pret 6 balsim noraida Semn. Sawee-
nibas preekščlikumu uslikt neleelu eewedmuitu us šveestu. (Eewed-
muita us šveestu bij domata, lai pasargatu weetejo tirgu no jemaka
labuma šveesta eepluhšanas no taiminwalstim, kas muhsu šveesta
zenas špeeschu us leju).

95. 10. oktobri 1923. g. fr. soz. dem. prasa uslikt eewed-
muitu us isfaptim, lahptam u. z. laufšaimneeku darba rihseem. (Lai
weetejee fabrikanti waretu šhos rihkus dahrgat pahrdot). Kad Sem-
neeku Saweenibas preekščstahwi jautā sozialdemokrateem, waj tee
domā „pabalstii” jaunšaimneekus, šadahrdšinadami nepeezeeschama-
los darba rihkus, fr. soz. dem. Bihlmans atbild: „Usleekot
muitu us darba rihseem, weizinašim ruhpneezihu.” Bespar-
tejiškais nazionalists Birkhans peemeenojas fr. sozialdemokra-
teem un šaka par šcho pašchu muitu: „Ta ir nasta, kura laufšaim-
neekem peenahkas.”

96. Deenu wehšak fabrikantu preekščstahwis peeprasa uslikt ee-
wedmuitu us arkleem. Ari šcho preekščlikumu fr. sozialdemokrati
šoti karši aishstahw, bet to ar balšu wairakumu noraida.

97. 23. februari 1923. g. Saemas kopschde fr. sozialdemokrati
ustahjas pret 2. šchēiras šveesta atšwabinašchanu no iswedmuitas,
jo tad šveests palikšot pee mums pahrak dahrgs. Kad iswedmuitu
2. lašijumā tomehr atžel, fr. sozialdemokrats Belms eefneeds
2. martā no jauna preekščlikumu: „otrā labuma šveestu aplikt ar
0,15 ls.” Par Belma preekščlikumu balso fr. sozialdemokrati, Lat-
gales darba partija, šahibi, kreemi un wahzeeschi, bet ar 42 pret 41
balši preekščlikumu noraida.

No peewesteem peemehreem lašitajs pats jau nostaidros, šahda partija ir
stahwejuši par laufšaimneeka intereseem muitas jautajumos un kas ir stahwejuši
pret laufšaimneeku.

„Dšihwes dahrdšibas aptarošchana” un labibas reserwes fonds.

1924. gada rudeni pasaules tirgū šahša želtees labibas zenas. Šapro-
tamš, lihds ar to pazehlās labibas zenas ari Latwijā. Muhsu laufšaimnee-
kam, kuršch jau tā weenmehr šanehmis par šaweem rashojumeem wišai semas
zenas, tas nahja tikai par labu. Bet tiklihds tas bij notizis, fr. sozialdemokrati

partija bij jau spahrnos un meļļa wiceem spēheem lihdsēklus, tā mahstīgā zekā nodsiht labības zenas uš leju, tā nospeest tās weetejā tirgū sem pašauls tirgus zenas. 24. oktobri „Sozialdemokrats“ raksta: „Dsihweš dahrsības nemitīgā zekšānās nostahda šrahbneekus un wifus algotus darbneekus beisejas stahwofli. Zihna ar šahhdu stahwofli jawed diwos wirjeenos: 1) paaugstinot šrahbneeku algas un 2) nekawejoschi žerotees pee dsihweš dahrsības apkarošānās waj wismaj winas tahtlato pēaaugumu eeroberšojoscheem lihdsēkeem. Behebejais usdewums jaweiž waldbai.“

„Dsihweš dahrsības apkarošānai“ sozialdemokrati šahat pat rakstā eeteiž žertees pee šahhdēem lihdsēkeem: par walsts lihdsēkeem eepehrfami a h r f e m ē s leeli labības krahjumi, kuri nobodami tirgotajeem, lai tee šah labihu ispahrdotu jem tirgus zenam; šarpiba, kas rodas pee šahhdas pahrdošānās, šamafajama no walsts šafes. Žiteem wahrdeem, sozialdemokrati praša, pirmahrt, weetejās labības zenu nospeeshānu, otrahrt, walsts peemafas pee pilšehtās patehrejāmās maifes. Tai pat rakstā sozialdemokrati peepraša dajshadus lihdsēklus, žitu laufšaimneeku raschojumu zenu nospeeshānai: kartupeļu un galas isweeshāna uš ahršemem un weetejo kartupeļu un labības pahrdošāna špirta fabrikam noleedsama, šweestam usleekama iswedmuita; šweeshānu milteem atželama eewedmuita u. t. t.

Tās paščas deenas watarā, kad parahdijās šahis raksts, wifas Samuefa-Mudewiža waldbības kratžijas — kr. sozialdemokrati, dem. zentrs, jaunšemneeki, latgaleešchi, šahidi un šweewi — šanah uš šehdi apšpreest kr. sozialdemokrātu un arodneeku preehščistikumus. Otrā deenā „Sozialdemokrats“ par apšpreedi šino:

„Waldbības šoolizijas partiju apšpreedē uš sozialdemokrātu kratžijas eerošinajumu 24. oktobri plašchi pahrrunaja dsihweš dahrsības jautajumu. Žināņu ministrs (R. Kalmings) šinoja, ka pirmāis waldbības šolis buhs labības rezerwes fonda nobibināšāna. Šchim noluhšam waldbiba ahršemēs eepirts pagaidam ap 30.000 pudu rubšu, lai waretu tos laist uš tirgus par noteiktām tirgus zenam tad, ja weetejee labības pahrdeweji, gaididami uš zenu zekšānās, atšajitos laist šawu labihu pahrdošānā. Šchim noluhšam buhs wajadīgi ap 75 miljoni rubšu. Wajadīgās žumas atwehleschānai waldbiba liis preehščā Saeimai šteidsamības šahrtā peenemt atteežigu šikumu. Nodomas žamašināt muihu uš šweeshānu milteem un dajšām nepezeeshchāmām manufakturas prezem. Pilšoniškās kratžijas issakas pret iswedmuitas atžanošānu uš šweestu un galu, jo šweesta un galas iswedumi efot šamehrā neezigi un, šamašinot muhšu eksportejamo prehšu daudsumu, rasšos Latvijai nelabwehliiga tirdšneezības bilanze, kas mums nenahstu par labu. Semžopības ministrs Bauerš tomehr ašrahda, ka iswedmuita uš 2. šchiras šweestu war buht eespehšama. Žināņu ministrim usžod isšrahdat planu par ašleegumu pahrsrahdat špirtā weetejos kartupeļus, lai pašeminātu kartupeļu zenas ušturam.“

Un Samuefa waldbiba šteidsas pildit, ko ta apšolijusi p i r m ā šahrtā.

98. 5. dež. 1924. g. šteidsamības šahrtibā Saeima ar kr. sozialdemokrātu, mašineeku, dem. zentra, jaunšemneeku un Latgales darba partijas balšim peenem šikumu par labības rezerwes fondu. Žikums peešchir ministru kabinetam teešības eeguldit no walsts rezerwes fonda (naudas krahjumeem) 2.000.000 lš labības rezerwes, kuru war išleetot labības zenu nospeeshānai.

Labihu no ahršemem eepirka. Labības zenas nokritās. Wet notifa wehl ari kas žiis. Mahža pahrmāinas ari pašauls tirgū — ari tur labības zenas kriticās. Un Samuefa waldbības laiā dšimuschais rezerwes fonds nesa ari walstij šaudējumus, kuri war šneegtees desmitos milšonos rubšu.

Šati, laufšaimneek, kas buhtu notizees, ja Samuefa-Mudewiža waldbiba pag. gada bezembri nebuhtu kriticusi? Ja ta walditu wehl tagad? Tad wiš

sozialdemokratu plāni būtu izvesti: aizliegtu būtu svešta, gaļas un far-
tupeku izvešana uz āhrsemem, labības zēnas būtu galīgi nogrāutas, bet
pilsetās maksātu par lauru apeshju maišes tukuli premiju! Un kur preešch ta
ņemtu lihdseksus? Ar. sozialdemokrāts Vastjahnis Saeimā pateiza:
„Nevajag tīfai pazelt līnu zēnas, tad lihdseki būhs . . . Nēmim no tā, no tā
īvar nēmt — no jēmnēka.”

Zihna par un pret līnu zēnu paaug- stināšanū,

peemehrojot tās pašaulēs tīrgūs zēnam.

Tad neatkarības zihnas bij nobeigtas, valdība palāpnenīfā samasināja
valsts pēfau no līneem, paaugstinādama zēnas laufkaimnēeem. Valsts pē-
nas dafai bij jalkuhst tīf masai, lahda nepeezēešchama tīfai pašchū operaziju
īvešchanaī. 1924. gadā peepēschī schai sīnā nahja luhšums, jo fastahdijās
Samuela valdība, kurās usftati bij zītadi. Jau 1924. gada fastumā līnu
zēnas fast zētees, bet Samuela valdība pat nedomā par zēnu paaugstina-
schanu laufkaimnēeem. Tad Semneeku Saeenības valde greešchās pēe
finanšu ministra ar eefneegumu, kurā luhds paaugstinat rashotajeem līnu
zēnas.

99. 10. martā 1924. g. jautajumu par līnu paaugstināšanu
pahrrunā Saeimas budscheta komisija. Semneeku Saeenība praša
paaugstinat līnu zēnas zaurmehrā ne masaf par 25 proz. Turpretim
Ar. soz. dem. B i h l m a n s a i f f t a h w lihdščhinejo zēnu paturēschanu,
jo wīr spēfau no līneem jau īwarot īflectot budscheta sabalansēschanai
un, peemehram, Doles spēhka stazijas īfbuhwei waj zīteem noluh-
keem. Semneeku Saeenība praša paaugstinat zēnas par 3000 rbl.
bīrfawā. Ar wīšu pahrejo frakziju balšim tomehr peenem zītu leh-
mumu: ka zēnas īwar paaugstinat lihdš 3000 rbl. (Wes paškaidroju-
meem fatram būhs ffaīdrš, lahda štarpība štarp schēem dīveem
preeščhlikumeem).

Renoteikto lehmumu finanšu ministrs R. Kalnīngs īpildīja tā, ka nepa-
augstināja wīs līnu zēnas lihdš augstāfai normai, bet tīfai par 2500 rbl. bīr-
fawā. Tā tas no jēmnēka „notaupīja” wālsts kafei par labu lahds 30 mil-
jonus rubfu.

1924. gada rudentī līnu zēnas no jauna fastā strauji zētees. Samuela
valdība par līnu zēnu paaugstināšanu rashotajeem tomehr pat nedomāja.
Tad Semneeku Saeenība greešās atkal pēe finanšu ministra ar eefneegumu:

100. 13. septembrī 1924. g. Semn. Saeenības valde greešchās
ar eefneegumu pēe finanšu ministra, kurā aīfrahda, ka pēe pastahwo-
schām līnu zēnam pašaulēs tīrgū, valdība pēlna zaurmehrā uz fatru
bīrfawū ap 7000 rbl. un wālsts budschetā lihdš 1. aprīlim paredsetee
eenehmumi jau fegti, lamdehl nepeezēešchami paaugstinat waldības
īfmafku rashotajeem zaurmehrā ne masaf tā par 5000 rublu uz
bīrfawū.

No finanšu ministra nebīj nekahdas atbīlbes. Lamdehl —

101. 10. oktobrī 1924. g. Semn. Saeenība Saeimas kōpfehde
greešchās pēe waldības ar jautajumu, ko wīna domā darīt līnu zēnu
pazēschanas sīnā. Sawā jautajumā S. S. aīfrahda, ka tekōschā bu-

dičeta gadā valsts no linu monopola jau pelnījuši 7.690.000 Ls (384 $\frac{1}{2}$ milj. rubļu), kaut gan par u. r. budžeta gadu waldibai peenahfās tikai 5.000.000 Ls peļņas.

102. 14. okt. sēdē waldibas atbildi dod finansu ministrijas preefšstahvis. Sneedams pahrskatu par waldibas peņu uš linem, tas konstatē to pašču, ko šawā jautajumā bij ušdemušči ta eefneedseji. Tahlat tas pašino, ka waldiba linu zenas par dāščeem tuhštotoščeem paaugstinašot, tomehr ne tahdos apmehros, kā to prašijusi Semneefu Saweeniba. Debatēs pee waldibas atbildes dem. zentra lideris J. W e f m a n i s pašino, ka linu zenas eefšsemē nemas par semām neefot, jo wehl tatsču semneefi ar linkopibu nodarbojotees. Napehž waldiba šawu peņu lai eerobeschojot? Gan wina šinašot, kur likt eenahkumus. — Kur wirspeņu likt, to tuhlit pašata weens waldibas frašziju runatajs — fr. sozialsdemokratis B i h l m a n i s: wirspeņu no linu monopola warot ifleetot Daugawas krahtču isbuhwei.

Saws eefpāids Semneefu Saweenibas jautajumam bij: 13. okt. Samuela waldiba paaugstināja zenas, bet tikai par 25 Proz. Šchahda paaugstinājuma felaš bij tās, ka waldibas peņa joprojam, fewišči uš sematām linu šchiram, palika loti leela. Linu zenas ahrjemēs pa tam arween wehl turpināja laht, tā tā waldibas peņas prozents ari pehž paaugstinašanas mas ko šamašinajās. Šatarā ar wiņu to, Semneefu Saweeniba greešās wehl reiš pee waldibas:

103. 24. oktobra sēdē Semn. Saweeniba Saeimas kopsehdē eefneedš steidšamu peeprašijumu waldibai. Lai S. S. ašrahda, ka pehž linu zenu pazelschanas par 25 Proz., pee paštawošchām pašaulēs tiņus zenam, waldibas tihra peņa uš weenu biršamu widejo šchiru linu tomehr wehl ištaiša 3640 — 4425 rbl., tā tad waldiba tomehr pelnīs wehl kopšumā ap 595.000.000 — 690.000.000 rubļu wairaf nešā budžetā paredšets. Tamdehl S. S. praša no ministru prefidentā atbildi, ko wiņš nodomajis darit, lai laukšaimneekem — linu rašchotajem šamašatu pilnu wina rašchoto linu wehrtibu, atškaitot walstij paredšeto peņu. Dem. zentra deputats J. W e f m a n i s noštahjas loti aši pret peeprašijumu un ušaižina „netehret dahrgu laiku ar ižrunašchanos par linu zenam, kad jaapšpreešči žiti, daudš šwarigaki jautajumi“. Waldibai pašchrejš nahkot wiršā tif daudš jauni isdelwumi, ka buhšchot janahkot ar papildbudžetu, lai tos šegtu — kā šchahdos apštahklos warot prašit wehl linu zenu paaugstinašchanu? Kr. soz. dem. B a s t j a h n i s tuhlit paštaidro par teem „robeam“, kuri jaaišpildot ar „ekstrā“ nodokkem no semneefa. Pehdešā laika ahrkahrtigi zelotees dšihwes dahrošiba, galwenā šahrtā uš maiši. Kur lai nemot lihšseklus preešch pilšehu eedšihwotaju apgahdāšchanas ar lehtu maiši? Waldibai janemot no ta, no ka warot nemt — no semneefa. Tamdehl par linu zenu paaugstinašchanu newarot buht ne runas. — Semneefu Saweenibas peepraši-

jumu tomehr pret dem. zentra, jaunsemneeku un fr. sozjaldemokratu balsim peeren.

104. 80. oft. finanšu ministrs R. Kallings dod uf peepassjumu atbildi: zenas paaugstinat gan warot, bet waldbiba to nedarišot. Finanšu ministrim prašot wiši jaunus lihdsjeklus: eeredneem, peemešram, buhšot japaaugstinot algas — kur tad lai wišš wišeem ščeem isdewumeem lihdsjeklus nemot? Pehz finanšu ministra atbildes dem. zentra liders J. Wefmanis atkal loti „šfaišti“ pastahsta, ka waldbibai jagahdajot par wišam ščširam, ne par semneeku ween. Semneeku Šaweeriba runajot, ka lauffaimneeku stahwoflis gruhšs, bet pilšehtneekus nospeesčot wehl leelakas gruhšibas. Dabi, ka ar linu zenam waldbibai esot lihdsjekli, ka no gaisa nokritušči — warešot nu segt ahršahrtejos isdewumus. Ar. soz. dem. Baštjahnis nemas wehl peerahdit, ka lauffaimneeku stahwoflis tiš gruhšs nemas neefot. Tas esot pareiši, ka waldbiba nodomajusi paaugstinat eeredneem un strahdneekem algas, bet linu zenas nolehmuši nepaaugstinat. Ar dem. zentra, jaunsemneeku, weenas latgalešču dadas, kreišo sozjaldemokratu, ščihdu, kreemu un wahzeesču balsim finanšu ministra atbildi atšihst par apmeerinošču.

Ta Samuela waldbibas laikā semneeks nedabuja par šaweem lineem pat to, kas wiaam fastanā ar likumu peenahzās. Pehz Samuela waldbibas kriššanas, Semneeku Šaweeribas waldbiba zenas gan paaugstinaja, bet tad jau leelais wairums linu bij ispahrdots. Bes tam, pajaules tirus zenas ščai laikā jau šahta grotitees un drišs stipri nosliheja uf leju, ta ka zenas atkal bij japosemina. Šaur Samuela waldbibas rišzibu lauffaimneeki šaudeja wairat šimš miljonu rublu.

Linu jautajums Šaeimā gan katram lauffaimneekam peeteekofči gaisči parahbijis, waj lauffaimneekam ar politiku janodarbojas waj ne, un waj aiseššana lihds wehleščanu urnai weenreiš par 3 gadeem ir bes nošihmes, jeb tai ir leela nošihme.

Laušfaimneezibas raščojumu eksports.

Weens no šwarigateem lauffaimneezibas pazelššanas weideem ir lauffaimneezibas raščojumu eksporta (išwedumu) pazelššana. Laušfaimneeks šanems augstakas zenas par šawu šweestu, gatu, olam u. z. raščojumeem tišai tad, ja pehz eeppejas wairat šče raščojumi tiš pahrdoti uf ahršemem. Šče eksporta weizinaššana stiprina ari wišas walšs šaimneezišto dišwi, jo dod mums ahršemju walutu, nepezeesčamo daščadu pretšču eepirššanai no ahršemem. Tamdehl semneeks praša, lai ari walšs no šawas pušes palihds nolahrtoi lauffaimneezibas raščojumu eksportu. Ščai noluhš walšij nebuhtu jaskopojas ar krediteem lauffaimneezibas raščojumu eksportereem, jazenščas buhtu noslaidrot ahršemju tirgu apstahklus un jagahda par labwehligeem išwedmuitas tarifeem. Atteeziba uf muitam jau redšjam, ka frašziju wairakums wehl waj nu naw peeteekofči išpratis šča jautajuma nošihmi, waj ari aij daščadeem eemesleem newehšas šekmet lauffaimneezibas raščojumu eksportu. Par daščeem giteem nenormaleem apstahkleent leezinās tahšat peewešatīs:

105. 4. aprīļa sēdē 1924. g. Senneeku Saeimība prasīdama leļeļu pteimnabkšānu semneeteem, aīrahda uī muhsu finanšu politifas kluhdam: „Semneekam ir teešiba peerakstīt sew to nopelnu, ka wīnšch ir bijis muhsu šaimneezifkās dšihwes stabīlīsetajs. Pamatu muhsu walts šaimneezifkai dšihwei ir dewīs laufšaimneezības raščojumu ekšports. Bet kad wajadseja gašdat par ta noorganīsešanā, juhs bijat klāht ar īswedmutam, bet ekšporta īsdewumu šegšānu atstahjat pašāam semneekam. Špilgts peemehrs pašāreis: semneeks grib noorganīset olu ekšportu, bet finanšu ministrs (R. Rālnings) newar īščkīrtees atwehlet 1 miljonu rublu, lai nofahrītotu šāho šwarigo ekšporta nosari, kura wehlat walstij nestu miljonus.“

106. 28. jūnijā 1923. g. budščeta komīšijai bij eesneegts laufšaimneezības padomes weenbalšigs atšinumis, kurā praša atwehlet wajadšigos līhdseklus laufšaimneezības raščojumu ekšporta noorganīsešanai. Par līhdseku atwehlesānu balso Semneeku Saeimība, křīstīgee latgaleešchi un kreewi; pret — kr. sošialdemokrati, mašineeki, jaunsemuceki, Latgales darba partija un šchīhdi; atturas bespartejifko — křīstīgo preekščstahwīs, dem. zentrs un wahzeeschi. Tā tad ar kr. sošialdemokrātu, mašineeku, dem. zentra, jaunsemuceku, Latgales darba partijas, bespartejifko - křīstīgo, šchīhdu un wahzeeschu balsim pabalsts ekšporta noorganīsešanai noraidīts.

107. Apšpreešhot budščeta komīšijā semkopības ministrijas buščetu 1924.-25. g. kr. sošialdemokrats W a s t j a h n i s leek preekščā šamašinat šumas ekšporta šweesta kontrolei un šweesta labuma paželšanai, lai walts no šweesta ekšporta guhstot kašdu pelnu. Semneeku Saeimība aīrahda, ka ta buhtu neteesčas muitās uslīščāna šweestam. Ar š.-dem., zentra un minoritatu balsim, pret Semneeku Saeimības un bespart., W a s t j a h n a preekščlikumu tomehr peenem, zaur ko šweesta ekšportam uslīkts 6000 lš neteesčas muitās.

108. 27. maijā 1924. g. Saeimas kopsehde apšpreešch likumprojektu par ekšportejamās galas kontroli. Semneeku Saeimība praša štrīhpot 10. pantu, kuršč usleek kontroles īsdewumus paščeem ekšporteem, aīrahdīdama, ka ja jau walts seš eemedpreešču kontroles — muitošānas īsdewumus, tad jo wairak tas darams atteezībā pret ekšportprezem. Semneeku Saeimības preekščlikumu ar kr. sošialdemokrātu, mašineeku, dem. zentra, jaunsemuceku, latgaleešču, křīstīgo našionalīstu, šchīhdu, kreewu un wahzeeschu balsim noraida.

109. Tāt pat sehdē ar kr. soz. dem., mašineeku, dem. zentra, jaunsemuceku, latgaleešču, křīstīgo našionalīstu, šchīhdu, kreewu un wahzeeschu balsim noraida Semneeku Saeimības preekščlikumu neuslīkt olu ekšporta kontroles īsdewumus uī īswedamām olam.

Kredits.

Ne mašat šwarīgs par laufšaimneezības raščojumu ekšporta nofahrītošānu ir kredīta jautajums. Peemehrots kredīts šwarīgs eerozis laufšaimnee-

zības rakšošānās spēhju un eenešiguma pazēlšānāi. Prāšiba pehž kredīta īpaudēšes nekaitamos semneeku organīzāciju lehmumos, un semneeku partija — Semneeku Sāveeniba — zentufēs wifuz šošs gadus panāht pehž eepēhjas leelatu wāšis pretinnāhšānu laufšaimneekam. Semneeku Sāweenības zihņa naw bijuši beš panāhtumeem. Lai minam tītāi muhšu swarīgatos rakšošānās looperatīvus — kopmoderneezību un lauku trahj-a i s d e w u k a f e s — preefš kurām, uš Semneeku Sāweenības uštāhšānos, īšewās panāht deefgan prāhwu līhšeklu atnehlēšānu. Abām rakšošānās nosārem īšneegtee kredīti ir attāišnojūšēes. Pāhr wīju semi nobībinājees deefgan plājšs kopmoderneezību tītšs, un muhšu ahrejšs tirdšneezības labwehliga bilanze beš strāuji pēeaugošā šweesta ešporta naw wāirs domājama. Kopmoderneezību ušplauššāna ir šīprinājuši wāšiti un laufšaimneekus. Un tā laufšaimneezība buhtu pāhrzeetuši šmagos frīses gadus, ja nebūhtu atnehleti līhšekli lauku kredītkooperatīwu tītšlam?! Tāpat leela nošhme bijuši Semneeku Sāweenības preefšhtāhwju eerošinateem un aīšstāhweteem Latw. bankas i h s t e r m i n a a i s d e w u m e e m laufšaimneekēm.

Panāhtāis leezina, ka daudš kas wehl darams, lai laufšaimneekēm īašchābās wājodšībās buhtu pēeetams pehž eepēhjas īšewīgus un plājšs kredīts. Wet nedrīhtstam aīšmirkt, tā tītšab Saeimā tā Latwijas bankā Semneeku Sāweenības kredītpolitika šadurās ar tāhdu zitu kredītpolitiku. Šāht otra kredītpolitika īsteikā tr. sozīaldemokrātu rezoluzijās: „R u h p n e e z i b ā s s e l m e š ā n a i j a n o r o b e š o p e e m e h r o t s w ā š i s k r e d i t s . . . Latwijas bankas kredīts atstāhšāms leeltirdšneezības un ruhpneezības finanššānāi.“ Un šchāhdu politikū, deemšchēhl, aīšstāhw ne tītāi tr. sozīaldemokrāti, bet muhšu partiju wairatums.

Mums naw pēeetamas un šinamas šinas par to, tā atšewīschlu partiju preefšhtāhmji ir balsojušči kredītu pēešchīršchānās ļautajumos Latwijas bankas padomē. Wet redšams tas kluht no bankas darbības rezultateem. Samuela waldība pagāhjušchā gadā neapstīprināja semneeku preefšhtāhmi, kuram zaur loši bij jāīstāhjas, bet eezehla tā weetā zitu. Kāhdas šetas tam bij? Bīrmāht, šamajinājās wīst aīšbewumi laufšaimneezībai. Orfāht, kredīti importa tirdšneezībai gada laikā bij šafneegušči tāhdus apmērus, par kureem galu galā bij pāhrstāgti un uštrauht pat pašči šchis politikas šemetāji. Nešen Latwijas bankas padomes šastāhwš atkal mainījās un wīnas šastāhwā nāhza klāht weens semneeku preefšhtāhwis. Atkal redšam bankas politika lūšsumu. Wāšiti nelabwehliga, augstā mehtrā pāhršpīhletā importa tirdšneezības kredīšchāna ir jau eerošchota un finanšielais stāhwollis ušlābojees. Atleek wehl tītāi žeret, tā šagādīšim ari otru wehlamo lūšsumu — atkal leelatu bankas pretinnāhšānu laufšaimneezības wājādšībām.

Pēewēdīšim daichūs īšwīlsumus no Saeimas apšpreedem, kurās parāhdas daichu frāziju eestati par Latwijas bankas politiku.

110. 20. martā 1923. g. finanšu komīšijā, eesāhtkot apšpreedst Latwijas bankas štatutus, tr. sozīaldemokrāts **L e j i n š h** ļau šchēhlojās, ka ruhpneezība šanemot pāhrak mājus kredītus un uštāhjas par šcho kredītu pāwairošānu.

111. 7. aprīlī 1924. g. budšcheta komīšijā tr. sozīaldemokrāts **B i h l m a n i s** īšfaka wehlšchānos, lai zaur Latwijas banku kredītus turpmā īšneegtu weenigi ruhpneezībai un tirdšneezībai.

Lai weeglat šafneegtu ļawus nolūhtus, tr. sozīaldemokrāti ir zentufēes eedābut Latwijas bankas padomē ari šchīhdu un wāhzeefšu preefšhtāhwjus, jo tee wīšos ļautajumos balso meenmēhr kopā ar sozīaldemokrāteem. Tas pašchūs nodomus ir atbalstījis bankas padomes preefšchēdetājs Rīw. Stalnings, kurš, tā šināms, buhdams par finanšu ministri, nefad newareja īstīt beš šchīhda Šridmāna. Tāhdš mehginājums eedābut bankā minoritates, notīlās ari šchogad:

112. 29. maijā 1925. g. Saeimas kopšchēdē šchīhds **D u b i n s e e**

šneedi preekščlikumu — pee Latvijas bankas padomes un diskonto komišijas šastahdišanas nemt mehrā wišas walsts eedšihnotaju grupas proporzionali wīnu preekščsbahwneežibai Saeimā. (Peenemot šchahdu lehmumu, bankas padomē buhtu jaenahš no 12 ložekleem 2 minoritatu preekščstahwjeem; ar sozjaldemokrateem kopā teem blhtu puše no wišam weetam). Par preekščlikumu balso fr. sozjaldemokrati, wahzeēšči, šchihdi, kreewi un R i n g o l d s K a l n i n g s. Birno reis balšis dalas, otrreis ar 1 balš wairakumu Dubina preekščlikumu noraida.

Weegli naw nahzees panahšit kaut ziš peeteēsošču kreditu išfneēšanu gaur Semes banku, kurai lihdsēkus iškadus atwehl budžeta šahrtibā. Še mehginats šchos jau tā nepezeēšchamos kreditus eerošehot gan teēšči, gan ne teēšči. No pešdejeem war minet šefošchus peemehrš:

113. 29. februari 1924. g. Samuela waldbibas finansu ministrs R. K a l n i n g s usstahjās finansu komišijā ar preekščlikumu jaun dibinamo hipoteku banku, kuras usdewums išfneegt kreditus pilšehtu namihpašchneekem, peeweēnot Semes bankai. Semneeku Samerniba norahda, ka šcha projekta šefas buhs tahdas, ka pilšehtu šihlu šihmes waj nu išspeedis no tirgus laufšaimneeku šihlu šihmes waj ari šadahrdšinās laufšaimneeku kreditu; beš tam apweēnošchanaš noluhšs war buht laufšaimneekem atwehlamā kredita šamasi nahšana. Kalninga projektu gan beššigi aištahweja wahzeēšči un křištigais nazionalists P u r g a l s, tomehr to noraidija.

114. 11. un 12. jun. 1924. g. Saeimas kopšehdē R. K a l n i n g s nahš ar jaunu projektu: wišus semes bankai atwehletos lihdsēklus wajagot turpmak nodot Latvijas bankas rihžibā. Laufšaimneeku šihlu šihmju uspiršchanaš walsts lai turpmak lihdsēklus neatwehlot, bet šihlu šihmem lai mešlejot uspirzejus brihwā tirgū. Šihlu šihmju uspirzejus kreditešhot Latvijas banka. Rahdi buhtu R. Kalninga projekta praktišeke rezultati? Privatā tirgū, eewehrojot pastahwošchos augstos kredita procentus, šihlu šihmem, atteežibā pret wīnu pirmwehrtibu, buhtu šoti sems kūršs. Šanemdamš pret šihlu šihmem aišdewumus, laufšaimneekš nekahdā šinā nesanemtu 100 rubku weetā wairak par 80 rubku. Tā tad no katra šimta tas buhtu šau dejis 20 rubku. Ar gandarijumu jaatšihmē, ka šchis pahršteidšo šchais R. Kalninga preekščlikums Saeimas peekrišchanaš neatrada,

kaut šo no šaweem projekteem R. K a l n i n g s Samuela waldbibas laišā tomehr išweba: 28. nowembri 1924. g. tas peepēšči peesuhšija Semes bankai pašinojumu, ka 6 proz. šihlu šihmes turpmak reališejamas lihdschinejo 98 proz. weetā par 92 proz. Tas nošihmeja, ka ar šcho deenu šahlot laufšaimneekam, kūršch pret 6 proz. šihlu šihmem šanehma aišdewumu, katru 100 rubku weetā faktiši išfneēdša wairš šilai 92 rubkus!

Progreshwais eenahškuma nodoklis.

Genahškuma nodoklis eeweššs 1920. gadā. Waldbiba bij zerejuši, ka ar wīna palihdšibu warēs šert un peewišt pee nodokku maffašchanaš tos šara laiša špekulantus, kuri no pastahwošcheem nodokleem wareja išwairitees. Drihs weēn šomehr išrahdijās, ka šchās žeribas naw attaišnojuschās. Beš tam šhuwa šlaidrs, ka eenahškuma nodoklis nepawišam naw peemehrojams laufšaimneežibai. Šlušči dabigi, ka, šonstatejot to, S. S. eerošinaja agrak atbalšitiā šifuma groši-
50

ŝanun, praŝidama eenaŝtuma nodokla atzelschanu laufŝaimneeziĉa. Saimerfmes Sapulze Semneeku Saweenibas preeŝŝlikumu noraidiĉa. Saeimā ŝchis jautajums pazeĉlās no jauna, bet wina galigeo rezultati biĉ pawifam pahrŝteidŝoĉi, ĉa to rahĉis taĉtat peeweŝtee fakti.

115. 16. februari 1923. g. maŝineeki eefneedi eeroŝinajumu par lauku nodoklu weidu groŝiŝchanu, iŝŝazidameeŝ pret eenaŝtuma nodokli uŝ laukeem. Semneeku Saweeniba, ŝaprotamŝ, ŝcho maŝineeku eeroŝinajumu apŝweiz. Eeroŝinajumu weenbaŝŝigi nodod agrarpolitikaŝ un finanŝu komiŝiĉai.

116. 23. februari 1923. g., atŝauŝdamāŝ uŝ peenemto eeroŝinajumu, Semneeku Saweeniba eefneedi kopŝehĉe preeŝŝlikumu: apŝturet eenaŝtuma nodokla liŝtu eefneegiŝchanu no laufŝaimneekeem, ŝahĉot ar 10. martu. Sai nodokla apŝtureŝchana nenokawetoŝ, Semneeku Saweeniba peepraŝa ari uŝdot komiŝiĉai ŝtatit eeroŝinajumu zauri 7 deenu laika. Pret ŝcho preeŝŝlikumu baŝŝo fr. ŝozialdemokrati, puŝe no beŝparteiŝŝeem un ŝchihĉi; atturas — otra puŝe no beŝparteiŝŝeem, dem. zentrs, jaunŝemneeki un latgaleŝŝi. ĉa S. S. preeŝŝlikumu par ŝteidŝamibu noraida un nodod komiŝiĉai paraŝtā ŝahrtibā.

117. 10. martā 1923. g. finanŝu komiŝiĉa apŝpreeŝĉ Semneeku Saweenibas eeroŝinajumu par nodoklu liŝtu eefneegiŝchanaŝ apŝtureŝchanu, t. i. pateeŝibā jautajumu par eenaŝtuma nodokla nefamejoŝchu atzelschanu. Ar fr. ŝozialdemokratu, dem. zentra, jaunŝemneeku, latgaleŝŝu, ŝchihĉu, kreemu un wahzeeŝĉu pahrŝtahwju baŝŝim S. S. preeŝŝlikumu noraida. Beŝparteiŝŝo-kriŝtigo nazionaliŝtu pahrŝtahwiŝ uŝ ŝehĉi nemaŝ nau eeradeeŝ.

118. 17. aprili 1923. g. agrarpolitikaŝ komiŝiĉa, apŝpreeŝĉot eefneegto eeroŝinajumu, ar 9 pret 5 fr. ŝozialdemokratu baŝŝim peenem Semneeku Saweenibas preeŝŝlikumu: eenaŝtuma nodokliŝ laufŝaimneeziĉa atzelaŝŝ.

119. 7. now. 1923. g. apŝpreeŝĉ referenta iŝŝtrahdato liŝtumprojektu par eenaŝtuma nodokla atzelschanu. Ar. ŝozialdemokrati no jauna zel pret to eebildumus un ŝaka, ŝa liŝtums pilnigi noraidamŝ; laufŝaimneeki jau tā teefot pahrat leelā mehrā pabaŝŝtiti. Demokratiŝkā zentra deputatŝ Arw. Kalnina ŝch leek preeŝŝĉa atteezinat ŝcho liŝtumu ari uŝ eeredneem.

120. 22. now. 1923. g. agrarpolitikaŝ komiŝiĉa peenem 2. laŝŝijumā liŝtumprojektu, ŝa progreeŝiwaŝ eenaŝtuma nodokliŝ laufŝaimneeziĉa atzelaŝŝ, liĉŝ ar Arw. Kalnina peeŝihmi, ŝa no nodokla atŝwabunami ari eeredui.

121. 30. nowembri ŝahĉ apŝpreeŝt agrarpolitikaŝ komiŝiĉa peenemto liŝtumprojektu finanŝu komiŝiĉa. Ar. ŝozialdemokratiŝ Belmŝ kriŝiŝe projektu un paŝino ŝawas partiĉaŝ eefŝatus: „Eeredneem progreeŝiwo nodokli war atlaŝiŝ waj ŝamaŝinat, bet laufŝaimneekeem taŝ paturamŝ.“

122. 5. dez. finanŝu komiŝiĉa wahzeetiŝ ŝahns nahĉ ar preeŝŝlikumu agrarpolitikaŝ komiŝiĉaŝ liŝtumprojektu noraidit un iŝŝtrahdat jaunū, peeturoteeŝ pee ŝchahĉam teŝem: 1) eenaŝtuma

nodoſlis no lauku nekustameem ihpaſchumeem tikai weenkahrschojams, bet paturams; 2) eeredneem ar nodoſli apleekami ne wairak tã 75 proz. no algas; 3) eenehmumi tirdsneezibã un ruhpnenezibã apleekami tikai ar weenu nodoſli. **Kr. ſozialdemokrats B a ſ t j a h n i s** ſahna teſes ſilti atbalſta un palihdi tãſ formulēt.

11. dezembri ar kreiso ſozialdemokratu, beſparteiſko, kriſtigo, demokratiſkã zentra un jaunſemuceſu, latgaleeſchu un minoritatu balſim noraida agrarpolitikas komiſijas projektu par eenahkuma nodoſka atzelschãnu laukſaimneezibã un pahreet pee ſahna=Baſtjahna iſſtrahdato preekſchlikumu apſpreekſchanas.

123. 8. un 12. febr. jautajumu par eenahkuma nodoſli apſpreekſch Saeimas kopſehdē. Wiſpahrejãſ debats **Kr. ſoz.-demokr. B a ſ t j a h n i s**, iſſazidamees pret eenahkuma nodoſka atzelschãnu laukſaimneezibã, atkauzas uſ Rigas birſchas komitejas lehmumu. **Kreisais ſoz.-dem. Z e l m s**: „Semneeka nodoſlis tiſ maſs, tã taſ winu war nomakſat ar weenu wiſtu.“ **Beſparteiſkie un wahzeeschi**: „Atzelot progresiwo nodoſli laukſaimneezibã, ſemneekeem buhs dotas leelas privilegijas.“ **Kriſtiguee nazionalisti**: „Agrarpolitikas komiſijas projekts, kurſch parehſ eenahkuma nodoſka atzelschãnu laukſaimneezibã, nahks par labu tikai neleelãm eedſihwotaju grupam. Kriſtiguee nazionalisti newar balſot par tahdu projektu.“

Ar kreiso ſozialdemokratu, maſineeſu, beſparteiſko, kriſtigo, nazionalistu, Latgales darba partijas, ſchihdu, kreewu un wahzeeschu balſim eenahkuma nodoſka atzelschãnu laukſaimneezibã noraida.

Finanſu komiſijas teſes peenem un nobod tãſ waldbai iſſtraſdat.

124. 17. juniã jauno projektu apſpreekſch Saeimas kopſehde. Semneeku ſaweeniba praſa, lai ari laukſaimneekem, preekſch kureem tatschu ſaktumã likums bij domats, atlaiſch wiſmas tos 40 proz., kuri atlaiſti eeredneem. Preekſchlikumu noraida ar ſozialdemokratu, kriſtigo, beſparteiſko, ſchihdu, kreewu un wahzeeschu balſim. Turpretim atweeglojumus eeredneem ſteidſamibas ſahrtibã peenem.

125. 29. maiã 1925. g. Semneeku ſaweeniba eefneehs Saeimai preekſchlikumu: „Uprehkinot eenahkuma nodoſli no lauku nekustameem ihpaſchumeem, no eenehmumeem atſkaitami laukſaimneeku un winu peederigo perſonigee eenahkumi laukſtrahdneeka gada algas apnehrã, ja wini peedalas ſaimneezibas darbos.“ Echo preekſchlikumu pret **Kr. ſozialdemokratu** balſim ſchoreiſ peenehma, kaut gan beſparteiſkais nazionalists **B i r k h a n s** puſojã: „Neſa newajag atſkaitit! Blehnaſ!“

Ari zitu laukſaimneeku nodoſku jautajumã Saeimas fraſzijas iſturejãs lihdiſgi augſchã peeweſteem peemehreem. **Kr. ſozialdemokrati** beſ miteſchãnds ir prãijuschi nekustama ihpaſchuma nodoſka paugſtinãschãnu laukſaimneekem un, deemeſchehl, ſchãi praſibã tee naw bijuschi weenigee. No daubſe peemehru wirtnes peewediſchu diwuz rakſturigãſ:

126. 12. juniã 1923. g. Saeimas kopſehdē noriſinãjas ſihwa zihna ſtarp Semneeku ſaweenibu no weenas un **Kr. ſozialdemokra-**

teem, bespartejisseem un kristigeem nazionalisteem no otras puses jautajumā par nekustama īpašējuma nodokļa likmem. Semneeku Sameeniba aistahw weedokli, ka nekustama īpašējuma nodokli nebrīkst paaugstināt; fr. sozialdemokrati, bespartejiskee un kristigeem prafa pašvaldības daļu paaugstināt divkārīgi. No fr. sozialdemokrateem par nodokļa paaugstināšanu uztahjās *Wihlman's*, *Belms* un *Beelens*, no bespartejisseem — *R. Kallings*, no kristigeem nazionalisteem *Reinhard's* (kathj katedri 3 reizes) un *Frbe*. Ar fr. sozialdemokratu, masineeku, bespartejisko, kristigo nazionalistu, daļu latgalešu un šķihdu balsim paaugstina nodokli divkārīgi.

29. junijā 1925. g. Semneeku Sameeniba eefneeds kopshdē šķahdu pahrejas formulu: „Walsts meschi apleekami ar nodokli pašvaldibam par labu lihdfigi zitai nekustamai mantai.“ Preekščlikums buhtu juhtami ušlabojis pašvaldibu stahwofli un dewis eespehju šamafinat pašvaldibat maksjamos nodoklus, bet ar fr. sozialdemokratu, masineeku, bespartejisko, kristigo nazionalistu, dem. zentra un jaunsemneeku balsim šcho preekščlikumu noraidija.

Zetu labošana un zihna par zetu klauschu atzelšanu.

Ar šahdu nepazeeetibu un interesi gaidija laufšaimneeks no Saeimas semes zetu labošanas jautajuma atrisinašchanu, par to leeki buhtu runat. Smagās zetu labošanas klausčas guhlās weenigi uš laufšaimneeku, kaut gan zetus leeto wijas šķiras. Semneeks prajija, lai šchis nehormalais stahwollis tiftu pehz eespehjas aštraf nowehrjts un zetu labošanas peenahfumus šadalu tu starp wišeem zetu leetotajeem. Wisdabigat buhtu bijis, ja zetu klausčas tiftu pilnigi atzeltas. Bet ja nu tas dašchu eemeslu dehl šchimbrišcham naw iswedams, tad semneeku prajiba bij, lai šchās klausčas tiftu wismaf juhtami atweeglotas, peewellot pee zetu labošanas wijus zetu leetotajus, ušleekt leelatus peenahfumus walstij un eesahlot palahpenistu zetu labošanas pahrnemšchanu walsts rokās. Wijas šchās semneeku prajibas zentās iswest Saeimā Semneeku Sameeniba. Rašdā mehtrā un šahdos apšahftos winai to isdewees panahkt, leezinās nahfošchās rindinas.

127. 6. febr. 1924. g. pašvaldības apatščkomisijā, uš Semneeku Sameenības preekščlikumu, peenem noteikumumu, ka dee 2. un 3. šķķiras zetu labošanas janem daliba newis tiftai laufšaimneeteem, bet wišeem lauku nekustamu īpašchumu īpašchneeteem.

128. Peenem ar balsu wairakumu Semneeku Sameenības preekščlikumu, ka toku materiali isšneedsjami bes maksas ari 3. šķķ. zetu labošchanai.

129. Pret fr. sozialdemokratu balsim peenem Semn. Sameenības preekščlikumu par 100 km. pahrnemšchanu un zetu fondu, Birmais preekščlikums nosafa: „Šapahrnem walsts labojamo zetu škaitā ifgadus ne mafat kā 100 km. 2. šķķiras zetu.“ Dirs preekščlikums: „Nodibinams zetu fonds jaunū zetu eerihfošchanai, pastahwošcho 2. šķķ. šchošchchanai, šcho zetu tiftu buhtwei un pahrbuhtwei, kā ari pabalstu isšneegšchanai teem pagasteem, turu zetu klausčas ne-

famehriigi leelas; zelu fonds fastahdas nõ peemakšam pee fchahdeem nodofleem — 5 proz. pee prozentualà peknaš nodofla tirdšneežibas un ruhpneežibas usnehmumos, 6 proz. pee nekustamu ihpašchumu nodofla pilšehtàs un meestoš, 6 proz. pee patentu nodofla tirdšneežibas un ruhpneežibas sihmem, nõ foda naudam, kuras paredsetaš zelu likumà, un nõ eenahkumeem par pastiprinatu 1. fch. zelu leetošchanu, kà ari nõ fcho zelu tiltu un zeltumju eenahkumeem.

130. 4. martà 1924. g. pašchwaldibas komišija Semn. Saweeniba praša atteezinat zelu klauščas ari uš walšts ihpašchumeem un walšts mešcheem. Par fcho preekščlikumu balšo tikai Semneeku Saweenibas preekščstahwi un 1 latgalectis, un to noraida.

131. 3. jun. likumprojektu par semes zelem apšpreešč budščeta komišija. Ar fr. s.-d., kreewa R o r e z k a un besp. R a f p a r š o n a balšim strihpo noteikumu par 100 km. pahrneišchanu. Debatēs par zela fondu, fr. soz. dem. B a s t j a h n i s aizina bespart. Kaspāršonu balšot pret fondu, jo fonds tatšču paredšot zelu nodofli nõ tirgotajeem, ruhpneekeem un pilšehtu nekustamu ihpašchumu ihpašchneekeem. R a f p a r š o n s peekriht, ka par fcheem noteikumeem wišč balšot newar. Ar. soz. dem. B i h l m a n i s atšihst zelu fondu par „absolut“ nepeenemamu, bet J a h n i s W e f m a n i s (dem. zentrš) fondu nošauz par „blafu“ (azumahnišchanu).

132. 4. junijà 1925. g., pret Semn. Saweenibas balšim, budščetu komišija zelu fondu strihpo. Ar. sozialdemokrats P. R a l n i n i ņ ch eewada ušbrukumu pret mešcha materialu atwehlešchanu zelu labošchanai, isteidamees: Ešot laiks fahst zelt atmenu tiltuš, kà to wezoš laikos muischneeki darijušchi. Išfneedšot tilteem toka materialuš par brihwu, išščlehrdišchot tikai meščuš. Dai šekmetu atmens tiltu buhwi, P. R a l n i n i ņ ch eeteiz — zelu labotajeem materialuš tiltu buhwem par brihwu neišneegt. Ja kahdam tiltam ihsti fokus wajagot — lai nemot laufšaimneeki nõ fameem mešcheem waj lai pehršot. P. Ralnina fražzijas beedrim B a s t j a h n i m leelas, ka pat walšts fchagarus ešot 3. fch. z. labotajeem rištanti išneegt! Na „neewelfot“ zelu labotaji toš peršonigam wajadšwam! Neštatoeš uš Semneeku Saweenibas protesteem, budščeta komišijas wairakums nolemj 3. fch. z. labotajeem toka materialuš išneegt tikai par takšes zenu (dala sozialdemokratu pat takšes zenu weetà lika preekščà tirgus zenas un apmeerinajàs tikai pehž zitu norahdijumeem, ka jaunàs takšes zenas buhščot augstas!) Gebildi mus sozialdemokrati zel wehl pret pantu, kuršč nošata, ka tilti, kuri wed uš 1. fch. zelem nõ pahrejem, jazel walštij. Tagad daudš jaunšaimneezibu, tàs peeprašičhot nõ walšts jaunu tiltu buhwi, lai tiftu uš fchofeju!

133. 14. now. 1924. g., wišpahrejàs debatēs par likumprojektu Saeimas kopschde Semneeku Saweeniba ušwer, ka pee zelu labošchanas leelakà mehra japeewelf walšts un wišas eedšiwotaju fchiras; ja klauščas atzelt fchimbrišcham neatrod par eepšhamu, tad tomehr jaatweeglo lihššchinejo labotaju nastas, paredšot likumà

zelu pakahpenistku pahrnemšhanu walšts laboščanâ un usleekot leelafus peenahumus walštij un tàm ščširam, kuras zelus gan ismanto, bet nefahdu dalibu lihds šchim pee wiuu uslaboščanas nemem. Bepartejiškâ zentra deputats R a s p a r s o n s: „Lauku nekustamumu ihpašchumu ihpašchneeki ir galwenee zelu leetotaji, tapehž naw pareisi, ka likumâ eewests punktš (par 100 flm. pahrnemšchanu), kuršch winaus pamasam grib pilnigi atšwabinat no zelu laboščanas.“ Otrs bepartejiško deputats B i r k h a n s tirgotaju un ruhpneeeku wahrđâ issafas, ka pehdejos loti ustrauzot zelu fonds, turâ paredsetee nodokli nebuššhot tirgotajeem un ruhpneekeem panešami. Pamatodamees uš ņheem eebildumeem, bepartejiškee leef preeškâ nodot likumprojektu par semes zekeem atpakaļ komišjam. (Kâ Semneeku Saweeniba pilnigi dibinati ajšrahđija, nododot likumprojektu atpakaļ komišjam, wiaa peenemšhana šchâ Sa eimâ buhtu nowilžinata un lihdsišchinejee zelu labotaji joprojam neeeguhtu nefahđus atweeglojumus.)

134. 21. nowembra sehđe, wišpahrejâm debatem turpinotees, pret zelu likumprojektu zel eebildumus ari křištigo nazionalistu deputats B u r g a l s un eesneeds preešklikumu nodot likumprojektu atpakaļ komišjam. Par křištigo un bepartejiško nazionalistu preešklikumeem, t. i. par likumprojekta nogremdešchanu atpakaļ komišjâš, balšoja tomehr tikai 6 deputati — R e i n h a r d s, B u r g a l s, F r e b e, A r w. B e r g s, B i r k h a n s un R a s p a r s o n s — un 25. nowembra sehđe pret křišt. nazionalistu, bepartejiško un wahzeeshu balsim pahreet uš likuma laššichanu pa panteem.

135. 28. nom. sehđe iščširas 2. laššijumâ šwariqais jautajums: waj 2. ščširas zeli pakahpeniški pahrnemami walšts laboščanâ, waj ne. Diwas reišes balsis par 18. panta f punktu, kuršch paredš masakaš 100 flm. pahrnemšchanu itgadus walšts laboščanâ, lihdsigi dalas: par f punkta strihpošchanu balšo fr. sozialdemokrati, bepartejiškee, křištigee nazionalisti, pret strihpošchanu — Semneeku Saweeniba, latgaleešchi, masineeki un zentrs. Semneeku Saweeniba pa balšoščanas laiku zenščas wehl pahrlleežinat bepartejiško un křištigo nazionalistu deputatus, lai tatšchu kahds no teem wišmas aturas un nelauj fr. sozialdemokrateem nodarit jaunu netaišnibu semneekeem. Tomehr, inemot weenu, ari treschâ balšojumâ — iješot pa durwim — křištiae nazionalisti un bepartejiškee atstahj šahli reiše ar sozialdemokrateem, šchihdeem, kreeweem un wahzeeshheem, tã noteikti palikdami pret semneeka naslu atweeglošchanu pee zelu laboščanas. Ar 1 balšs wairakumu tomehr ušwar Semneeku Saweeniba u. ž., un f punktš paleef nestrihpots.

136. Tai pašchâ sehđe Semn. Saweeniba leef preeškâ daugstinat itgadus walšts laboščanâ pahrnemamo zelu garumu f punktâ no 100 km. uš 300 km. Šcho preešklikumu noraida ar fr. sozialdemokrati, křištigo nazionalistu, bepartejiško, minoritatu un zentra balsim.

137. Tahlat Semn. Saweeniba leef preeškâ eemest pawildi-

najumu, ka zelu klauščas janēs ari walsts mešcheem un semem. Pret šcho preekščlikumu balso fr. sozjaldemokrati, šchihdi, kreewi un wahzeefšči, atturas kristigais nazionalists *Trbe*, tomehr papildinajumu peenem.

138. Projektâ bij paredsets, ka walstij jaušnemas wifu to 2. šchīras tiltu isbuhwe, uštureščhana un labošchana, furu garums pahrneedj 25 metrus. Genahť preekščlikums, nodot walsts labošchanâ wifus 2. šchīras zelus šahťot jau ar 15 metreem. Pret preekščlikumu gan balso fr. sozjaldemokrati, bespartejifke nazionalisti, kristigee nazionalisti *Burgals* un *Trbe* (šo darija pa balošchanas laiku pahrejee kristigee nazionalisti, to lasitajam weegli nojaušt), tomehr to ar balso wairakumu peenem. Turpretim pahrejos preekščlikumus, furi ušleek walstij par peenahťumu labot ari wehl majafus tiltus; noraida, jo pret teem lihds ar fr. sozjaldemokrateem, bespartejifkeem, kristigeeem, šchihdeem, kreeweem un wahzeefšcheem balso ari dem. zentrs un jaunsemneeki,

139. Wišai šwarigo preekšč femneekem 33. pantu par zela fon dâ dibinaščhanu 2. lašijumâ noraida ar fr. sozjaldemokratu, bespartejifko un kristigo nazionalistu, šchihdu, kreewu un wahzeefšču balsim.

140. Pee 57. panta fr. sozjaldemokrati, šchihdi *Maisels* un *Daserfons*, kristigee nazionalisti un bespartejifke balso par buščeta komišijas wariantu, t. i. par to, ka šoku materiali klaušču šahrtâ labojameem zeleeem išneedsami no walsts mešcheem zelu labotajeem tikai par maķfu pehz mešču departamenta takšes zenam. Ar Semneeku *Saweenibas* un pahrejo fratziju balsim peenem 57. pantu tomehr pašchwaldbibas komišijas wariantâ, kuršč nošata, ka šoki tiltu buhwei wifu šchīru zeleeem išneedsami no walsts mešcheem beš maķfas.

141. 23. janwara šehdē fr. sozjaldemokrats *Ulpe* eefneedj preekščlikumu walsts labojamo tiltu minimalo garumu paaugstinat no 15 metreem uš 25 metreem (š. 138. p.). *Ulpes* preekščlikumu aisstahw ne tikai patš *Ulpe*, bet ari kristigais nazionalists *Burgals*, abi gausdamees, ka wifu tiltu labošchana, šahťot ar 15 m., walstij buščot par gruhťu. *Burgals* pee tam peewed pahripibletus škaitfus, zik walstij šcho tiltu buhwe išmakšahťot. Semneeku *Saweeniba* aishrahda uš šcho maldinaščhanu un šoti pareiši jautâ *Ulpen* un *Burgalim*: „Waj semneekam weenam pašcham tas nebuhs par gruhťu, kas wišai walstij ir „par gruhťu.“ Par *Ulpes* preekščlikumu balso kreifke sozjaldemokrati, kristigee nazionalisti un bespartejifkais nazionalais zentrs, bet ar Semneeku *Saweenibas* un zitu balsim to noraida.

142. Šapat fr. sozjaldemokrats *Ulpe* un kristigais nazionalists *Burgals* eefneegušči preekščlikumu šrihpot 18. panta š punktu (š. 135.). Ari par šcho preekščlikumu balso fr. sozjaldemokrati, kristigee nazionalisti un bespartejifkais nazionalais zentrs, tomehr ar balso wairakumu *Burgala-Ulpes* preekščlikumu noraida.

143. Tāt pašchā sehde fristigais nazion. Burgals un fr. sozjaldemokrats Ulpe uštahjas par 25. panta strihpofchanu, kurch atteezina zelu klauščas ari uš walsts meščeeem un semem. Atkal abi ūchee deputati ūchehlojas, ka walstij peedališčanās pee zelu laboščanas buhščot par gruhstu. Par walsts meščeeem un semju atšwabinaščanu no zelu klauščam, atštahjot wiņas klauščas semneekem, balso fr. sozjaldemokrati, fristigeo nazionalisti un bespartejifke, bet balšu wairafuma nedabiu.

144. 27. janwari galigi iščķiras zelu fonda listens. Semu. Saweeniba un dasčas zitas frakzijas eefneeguččas preekščlikumu 2. lařijumā strihpoto zelu fondu atjaunot. Pret zela fonda atjaunoščanu uštahjas bespartejifkais Birkhans un fristigais nazionalists Burgals, iřagidamees, ka ūchahdas nastas pilščhtneekem buhščot nepanešamas. Ar fr. sozjaldemokratu, fristigo nazionalistu, bespartejifko, ūchihdu, kreemu un wahzeešču balřim preekščlikumus par zelu fonda atjaunoščanu noraida.

145. Likumu par semes zekeem galigā weida peenehna 30. janwari pret fr. sozjaldemokratu balřim.

Semneekam wehl joprojam janes wezu laifu mantojums — zelu klauščas. Peewestee peemehri peerahda, ka pee lihdsčinejā Saeimas ūstahwa par wiau likwideeščanu newareja buht ne runas. Peewestee peemehri ari pařihpo, ar ūchdam ahrķahrtigām gruhřibam semneeki panahza pat toš neleelos atweeglojumus, ko tee aištahweja. Weena no ūwarigatām prařibam — zelu fonda — deenas gairmas nedabuja redset. Zelu likums latrā řinā ir weens no teem, kurā jau tuwatā nařhtonē jageniņas panahřt semneeka nastu atweegloščanu, ja tikai Saeimas ūstahws ķuhstu labwehligats.

Iřglihtiba un řkola.

Iřglihtibas jautajums semneeku prařibas ir, lai jaunā paandse iřagtu miħleřtibā uš řawu tehwu semi, darbu un tautas tikuemeem. Otra prařiba — jaunatne ūřagatawo dřihwei, praktiřkam darbam, lai nerastos inteligentu besdarbneeku. ūcha mehřta ūřneegščanai pehž eefpehjas weiginama arodneezifķā iřglihtiba un pirmā weetā, bes ūchaubam, muřwu semē nořtahdama laukřaimneezifķā iřglihtiba. Wet ķā uš ūcho jautajumu řlatas Saeimas partijas?

146. 4. jun. 1923. g. budsčeta komiřijā fr. sozjaldemokrati leē preekščā řamařinat laukřaimneezibas řkolu mahžibas lihdsēkeem parehřetās ūumas. Par ūumu strihpofchanu řopā ar fr. sozjaldemokrateem balso ari bespartejifko preekščřtahwis R. Šalningš.

147. 6. jun. 1923. g. ar sozjaldemokratu, zentra un minoritatu balřim strihpo budsčeta komiřijā pabalřtu Raugmintendes mahjuribas seminarām. Pehž sehdes, kurā strihpoja wehl ari žitām laukřaimneezibas řkolām parehřetos lihdsēklus, jaunsemneeks Bařmaniš, kurch ari balřoja par strihpofchanu, ar leelu labpatifu řaka: „Žiř patihķama řajuhta pehž „laba“ darba!“

148. Tāt pašchā sehde fr. soz. dem. balso pret 2 gadigo laukřaimneezibas řkolu budsčetu wiřā wiřumā.

149. Tāt pat sehde ar fr. soz. dem., latgaleešču un ūchihdu balřim strihpo mahžibas lihdsēklus mahjuribas řkolām.

150. 7. juniņā 1923. g., uš fr. soz. dem. preekščlikumu, pret

Semneeku Saeenibas balsim, samafina mahzibas lihdselkus 2 gadigam lauffaimneezibas skolam. Ar. sozialdemokrati starp zitu asi nostahjas pret to, ka truhzigakeem skolneekem tiktu isfneegti mahzibas lihdselki par brijhu.

151. 28. jun. 1923. g., apspreešot budšeta komiſijā 3. Laſijumā lauffaimneezibas departamenta budšetu, eenahzīs lauffaimneezibas padomes weenbalsigs atſinums: atjaunot strihpoto pabalſtu Kauzmindes ſeminarā un lauffaimneezibas ſeemas ſkolām. Par ſcho atſinumu tomehr balſoja tikai Semneeku Saeeniba, Latgales kriſtīgee un kreewi, bet ar Kr. ſozialdemokratu, maſineeku, beſparteiſko, dem. zentra, jaunsemneeku un Latgales darba partijas balsim to noraida.

152. 19. juliā 1923. g. Saeimas kopſehdē Semn. Saeeniba praſa atjaunot budšeta strihpotās ſumas Kauzmindes mahjūribas ſeminarā, Preefuku ſelekzijas ſtažijai un lauffaimneezibas ſeemas ſkolām. Par preefſchlikumu balſo weenigi Semneeku Saeeniba, daſchi latgaleeſchi un kreewi. Tā tā Kr. ſozialdemokrati, maſineeki, jaunsemneeki, Latgales darba partija un ſchihdi balſo pret, bet beſparteiſkee, kriſtīgee naziōnaliſti, dem. zentrs un wahzeefchi atturas, preefſchlikumu noraida.

Ar. ſozialdemokrati dedſīgi uſtāhjas ari par ſemkopibas ſkolu nodošānu iſglihtības ministrijas pārſinā (ſemkopibas ſkolas, tā ſinams, pārſin ſemkopibas ministrija). Tahdu pahrejas formulu peenehma Saeimas ſehdē 18. juniā 1924. g.

153. 13. jun. 1924. g. peenem ar Kr. ſozialdemokratu, dem. zentru, jaunsemneeku, daſchu latgaleeſchu, ſchihdu, kreewu un wahzeefchu balsim preefſchlikumu uſdot waldibai iſtrahdat likumprojektu par ſemkopibas ſkolu nodošānu iſglihtības ministrijai.

Ar ſozialdemokrati ar ſcho projektū gribeja panahkt? Katrā ſinā, leetderigs ſchis ſolis nebuhtu. Iſglihtības ministrija naw wehl ſpehjuſi tikt galā ar wiſpahrifglihtioſcho ſkolu peemehroſchānu praktiſtās dſihweſ wajadſibām, ſchdi panahktumi winai buhtu ar ſemkopibas ſkolām? Semkopibas ſkolas, droſchi ween, paliktu nowahrtā; ari lihdselki tām ſamafinatos — to ſozialdemokrati ari zereja. Pehz ilgām un aſām debatēm Saeimas komiſijās ſchis projekts tomehr tika noraidits.

Kawedami arodneeziflās iſglihtības weizinaſchānu, Kr. ſozialdemokrati gaida, ka paleelinafees peepļuhdums wiſpahrifglihtioſchās ſkolās un beigās war raſtees labs ſtaits intelligentu beſdarbneeku. Uſ teem ſozialdemokrati leef leelas zeribas, lai, pirmahrt, ſtiprinātu ſamas poſizijas un, otrahrt — gaur wineem luhlotu Watwiji — tuminat Kreewijai. Uzereſimees ſozialdemokratu pahrejas formulu pee ſcha gada budšeta.

154. 20. maija 1925. g. kopſehdē Kr. ſozialdemokrats Petrewi z s eſneeds pahrejas formulu, turā praſa kreewu walodas atjaunoschānu wiſās ſkolās. Preefſchlikumu Petrewi z s aifstahw ar to, ka mums wajadſeſchot uſturet tumus ſafarus ar Kreewiju un „ekſportet“ uſ tureeni ſawus inteligentos beſdarbneekus. Tahpeh z jau no pamatſkolās wiſeem wajadſetu mahzitees atkal kreewifli.

Petrewi z s frakzijas beedrs Deh k e n s wehl aifstahw kreewu walodas nepeezeefſchamibu ta eemesla dehl, ka Rigā uſ eelam beeſchi dſirdot kreewu walodu un Maſkawas preefſchpilſehdā beſ ſchis wa-

Iodas praššanas latveētis nevarēšot ņārunātes ar teem free-
weem, kuri valsts valodu wehl neesot cematjijūchees. Bež, tik
„pahrlēezinoscheem“ aizrādijumeem, 29. maijā Betreviza preekš-
likumu ar fr. sozjaldemokrātu, freewu, šāhdū, wahzeeschu un dem.
zentra balšim peenem.

Šstenībā fr. sozjaldemokrātu „freewu walodas politika“ eet wehl tahtat
un tee gaida uš tik tuweem sakareem ar freewiju, par sakdeem Latvijas
republikas pilšoni nedrihšteu domat. Bet tā nu tas ir, ka fr. sozjaldemokrāti
Latvijas neattaribu atšihst tikai par „skuhdu“ un baididamees, ka Latvijā,
semneekem nostiprinotees, sozjalisma eespaids war galigi just, arween karši
domā par atgreeschanoš pee freewijas.

Pa ari dem.-zentrs balšoja par freewu walodas atjaunoššanu, par to
naw daudš to brihnitees, jo ari tam patihl wišs. tas muhšu tautas garam
šwešs. Tā, peemehram:

155. 30. oktobrī 1923. g. dem. zentra deputats Arw. Kal-
n i n š Saeimas kopšehdē praša ušdot waldibai gahdat par to, lai
muhšu konservatorijā nahttu mahzibas špehti no ahrsemem. (Tā
tad ņawus inteligentos darbincekus „eksportesim“ par kalpeem uš
freewiju, bet winau weetā gahdašim Latvijā ahrsemneekus!)

Wehl pahris ainas no skolu politikas:

156. Vai pasargatu ņawu usnehmumu „Kulturās Balši“ no labi
nostahditā išklihtibas ministrijas mahzibas lihdsjeklu biroja konku-
renzes, fr. sozjaldemokrāti zentās panahkt pehdejā likwideschānu.
22. februārī 1924. g. lihds ar fr. sozjaldemokrateem par mahzibas
lihdsjeklu biroja likwideschānu nobalšoja ari — bespartejiskee nazio-
nalisti, šāhidi, freewi, wahzeeschi un dašchi mafineeki.

157. Samuela waldibas laikā, apšpreekšot 1924./25. g. bu-
dšchetu, ar sozjaldemokrātu, dem. zentra, jaunsemneeku un latgalee-
schu balšim nolikwidē skolu departamentu un nodibina skolu wirts-
waldi. Ar šchahdu kombināciju sozjaldemokrāti dabuja skolu resora
preekšgahā ņawu kandidātu.

Basniza.

158. 23. martā 1923. g. pret šāhdu, freewu, wahzeeschu, kri-
stigo nazionalistu un bespartejisko balšim peenem likumu par lute-
ranu katedrales eerihkošchānu Mahras basnizā un katolu katedra-
les — Šekaba basnizā.

Samā laikā daudš zilats konfordata jautajums. Nebuhs leeki peesihmet,
ka 31. martā 1925. g., kad fr. sozjaldemokrāti peeprašija konfordata usteikschānu,
pret usteikschānu balšoja it in wi š a s latweeschu pilšonu partijas.

159. 19. juliijā 1923. g. Semneeku Saweeniba praša paleelinat
par 106.000 lš pabalstu ištostito apgahalu draudschu atjaunošchānai.
20. juliijā šchis preekšlikums nahl nobalšošanā. Pret balšo:
fr. sozjaldemokrāti, mafineeki, Ring. Kalnings; atturas —
besp. Birkhans, turpretim besp. Bergs un Kasparšons
fehšchu šahlē ir, bet balšošanā nenem dalibu. S. S. preekšlikumu
tomehr peenem.

160. 28. februārī 1924. g. budšcheta komišijā par pabalstu lute-
ranu basnizai balšo tikai Semneeku Saweeniba un bespartejiskee.
Šeeprašito sumu noraida.

161. 15. maijā 1925. g. uš Semn. Saeenibas u. z. preekšč-
litumu, ar 1 balšs wairakumu atwehl bašnizam 425.000 lš pa-
balsta.

Jau šchis iškās atšihmes beesgan slaidri pafala kas ari turpmal Saeimā
buhs bašnigas aištahwis un kas buhs winas pretineeks.

Sozialee litumi un pabalsti.

Šihnidamees it uš sola pret lauffaimneežibas wežinasčanu, žensda-
mees noštrihpot katru sumu, kas war lauffaimneežem par labu naht, — so-
zialdemokrati bijušči nepahršpehjami iščšlehrbigi fawās pražibas pehž dasčā-
deem sozialeem litumeem un plaščeem pabalsteem ščo litumu ištweščanāt.
Ščat siņā wineem bijušči diwi noluhli: pirmahrt, jagahdajot weenai lauču
ščitai dasčādās eštibas un privileģijas uš lauffaimneša rešlina, tee eegubst
ščajās aprindās bešģigus peekritejus un balsotajus; otrahrt, nepeemehtotee
sozialee litumi un pabalsti sozialām wajadsibam stipri kawē un traužē wehl
nenostiprinatās lauffaimneežibas atihstibu, kas ari rada sozialdemokrateem
labwehģigus politistkus apstahktus.

Wisafalās žihras soziale litumu un pabalstu jautajumos pagahjuščā
Saeimā norišinajās starp fr. sozialdemokrateem no weenas un Semneeku Sa-
weenibas no otras pušes.

162. 1923. g. rudenī Saeimas komišijās šahla apšpreešt li-
kumprojektu par darba laika normesčanu lauffaimneežibā. Deeki
minet, šo šchis likums buhtu lauffaimneežem nešis: sozialdemokra-
tu prašibam robešču nebij un ar dšihwes teesčamibu tee pat nedo-
maja reškinatees. Pee likumprojekta ištahdasčanas sozialdemo-
krati galwenā šahrtā atbalsstijas uš šchihdu, kreewu un wahžeešču
balsim. Neteesči tos atbalsstija ari zentra partijas, kuru preekšč-
stahwji pee iščškirosčām balsosčanam beesči ween mehšsa ištuhkt.
Semneeku Saeeniba, reššedama, ka šchahdā šahrtā likumprojekts
war teesčam kluht par likumu, žentās pehž ešpehjas panahst da-
ščadus pahrlabojumus pee atšewiščeem panteem, balsšodama to-
mehr pret katru pantu un litumu wišā wišumā. 21. martā 1924. g.
kopšehdē tai ištewās panahst likumprojekta pilnigu noraidiščanu.

163. 22. februari 1924. g. Saeimas kopšehdē Semn. Sae-
niba eesneebš dasčus pahrlabojumus pastahwoščā likumā par dar-
ba laiku ruhpnneežibas ušnehmumā. Tos ar fr. sozialdemokratu,
masineeku, dem. zentra, jaunsemneeku, šchihdu, kreewu un dasču
latgaleešču balsim noraida.

164. 12. maijā 1925. g. uš Semn. Saeenibas preekščlitumu
nonem no deenas šahrtibas jauno likumprojektu par dšelsžšekneeku
darba laiku, kas walstij buhtu prašģis jaunus miljonus.

165. Tapat uš Semn. Saeenibas preekščlitumu noraida
1925. gabā likumprojektu par darba laiku pasta-telegrafa zered-
neem. (Par abeem pehđežeem litumeem kopā ar sozialdemokrateem
balšoja ari demokratistkais zentrs.)

Partiju ištweščanas pret dasčeem žiteem dšihwei nepeemehtoteem waj
walsts budžetu agruhģinosčeem litumeem:

166. 17. aprili 1924. g. Semn. Saeeniba, bespart. un krist.
naz. eesneebš preekščlitumu atželt kreewijas litumos paredšētās
štahdneeku komitejas. Preekščlitumu turpmalās šehdēs peenem.

167. 2. jūnijā 1923. g. Ģemn. Ģaveeniba peeprafa noraidit likumprojektu par darba padomem. Preekšlikumu peenem.

168. 8. nov. 1923. g. sojialās likumdošanas komiſija apſpreeſh ſojialdemokratu likumprojektu par beſdarbneeku nodroſhinaſhanu. Ģemneeku Ģaveeniba aistrabda, ka tas iſhtenibā ſauzams par „likumprojektu, kurſh grib pabalſtit weſelu zilweku nodroſhinaſhanu no darba.“ Uſ Ģemn. Ģaveenibas preekšlikumu, likumprojektu noraida.

169. 21. novembrī 1924. g. ar fr. ſoj. dem., maſineeku, dem. zentra, kriſtigo nazionalistu, ſhindhū, freewu, wahzeeſhu un dalas latgaleeſhu balſim uſdot waldbai iſtrahdat likumprojektu par penſijas iſfneegſhanu teem pilſoneem, kuri eeguwoſhi teeſibas uſ penſiju Preeewijas waldbibas laikā.

170. 20. februārī 1925. g. ar fr. ſojialdemokratu, maſineeku, ſhindhū, freewu un Latgales darba partijas balſim peenem ſoj.-dem. eeroſinajumu uſdot waldbai iſtrahdat likumprojektu par beſdarbneeku nodroſhinaſhanu.

171. 26. apr. 1923. g. agrarpolitikas komiſija apſpreeſh fr. ſojialdemokratu fantaſtiſko projektu par darba algam lauſzaimneežibā, ſaiſtot algas ar wezummu u. t. t. Ūgu maſako leelummu katram gadam, pehž projekta, noſafa jaukta komiſija no 10 lozekleem. Ģemneeku Ģaveeniba praſa likumprojekta noraidiſhanu.

172. 1925. g. ſaſkumā ar ſoj. dem. un minoritatu balſim peenehma likumu par 10 proz. peemakſam eeredneem, uſ kura pamata tekoſha gada budſhetā buhtu jaiſmaſhā eeredneem wehl tuwu pee 200.000.000 rubhu. Likumu nodewa Ģaeimai wehl reiſ apſpreeſt. Uſ Ģemneeku Ģaveenibas preekšlikumu, 1. aprīlī ſojialās likumdošanas komiſijā pret fr. ſoj. dem. balſim nolehma ſhī likuma peenemſhanu atlikt, kamehr nebuhs peenemts wiſpahrejais likums par žiwildeenestu.

Doti akuts jautajums ir walſts leelās peemakſas ſlimo kaſem, kuras leelos apmehros iceel iſleetotas newis ſlimneeku ahrſteſhanai, bet ari daſchadam beſroniģam un politiſkām wajadsibam un newajadsibam.

Reſlatotees uſ daudſajām neſahrtibam, kas ſlimo kaſes ſtuwoſhas par paraſtu paraſhibu, Ģaeimā ſojialdemokrati nodroſhinajuſhi ſew wairakumu, kurſh nepeekauj pat ſlimo kaſes darbības kontroleſhanu, nemas nerunajot par peemakſu ſamaſinaſhanu:

173. Ģad Meierowiza waldbiba 1924. g. ſaſkumā gatawojās uſ puſi ſamaſinat walſts peemakſas ſlimo kaſem, ſojialdemokrati paſteidſās ar dem. zentra palihdſibu ſho waldbibu gahſt. Ģamuela waldbibas laikā fr. ſojialdemokrati ne tikai „atſita wiſus uſbrukumus ſlimo kaſem“, bet winu budſhetu ar dem. zentra, jaunſemneeku, ſhindhū un freewu palihdſibu par 2 milj. rbl. wehl paleelinaja.

174. 13. jūnijā 1924. g. ar fr. ſoj. dem., maſineeku, dem. zentra, jaunſemneeku, ſhindhū, freewu un wahzeeſhu balſim noraida preekšlikumu uſdot waldbai likumdošanas zeļā noteikt uſnehe meju un dalibneeku eemakſu procentu ſlimo kaſes, ka ari walſti at-

fwabinat no procentualām eemakšam, atvešlot jumās weenigi budsčeta fahribā.

175. 2. dežembri 1924. g. ar fr. sozjaldemokratu, masineeku, dem. zentra, jaunsemneeku, Latgales darba partijas, šchihdu, freemu un wahzeesču balsim noraida preekščlikumu reorganizet (pahrweidot) šlimo kašes.

Un tahdas partijas gahdaja par pabalstu atwešleššanu besdarbneekem?

176. 19. juniā 1923. g. budsčeta komišijā pret Semn. Saweenibas un besp. balsim atwehl 70.000.000 rublu besdarbneekem.

177. 20. juniā 1923. g. ar fr. soz. dem., masineeku, Latgales darba partijas, šchihdu un freemu balsim atjauno komišijā strihpotos 20.000.000 rublu besdarbneeku pabalsteem.

178. 25. aprili 1924. g. ar fr. soz. dem., masineeku, dem. zentra, jaunsemneeku, šchihdu un freemu balsim paleelina budsčeta ušņemtoš pabalstus besdarbneekem wehl par 15.000.000 rublu. Ar. soz. dem. P. K a l n i a š ch pee tam usbruht Semneeku Saweenibai, ka ta weenmeh prafot tilai pabalstus lopeem, bet par pabalsteem preekšč zilweekem nebalšojot.

Semneeku Saweeniba zentufes nowehrst šchahdu neleetberigu naudas išščleekšanu. Neskatotees uš to, dasčas partijas mehginajuščas pahrmeit Semneeku Saweenibai, ka ta aištahwot darba ministrijas budsčelus. Tiftahš ir taišniba, ka Semneeku Saweeniba, atrafdamās waldbā, ir balšojusi par darba ministrijas budsčetu wišā wišumā. Bet aplam ir domat, ka nebalšojot par budsčetu, Semneeku Saweeniba buhtu stahwollu uslabojusi! Ar ministrijas budsčeta noraidiššanu wišā wišumā tiftu katreij radia tilai waldbas frise, bet pati ministrija ar to likwideta neteef. Tamdehl šcha eemefla dehl pahrmetumi Semneeku Saweenibai pilnigi nedibinati. Jau augšbejee peemehri rahda, ka Semneeku Saweeniba arween ir noteikti stahwejusi pret wikeem newajadšigeem waj fainneezifko dšihwi trauzejofšeeem sozialesem likumeem un išščleehdigām sumam mahšflihi raditai besdarbneeku šchirai. Un Semneeku Saweeniba ir arī katreij balšojusi par darba ministrijas likwidēšanu, kad to buhtu bijis eespehšjams panahsti:

179. Apšpreešhot ministru kabineta eekahrtas likumu 13. febr. 1925. g., par darba ministrijas likwidēšanu balšo Semneeku Saweeniba, bespartejifke un kristigee. Ar sozjaldemokratu, dem. zentra, jaunsemneeku, šchihdu, wahzeesču un Latgales darba partijas balsim preekščlikumu par darba ministrijas likwidēšanu noraida. Ar tam pat balsim winu pahrdehwē par tautas labklahjibas ministriju.

180. Ar fr. sozjaldemokratu, masineeku, dem. zentra un jaunsemneeku balsim 20. martā 1925. g. eekšleetu ministrijas wefelibas departamentu nobod tautas labklahjibas ministrijai.

181. Un ar fr. sozjaldemokratu, masineeku, šchihdu, freemu un dem. zentra balsim 28. maijā 1925. g. — domajams, tautas labklahjibas weizinaššanai — paleelina darba inspektoru šchaitu.

Cespeesšs Latw. Semn. Saw. Speestuwē.

Alfabetiskais šatura rādītājs.

- Agrārā reforma 18—45.
 Agrārā reforma un pilnveidība 20—26.
 Agrārās reformas apturēšana 20, 23, 24.
 Agronomiskā palīdzība 48.
 Ahrcece cenācineeki 2.
 Ahrsemneeku - mahtslineeku im-
 ports 155.
 Aiffargi 15, 16, 17.
 Atlihbšiba ahrsemneekem 35, 36, 37.
 Atlihbšiba par atfawinato semi
 30—37.
 Atlihbšiba „solibeem“ ahrsemnee-
 keem 36.
 Amanis R., jaunsemneeks 35,
 60, 84, 147.
 Asniža 158—161.
 Bastjahnis W., fr. sozialsdemokratis
 47, 53, 59, 72, 85, 108, 104, 107,
 122, 123, 131, 132.
 Bauers, jaunsemneeks 59, 68, 70,
 87, 98.
 Bergs A., bespartejiskais 133, 159.
 Bergis Peters, dem. zentra 13, 25.
 Besbarbneeku nobrošcināšana 87
 peef. 168, 170, 176, 177, 178.
 Beedribu, faweenibu un politisko
 organizāciju likums 1, 3, 4, 6, 7.
 Bihlmanis R., fr. sozialsdemokratis
 15, 81, 88, 95, 102, 126, 131.
 Birkhans, bespartejiskais 90, 91,
 95, 125, 133, 134, 144, 159.
 Buhwoku iifneegšana lauku buhw-
 neezibai 68—81.
 Darba algas lauffaimneezibā 171.
 Darba inspektoru skaits 181.
 Darba laika likuma rewidēšana
 163.
 Darba laika likumi, baščabi 162,
 163, 164, 165.
 Darba ministrijas likwidēšana 179.
 Darba padomes 167.
 Dehtens R., fr. sozialsdemokratis
 154.
 Dšihwes atjaunošanas buščets
 54, 58.
 Ehlu nowehrtešana 42.
 Ekports 105—109.
 Cenahkuma nobolks 115—125.
 Cenahkuma nobolka atlaišana
 1924. gadā 82, 85.
 Cerednu algas 172.
 Cewedmuita uš ahrsemju angteem
 88, 89.
 Cewedmuita uš apelsineem 89.
 Cewedmuita uš galu 92.
 Cewedmuita uš gresnuma un kaš-
 ruma preekšmetem 89.
 Cewedmuita uš kweescheem milit. 90.
 Cewedmuita uš lauffaimneeku ber-
 ba rihteem 95, 96.
 Cewedmuita uš rubseem 91.
 Cewedmuita uš swecstu 94.
 Fonda semju nowehrtešana
 38—45.
 Gatas ekports 108.
 Zhtermina aishewumi lauffaim-
 neekeem 110 cewads.
 Zlggabigo rentneeku mešči 39, 40,
 41, 45.
 Zrbe, Krist. nazionalists, 8 peef.,
 69, 126, 134, 137, 138.
 Zglibšiba un fola 146—157.
 Zpirlkšanas maksa par peefčkirto
 semi 38.
 Zpofitto apgabalu atjaunošana
 60—81.
 Zpofitto apgabalu apbuhweščanads
 — 62.
 Zpofitto apgabalu braudses 159.
 Zpofitto apgabalu nobolki 64,
 65, 66.
 Zpofitto apgabalu zeku labošana
 — 67.
 Zwedmuita uš swecstu 97.
 Jaunfaimneeku nobolki 28, 66.
 Jaunfaimneeku teščibas pahrbot
 un paturet mešču 43, 44.
 Jaunfaimneezibu nostiprināšana
 18—24.
 Kalnings Ringolbs, bespartejiskais,
 34, 35, 61, 63, 82, 87, 98, 99, 105,
 111, 112, 113, 114, 126, 146, 159.
 Kalnišč Arweds, dem. zentra, 20,
 22, 35, 59, 70, 91, 119, 155.
 Kalnišč Bruno, fr. sozialsdemo-
 kratis, 2.
 Kalnišč Pauls, fr. sozialsdemo-
 kratis, 1, 47, 48, 49, 51, 132, 178.
 Kartupeļu ženas 98.
 Kasparsons R., bespartejiskais, 131,
 133, 134, 159.
 Koki tilu buhwem un labošana
 128, 132, 140.
 Kopmoderneezibas 110 cewads.
 Krahj-aishewu kafes 110 cewads.
 Krebits 110—114.
 Kreewu walobas atjaunošana 154.
 Kšilu šihmes 113, 114.
 Labības ženas un reserwes fonbs
 98.

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTEKA

0306124476